

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

**Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών**

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
*Γεωπολιτική Ανάλυση, Γεωστρατηγική Σύνθεση
και Σπουδές Άμυνας και Διεθνούς Ασφάλειας*

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΙΤΛΟ:

**Ο γεωπολιτικός παράγων των Αντικαθεστωτικών Δρώντων στο
Σύμπλοκο Συρίας-Ιράκ, στην μετά Ντάες εποχή**

Επόπτες: Καθηγητής Ιωάννης Θ. Μάζης, κύριος επιβλέπων
Επικ.Καθηγητής Κυριάκος Νικολάου-Πατραγάς
Δρ.Μιχάλης Σαρλής

Ονοματεπώνυμο: Καζαντζής Γεώργιος

Αθήνα, 2019

Όνοματεπώνυμο: Καζαντζής Γεώργιος
Αριθμός μητρώου: 201610215
Γνωστικό αντικείμενο: Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία
Επόπτες: Καθηγητής Ιωάννης Θ. Μάζης, κύριος επιβλέπων, Επίκ.Καθηγητής Κυριάκος Νικολάου-Πατραγάς Δρ.Μιχάλης Σαρλής
Τίτλος: Ο γεωπολιτικός παράγον των Αντικαθεστωτικών Δρώντων στο Σύμπλοκο Συρίας-Ιράκ, στην μετά Ντάες εποχή
Αριθμός λέξεων: 14967
Ημερομηνία κατάθεσης: 15.07.2019

Δήλωση: Με την υποβολή της παρούσας και τη συμπλήρωση του ανωτέρω πίνακα, βεβαιώ ότι έχω αναγνώσει και κατανοήσει τις πολιτικές και τους κανονισμούς του Πανεπιστημίου Αθηνών και του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) σχετικά με την αξιολόγηση των εργασιών και τα ακαδημαϊκά παραπτώματα.

Ημερομηνία
15.07.2019

Υπογραφή

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά τον καθηγητή Ιωάννη Μάζη ,καθώς με εισήγαγε στην Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση δίχως την οποία δεν θα ήταν δυνατή η επιστημονικού χαρακτήρα προσέγγιση του διεθνούς γίνεσθαι.

Επιπλέον ,ευχαριστώ τον καθηγητή κ. Νικολάου-Πατραγά Κυριάκο για την πολυεπίπεδη προσφορά του στην ακαδημαϊκή μου εξέλιξη το διάστημα κατά το οποίο είχα την χαρά να τον έχω καθηγητή.

Ως προς την εκπόνηση της παρούσας εργασίας, ευχαριστώ τον κ. Σαρλή Μιχαήλ του οποίου οι υποδείξεις ήταν εξαιρετικά σημαντικές.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου ,δίχως την υποστήριξη των οποίων θα ήταν αδύνατη η απερίσπαστη ενασχόλησή μου με τις σπουδές μου και κυρίως με το απαιτητικό αντικείμενο της καθημερινής παρακολούθησης των τεκταινομένων και της παράλληλης θεωρητικής εμβάθυνσης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	5
Κατάλογος Ακρωνυμίων	6
Εισαγωγή	7
1. Μεθοδολογία	
1.1 Περιγραφή της μεθοδολογίας της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης.....	11
1.2 Περί της ανάγκης συγκρότησης Θεωρίας και Ανάλυσης της Ισχύος.....	15
1.3 Ορολογία Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης.....	18
1.4 Περιγραφή / Στάδια Έρευνας.....	19
1.5 Περιορισμοί Έρευνας.....	20
2. Επισκόπηση βιβλιογραφίας	
2.1 Οι αντικαθεστωτικοί δρώντες του συριακού υποσυστήματος.....	23
2.1.2 Η επιρροή της οργάνωσης των Αδελφών Μουσουλμάνων.....	24
2.1.3 Διεργασίες στο εσωτερικό των Κούρδων.....	27
2.1.4 «Ισλαμιστικός Χειμώνας».....	29
2.1.5 «Χαρτογράφηση» της σημερινής παρουσίας των αντικαθεστωτικών δρώντων.....	35
2.1.6 Οι Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις (SDF) ως ιδιαίζουσα οργάνωση αντικαθεστωτικής δράσης.....	38
2.2 Ο υπερσυστημικός πόλος των Ηνωμένων Πολιτειών - Η αμερικανική πλανητική γεωστρατηγική.....	42
2.2.1 Η αμερικανική υποστήριξη στους σουνίτες – Στόχοι και προκλήσεις.....	46
2.2.2 Η αμερικανική υποστήριξη στους Κούρδους.....	50
2.3 Ο υπερσυστημικός πόλος της Ρωσίας - Ανάλυση ρωσικής γεωστρατηγικής.....	56
2.3.1 Η υποστήριξη Μόσχας-Τεχεράνης στους σιίτες – Εντοπισμός των ορίων της συνεργασίας.....	59
3. Συστημική γεωπολιτική ανάλυση	
3.1 Ανάλυση Πολιτικού Πυλώνα Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης.....	66
3.2 Ανάλυση Αμυντικού Πυλώνα Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης.....	67
3.3 Κανονικοποίηση.....	70
4. Γεωπολιτικό υπόδειγμα	75
Παράρτημα Χαρτών	
Βιβλιογραφία	

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη αποτελεί μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος «Γεωπολιτική Ανάλυση Γεωστρατηγική Σύνθεση και Σπουδές Άμυνας και Διεθνούς Ασφάλειας» του τμήματος Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών της Σχολής Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η μελέτη υπό τον τίτλο «Ο γεωπολιτικός παράγων των Αντικαθεστωτικών Δρώντων στο Σύμπλοκο Συρίας-Ιράκ, στην μετά Ντάες εποχή» ,επιδιώκει αφού αναλύσει τα εμπλεκόμενα μέρη της συριακής σύγκρουσης να καταλήξει σε ένα κατά το δυνατόν ασφαλές υπόδειγμα ανακατανομής ισχύος επιχειρώντας πρόβλεψη. Για αυτόν τον σκοπό, διενεργείται εντασσόμενη στο θεωρητικό πλαίσιο της Σύγχρονης Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης όπως αυτή εισήχθη από τον καθηγητή Ιωάννη Μάζη ,εκτιμώντας πως μόνο έτσι δύναται να θεμελιωθεί επιστημονικά στο απαιτητικό πεδίο της μελέτης του διακρατικού συστήματος.

Η συριακή κρίση, αποτελεί ένα από τα πλέον σύνθετα ζητήματα διεθνούς πολιτικής τουλάχιστον των τελευταίων δεκαετιών. Πέραν της δεδομένης γεωπολιτικής αξίας της Λεβαντίνης, η μετατροπή της σύγκρουσης σε πόλεμο δι'αντιπροσώπων μετέτρεψε την συριακή κρίση σε ζήτημα διεθνούς ασφάλειας. Η μελέτη αποδίδει ιδιαίτερη έμφαση στην μετά-Ντάες περίοδο, διαπιστώνοντας πως η εξάλειψη της οργάνωσης από τα εδάφη της Συρίας και του Ιράκ, δεν συνεπάγεται λήξη της σύγκρουσης. Αντιθέτως ,οι περιφερειακοί και διεθνείς ανταγωνισμοί ισχύος εντείνονται.

Κατάλογος Ακρωνυμίων

IRGC : International Revolutionary Guards Corps – Φρουροί της Επανάστασης
Quds : Μονάδα ειδικών δυνάμεων των «Φρουρών της Επανάστασης»
SNC : Syrian National Council – Συριακό Εθνικό Συμβούλιο (Αντικαθεστωτικοί)
SOC : National Coalition for Syrian Revolutionary and Opposition Forces
SMC : Syrian Military Council -Συριακό Στρατιωτικό Συμβούλιο (Αντικαθεστωτικοί)
KNC : Kurdish National Council
A.M. : Αδελφοί Μουσουλμάνοι
SMB : Syrian Muslim Brotherhood – Το παρακλάδι της οργάνωσης των Α.Μ. στη Συρία
FSA : Free Syrian Army – Ελεύθερος Συριακός Στρατός (Αντικαθεστωτικοί)
SRF : Syrian Revolutionaries Front
Daesh : Γνωστή και ως ISIS, Islamic State, Ισλαμικό Κράτος
AQI : Al Qaeda Iraq – Το παρακλάδι της Al Qaeda στο Ιράκ
HTS : Hay’at Tahrīr al-Shām
JTS : Jabhat Tahrir Suriya – Γνωστή και ως Syrian Liberation Front (SLF)
PYD : Partiya Yekîtiya Demokrat - Κουρδικό πολιτικό κόμμα στη Συρία
YPG : Yekîneyên Parastina Gel – Το ένοπλο τμήμα του PYD
SDF : Syrian Democratic Forces – Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις
KRG : Kurdistan Regional Government – Περιφερειακή Κουρδική Κυβέρνηση (του Ιράκ)
PUK : Patriotic Union of Kurdistan – Πατριωτική Ένωση Κουρδιστάν
KDP : Kurdistan Democratic Party – Δημοκρατικό Κόμμα Κουρδιστάν
PKK : Partiya Karkerên Kurdistanê – Εργατικό Κόμμα Κουρδιστάν
ENKS : KNC - Kurdish National Council - Encûmena Nîştimanî ya Kurdî li Sûriyê
MIT : Millî İstihbarat Teşkilatı – Τουρκική Υπηρεσία Πληροφοριών
AKP : Adalet ve Kalkınma Partisi – Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (Τουρκία)
CJTF-OIR : Combined Joint Task Force Operation Inherent Resolve (Συνδυασμένη Διακλαδική Δύναμη Κρούσης – Επιχείρηση Εγγενής Λύση)
MOC : Military Operations Center – Κέντρο Διοίκησης αντικαθεστωτικών οργανώσεων στην Ιορδανία
MOM : Müşterek Operasyon Merkezi – Αντίστοιχο με το MOC ,Κέντρο Διοίκησης στη Τουρκία

Εισαγωγή

Η μεταβολή του πλανητικού συστήματος τα τελευταία χρόνια είναι ραγδαία. Η παρατήρησή του καθιστά σαφές πως η αμερικανική ηγεμονία όπως αυτή εγκαθιδρύθηκε μετά την διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης αμφισβητείται εντόνως. Οι Ηνωμένες Πολιτείες εγκλωβίστηκαν πολύ σύντομα σε έναν πόλεμο που δεν θα μπορούσε να έχει νικητή, αυτόν κατά της τρομοκρατίας και μεταξύ άλλων στην ψευδαίσθηση πως θα ήτο δυνατόν μέσω της κοινωνικής μηχανικής να εγκαταστήσουν κυβερνήσεις φίλα προσκείμενες σε αυτές. Η υποστήριξη της αποκαλούμενης «Αραβικής Άνοιξης» απετέλεσε ίσως το σημαντικότερο μίας σειράς σφαλμάτων της αμερικανικής γεωστρατηγικής που δυστυχώς για την τελευταία συνοδεύτηκαν από την παράλληλη ανάκαμψη της ρωσικής ισχύος και την ραγδαία ανάπτυξη της Κίνας.

Η ρωσική επαναδραστηριοποίηση στην Μέση Ανατολή, η προσάρτηση της Κριμαίας, τα τεχνολογικά άλματα της ρωσικής αμυντικής βιομηχανίας και η διπλωματία της ενέργειας που η Μόσχα ασκεί μέσω ενός διευρυμένου δικτύου αγωγών φυσικού αερίου, αποτελούν σημαντικές προκλήσεις για την αμερικανική γεωστρατηγική. Η δε προβολή της κινεζικής ισχύος μέσω του εργαλείου της οικονομίας στο σύστημα της Ευρασίας τουλάχιστον μα και αλλού ,δημιουργεί συνθήκες αμφισβήτησης της αμερικανικής κυριαρχίας σε ολόένα μεγαλύτερο μέρος του πλανητικού συστήματος. Μέσω του σχεδιασμού του Νέου Δρόμου του Μεταξιού (OBOR), η Κίνα κατόρθωσε να διεισδύσει σε χώρες που μέχρι πρότινος αποτελούσαν συμμάχους των ΗΠΑ ,διαμορφώνοντας έτσι μία νέα πραγματικότητα.

Οι Αμερικανοί διανοητές και στρατηγικοί αναλυτές διαπιστώνουν πλέον πως η αντίληψη περί «τέλους της ιστορίας» όπως αποτυπώθηκε από τον Φράνσις Φουκουγιάμα ,συμβάλουσα στην υιοθέτηση αλαζονικών αντιλήψεων για την πορεία του διακρατικού συστήματος από πλευράς ΗΠΑ, απείχε πολύ από την πραγματικότητα. Πλέον ,διαπιστώνει κανείς την ανησυχία που εκφράζουν οι σκέψεις των Αμερικανών αναλυτών για τις νέες ισορροπίες ισχύος σε συνάρτηση με την διατήρηση της αμερικανικής κυριαρχίας.

Η επάνοδος του ρεπουμπλικανικού κόμματος στις ΗΠΑ μέσω της προεδρίας Ντόναλντ Τραμπ ,καταδεικνύει πως στην Ουάσιγκτων ενισχύεται η αμφισβήτηση της πολιτικής των προηγούμενων κυβερνήσεων στο εσωτερικό αλλά και στο εξωτερικό το οποίο ενδιαφέρει κυρίως την παρούσα μελέτη.

Εντοπίζεται έτσι σύγκρουση στο εσωτερικό της υπερδύναμης που αντικατοπτρίζει με τον πλέον σαφή τρόπο πως οι μέχρι πρότινος αντιλήψεις σχετικά με την μεθοδολογία ασκήσεως της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής δεν επιφέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα και η αμερικανική κοινή γνώμη άρει την υποστήριξη της.

Πέραν των τεκταινομένων στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, αντίστοιχες ζυμώσεις εντοπίζονται και στην Ευρώπη ,ως προϊόν οικονομικών και πολιτικών αναταράξεων. Στο παραπάνω περιβάλλον συνεχών ζυμώσεων, ο ιδιότυπος κομμουνισμός της Κίνας επιτυγχάνει την οικονομική γιγάντωσή του ενώ η Ρωσία με χαρακτηριστικό ρεαλισμό ανακτά την δυναμική που απώλεσε μέσω της διάλυσης της Σοβιετικής Ένωσης. Οι δύο αυτές χώρες αν και ανταγωνιστικές, κατορθώνουν κατά την τελευταία δεκαετία να προκαλούν ρήγματα στον δακτύλιο του Σπάικμαν επί τη βάση του οποίου οικοδομήθηκε η σύγχρονη πλανητική κυριαρχία των ναυτικών δυνάμεων με ηγέτιδα δύναμη τις ΗΠΑ.

Η Μέση Ανατολή διαχρονικά υπήρξε πεδίο αντιπαράθεσης περιφερειακών και μεγάλων δυνάμεων. Ειδικότερα ,η περιοχή της Μεσοποταμίας απετέλεσε το μήλον της Έριδος για χιλιάδες χρόνια μεταξύ αυτοκρατοριών. Το ψηφιδωτό πολιτισμών, εθνών, θρησκείων και γλωσσών που εντοπίζεται στην σημερινή Μεσοποταμία, αποτελεί απόδειξη της πλανητικής σημασίας της.

Η εμφάνιση της ισλαμιστικής τρομοκρατικής οργάνωσης Ντάες στα συγκεκριμένα εδάφη ως οργάνωση που επιδιώκει την ανασύσταση του Ισλαμικού Χαλιφάτου στα εδάφη του Ιράκ και της Λιβαντίνης συνέβαλε τα μάλα στην περαιτέρω όξυνση περιφερειακών και πλανητικών ανταγωνισμών ισχύος. Υπό το πρόσχημα της μάχης κατά των τζιχαντιστών, ο συριακός εμφύλιος μετετράπη σε πόλεμο δι' αντιπροσώπων και σε κυρίαρχο ζήτημα παγκόσμιας ασφάλειας αφενός λόγω της πιθανότητας άμεσης σύγκρουσης πυρηνικών δυνάμεων αφετέρου λόγω της διάχυσης της ισλαμιστικής τρομοκρατίας πέραν του επικέντρου δράσης της Ντάες.

Από τις συγκρούσεις στα εδάφη της Μεσοποταμίας και την σταδιακή συρρίκνωση της οργάνωσης ως προς την άσκηση ελέγχου επί του εδάφους, προέκυψε μία νέα πραγματικότητα κατά την οποία το κουρδικό ζήτημα επανήλθε με νέα δυναμική, συμμαχικές σχέσεις τέθηκαν εν αμφιβόλλω ενώ απεκαλύφθησαν νέες.

Στην δημιουργηθείσα νέα πραγματικότητα, οι σχέσεις μεταξύ περιφερειακών και μεγάλων δυνάμεων είναι δυνατόν να γίνουν αντιληπτές από τον μελετητή του διεθνούς συστήματος μόνο μέσω μίας επιστημονικής και μεθοδολογικά άρτιας προσέγγισης. Ο μελετητής είναι υποχρεωμένος να χρησιμοποιήσει εργαλεία διαφορετικών επιστημονικών πεδίων εάν επιθυμεί να επιτύχει μια ορθή κατανόηση της πραγματικότητας όπως αυτή αποτυπώνεται στο πεδίο μελέτης.

Η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση ως γεωγραφική μέθοδος ανάλυσης ενσωματώνει μία σειρά επιστημονικών πεδίων κρίσιμων για την επιστημονική μελέτη του ζητήματος, όπως η Ανθρωπογεωγραφία, η Στατιστική, τα Συστήματα Γεωγραφικών Πληροφοριών, η Ιστορία κλπ. Με την εμπέδωση της μεθόδου ,η παρούσα μελέτη επιδιώκει να «χαρτογραφήσει» την ανακατανομή ισχύος όπως αυτή προκύπτει στο σύμπλοκο Συρίας-Ιράκ λόγω της δράσης των αντικαθεστωτικών δρώντων του συριακού υποσυστήματος.

1. Μεθοδολογία

1.1 Περιγραφή της μεθοδολογίας της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης

Η ανάλυση διεθνών ζητημάτων τα οποία χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερη συνθετότητα είναι αδύνατη εάν δεν διενεργείται επί στέρεης επιστημονικής βάσης. Η παρούσα μελέτη δεν επιθυμεί να αποτελέσει άλλη μία προσέγγιση των εξελίξεων και διακυβευμάτων στην περιοχή της Μέσης Ανατολής αναλύοντας δημοσιογραφικά τω τρόπω τα τεκταινόμενα. Επιδιώκει αντιθέτως να αποτελέσει μία συμβολή στέρεης επιστημονικής βάσης και σχολαστικής τεκμηρίωσης στην κατεύθυνση της κατανόησης του ζητήματος.

Η παρούσα μελέτη εντάσσεται στο ερευνητικό πρόγραμμα της Γεωπολιτικής υιοθετώντας την Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση ως την μεθοδολογία ανάλυσης του εν λόγω ζητήματος.

Ως Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση ορίζεται ως *«η γεωγραφική εκείνη μέθοδος η οποία μελετά, περιγράφει και προβλέπει τις συμπεριφορές και τις επιπτώσεις των σχέσεων των αντιτιθέμενων και διακριτών διεθνών δράσεων ανακατανομής ισχύος και των ιδεολογικών μεταφυσικών που τις καλύπτουν, στο πλαίσιο των γεωγραφικών συμπλόκων που οι δράσεις αυτές εντοπίζονται και λειτουργούν»¹*

Η μελέτη συνεπώς κατανοεί και αποδέχεται πλήρως τους επιστημονικούς περιορισμούς που τίθενται από το ερευνητικό πρόγραμμα της Γεωπολιτικής και αναπτύσσεται συμφώνως με τις κατευθύνσεις που ορίζει η μεθοδολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης όπως εισήχθη από τον καθηγητή Ιωάννη Μάζη.

Υπό αυτήν την έννοια συμμορφώνεται με τις δύο αξιωματικές παραδοχές όπως αυτές εντοπίζονται στον σκληρό πυρήνα του ερευνητικού προγράμματος της Γεωπολιτικής².

1 Από τις παραδόσεις του καθηγητή Ιωάννη Μάζη στο πλαίσιο των μαθημάτων του μεταπτυχιακού προγράμματος «Γεωπολιτική Ανάλυση Γεωστρατηγική Σύνθεση Σπουδές Άμυνας και Διεθνούς Ασφάλειας».

2 Μάζης, Ι.Θ. *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής*: Παπαζήση Αθήνα 2012 σ.364-365

A. Όλα τα χαρακτηριστικά των υπό- χώρων του γεωγραφικού συμπλόκου είναι μετρήσιμα ή είναι δυνατόν να καταστούν μετρήσιμα.

B. Υπάρχουν πόλοι αυτοπροσδιοριζόμενοι και ετεροπροσδιοριζόμενοι ομοιόμορφα και ταυτόσημα με το διεθνές περιβάλλον, το οποίο προσδιορίζεται από τους διεθνείς δρώντες που βρίσκονται μέσα σε αυτό και χαρακτηρίζονται από μια κοινή συστηματική σχέση μεταξύ τους.

Επιπλέον λαμβάνονται υπόψιν οι πέντε επικουρικές υποθέσεις της προστατευτικής ζώνης του ερευνητικού προγράμματος³.

A. Οι αναπτυχθείσες αιτιακές και αιτιατικές έννοιες του πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς χώρου καθώς και οι μεταξύ τους συνδυασμοί: πλήρεις και ειδικοί συνθετικοί χώροι

B. Η συστηματική γεωπολιτική ανάλυση στοχεύει σε κατασκευή προβλεπτικού υποδείγματος τάσεων ανακατανομής ισχύος: σε γεωστρατηγική σύνθεση.

Γ. Οι πόλοι ισχύος αποτελούν τα θεμελιώδη δομικά χαρακτηριστικά ενός διεθνούς και διαρκώς μεταβαλλόμενου ασταθούς συστήματος

Δ. Το μέγεθος της ισχύος αναλύεται σε τέσσερις θεμελιώδεις πυλώνες,προσδιοριζόμενους από το πλήθος των μετρήσιμων (ή δυνάμενων να καταστούν μετρήσιμοι) γεωπολιτικών δεικτών

E. Οι πόλοι ισχύος εκφράζουν κοινωνικές βουλήσεις ή βουλήσεις των αποφασιζόντων παραγόντων χαρακτηρίζουσες την διεθνή συμπεριφορά του πόλου και συνεπώς, αυτοί οι πόλοι δύνανται να είναι εθνικά κράτη ή συλλογικοί διεθνείς θεσμοί ή διεθνούς εμβέλειας οικονομικές συγκροτήσεις ή συνδυασμοί των προηγούμενων οι οποίοι παρουσιάζουν ομοιογένεια δράσεως στο πλαίσιο διεθνούς περιβάλλοντος ως προς την συστηματική τους λειτουργία.

Η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση όπως εισήχθη από τον καθηγητή Ιωάννη Μάζη,

3 Μάζης ,Ι.Θ.(2012). ό.π σ.366-368

επιδιώκει την κατά το δυνατόν υψηλότερη επιστημονικότητα απορρίπτοντας κάθε είδους ψευδοεπιστήμη ,θέτοντας παράλληλα υψηλά κριτήρια για την επίτευξη αυτού του σκοπού.

Ως προς την ίδια την έννοια της επιστήμης ο Μάζης προστρέχει στο θετικιστικό πλαίσιο εντός του οποίου η επιστήμη ορίζεται ως «*σύστημα έρευνας και παραγωγής γνώσεως το οποίο θεωρείται έγκυρο όταν θεμελιούται επί εμπειρικών και μετρήσιμων δεδομένων ώστε: α/ να δύναται να διατυπώνει Υποθέσεις (προκείμενες) β/ να δημιουργεί εξηγησιακούς μηχανισμούς γ/ να συγκροτεί Θεωρία, η οποία να αποτελεί γενικευμένη πρόεκταση επιστημονικών αληθειών και δεδομένων και η οποία να έχει ως βασικό χαρακτηριστικό της Θεωρίας το κριτήριο της προβλεπτικής ικανότητας*»⁴.

Εν συνεχεία ,συμφώνως με τους τρεις εκ των σημαντικότερων «κριτικών» του θετικισμού, θέτει το ερευνητικό πρόγραμμα ενώπιον κριτικής απαιτώντας να διενεργείται το πρώτο εντός του πλαισίου που ορίζουν τα αιτήματα της επαναληψιμότητας, της διαψευσιμότητας, της επαληθευσιμότητας και βεβαίως της προβλεπτικής ικανότητας. Κατά τον Κάπλαν, όπως σημειώνει ο Μάζης ,δεν μπορεί να υπάρξει επιστήμη Διεθνούς Πολιτικής αν δεν υπάρξουν προηγουμένως γενικά θεωρητικά και προβλεπτικά υποδείγματα⁵. Η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση απορρίπτει έτσι την ανάλυση βάσει «προαισθημάτων» διαπιστώνοντας παράλληλα την αδυναμία του κλάδου των Διεθνών Σχέσεων να συγκροτήσει μία κοινά παραδεκτή Θεωρία αλλά και να εκπληρώσει το αίτημα της διαψευσιμότητας.

Ο Μάζης εντοπίζει βασικά προβλήματα στον κλάδο των διεθνών σχέσεων ως προς την επιστημονικότητα αυτού, μεταξύ των οποίων το ζήτημα της πολυσημίας και την λανθασμένη χρήση του κατά Τόμας Κουν «Παραδείγματος».⁶

Η Γεωπολιτική, ως αναλυτική μέθοδος της Γεωγραφίας, δεν παρουσιάζει αντίστοιχες αδυναμίες. Οι αναλυτικές της μέθοδοι (Χαρτογραφία, Τηλεπισκόπηση, Ωκεανογραφία, Οικονομική Ανάλυση Χώρου, Χωρική Ανάλυση, Στατιστική Συστήματα Γεωγραφικών

4 Μάζης ,Ι.Θ. *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής*: Παπαζήση Αθήνα 2012 σ.87

5 Μάζης ,Ι.Θ. ό.π σ.60

6 Ο καθηγητής Ιωάννης Μάζης στο έργο του *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής*, στο Δεύτερο Μέρος, καταδεικνύει την αδυναμία του τομέα των Διεθνών Σχέσεων να συγκροτήσει Θεωρία συμβατή με τα αιτήματα του νεοθετικιστικού πλαισίου όπως αυτό προέκυψε από την κριτική των Κουν ,Πόπερ και Λάκατος

Πληροφοριών κλπ) καθιστούν σαφές πως κατευθύνεται μέσω της χρήσης γεωγραφικών και ποσοτικών/μαθηματικών εργαλείων στην συγκρότηση επιστημονικής θέσης. Το ζήτημα της διεπιστημονικότητας, τίθεται διαρκώς στην Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση καθώς γίνεται ολοένα σαφέστερο πως η πολυπλοκότητα του σύγχρονου διεθνούς συστήματος δεν μπορεί να κατανοηθεί διαφορετικά. Στο οπλοστάσιο της σύγχρονης Γεωπολιτικής συνδυάζονται γνώσεις από διαφορετικά επιστημονικά πεδία με στόχο την πληρέστερη «χαρτογράφηση» του εκάστοτε ζητήματος προς ανάλυση.

Ο γράφων ως απόφοιτος τμήματος Γεωγραφίας κατανοεί πλήρως την ανάγκη συγκερασμού μεθόδων και εργαλείων ποιοτικών και ποσοτικών.

Επιπλέον υιοθετεί πλήρως την επιστημολογική ταξινόμηση προσδιορισμού των υποτομέων της Επιστήμης της Γεωγραφίας όπως κωδικοποιούνται από τον Μάζη⁷.

A/ Φυσική Γεωγραφία

B/ Ανθρωπογεωγραφία

B1/ Εθνικοκεντρική Ανθρωπογεωγραφία

B2/ Πολιτισμική Ανθρωπογεωγραφία

B3/ Οικονομική Γεωγραφία

B4/ Πολιτική Γεωγραφία

B5/ Γεωγραφία της Γνώσεως

Η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση προϋποθέτει σαφώς την ύπαρξη Γεωγραφικού Χώρου. Ο Μάζης προχωρά στην κωδικοποίηση αυτών των Γεωγραφικών Χώρων εντάσσοντάς τους σε τέσσερις κατηγορίες⁸.

A. Πρωτογενείς Χώροι

A1. Φυσικός Χώρος

A2. Στοιχειώδης Ανθρωποχώρος

7 Μάζης ,Ι.Θ. *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής*: Παπαζήση Αθήνα 2012 σ.345

8 Μάζης ,Ι.Θ. *ό.π.* σ.347

B. Διαλεκτικώς Δευτερογενείς Χώροι

B1. Πολιτικός Χώρος

B2. Οικονομικός Χώρος

Γ. Διαλεκτικώς τριτογενείς χώροι

Γ1. Πολιτισμικός Χώρος

Γ2. Εθνοτικο-κρατικός και Εθνικο-κρατικός Χώρος

Δ. Συνθετικοί Χώροι

Δ1. Πλήρεις Συνθετικοί Χώροι

Δ2. Ειδικοί Συνθετικοί Χώροι

1.2 Περί της ανάγκης συγκρότησης Θεωρίας και Ανάλυσης της Ισχύος

Το ζήτημα της συγκρότησης μίας κοινά αποδεκτής Θεωρίας του διακρατικού συστήματος έχει αποτελέσει πεδίο έντονου προβληματισμού των μελετητών του. Δεν θα μπορούσε να γίνει διαφορετικά αφ' ης στιγμής οι διαφορετικές Σχολές με κυριότερες αυτές του Ρεαλισμού και του Φιλελευθερισμού ανταγωνίζονται διαχρονικά ως προς την ικανότητά τους να ερμηνεύσουν το διεθνές γίνεσθαι.

Ο Ήφαιστος σημειώνει σχετικά πως «η αγωνιώδης και αμφιλεγόμενη προσπάθεια – μέσα από χιλιάδες βιβλία και άρθρα – της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας, να καταλήξει σε θεωρητικές υποθέσεις με ερμηνευτικές/προβλεπτικές δυνατότητες, παρήγαγε πενιχρά μόνο αποτελέσματα»⁹

Στην κατεύθυνση της συγκρότησης Θεωρίας ο Μέρσαιμερ διατείνεται πως ο «επιθετικός ρεαλισμός» δύναται να ερμηνεύσει την εξωτερική πολιτική των κρατών αλλά και διεθνή αποτελέσματα αντικρούοντας την θέση του Waltz πως οι δομικές θεωρίες μπορούν να εξηγήσουν διεθνή αποτελέσματα αλλά όχι την εξωτερική πολιτική μεμονομένων κρατών¹⁰.

9 Π.Ήφαιστος, *Το ευρωπαϊκό σύστημα ασφάλειας προς το 2000* στο Π.Ήφαιστος, Χ.Τσαρδανίδης *Το ευρωπαϊκό σύστημα ασφάλειας και η ελληνική εξωτερική πολιτική προς το 2000* Σιδέρης, Αθήνα 1992 σ.33

10 J.Mearsheimer, *Η τραγωδία της πολιτικής των μεγάλων δυνάμεων* μτφρ. Κ. Κολιόπουλος, Ποιότητα, Αθήνα 2006, σ.126

Για τον Μέρσαιμερ, η επικέντρωση της θεωρίας του στις μεγάλες δυνάμεις προκύπτει από το γεγονός πως αυτές ασκούν τη μέγιστη επίδραση στο διεθνές σύστημα. Μέσω αυτής της προσέγγισης καταλήγει στο συμπέρασμα πως τα διπολικά συστήματα είναι ασφαλέστερα από τα πολυπολικά σημειώνοντας πως *«τα πολυπολικά συστήματα που περιέχουν ιδιαίτερα ισχυρά κράτη – δυνητικούς ηγεμόνες – είναι τα πιο επικίνδυνα συστήματα απ’ όλα»*¹¹. Παράλληλα τονίζει την σημασία του υπολογισμού της ισχύος στην λήψη απόφασης από μία μεγάλη δύναμη. Όπως σημειώνει ο Αμερικανός καθηγητής, *«έχοντας καλούς δείκτες ισχύος, είναι δυνατόν να καθορίσει κανείς τα επίπεδα ισχύος των μεμονομένων κρατών, το οποίο με τη σειρά του μας επιτρέπει να περιγράψουμε την αρχιτεκτονική του συστήματος. Ειδικότερα μπορούμε να προσδιορίσουμε το ποια κράτη είναι μεγάλες δυνάμεις»*¹²

Ο Κίσινγκερ ωστόσο διατυπώνει σχετικά με τον υπολογισμό της ισχύος μία ενδιαφέρουσα θέση που ουσιαστικά αντικρούει την αντίληψη του Μέρσαιμερ. Για τον Κίσινγκερ *«στη θεωρία, η ισορροπία δυνάμεων θα έπρεπε να είναι επαρκώς μετρήσιμη. Στη πράξη, έχει αποδειχθεί εξαιρετικά δύσκολο να εναρμονιστεί ο υπολογισμός μίας χώρας με αυτόν άλλων κρατών και να επιτευχθεί μία κοινή αναγνώριση των ορίων»*¹³. Και ο Μόργκενταου όμως, όπως παρατηρεί ο Μάζης, ήταν πεπεισμένος πως δεν μπορεί να μετρηθεί το μέγεθος της ισχύος¹⁴.

Η κατανόηση της συγκεκριμένης τοποθέτησης αυτομάτως δημιουργεί το ερώτημα, εάν δυνατό να δημιουργηθεί μία κοινά αποδεκτή Θεωρία ερμηνείας του διακρατικού συστήματος ,μήπως οι κρατικοί δρώντες θα συμπεριφέρονταν πιο ορθολογικά επί τη βάση του κοινού υπολογισμού της ισχύος; Το ζήτημα του «διλήμματος ασφαλείας» θα μπορούσε να εξασθενήσει μπροστά σε μία κοινή βάση ανάλυσης της ισορροπίας ισχύος;

Για τον Χάντιγκτον *«τα κράτη ορίζουν τα συμφέροντά τους σύμφωνα με την δύναμη, αλλά επίσης και με βάση πολλά άλλα πράγματα. Σίγουρα τα κράτη προσπαθούν συχνά να εξισορροπήσουν την δύναμη αλλά αν ήταν αυτό μόνο που έκαναν, τότε οι*

11 J.Mearsheimer ,2006 ,ό.π. σ.29

12 J.Mearsheimer ,2006 ,ό.π. σ.42

13 H.Kissinger ,*World Order*, Penguin Press, New York 2014 p.371

14 Μάζης ,Ι.Θ. *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής*: Παπαζήση Αθήνα 2012 σ.270

δυτικοευρωπαϊκές χώρες θα είχαν συμμαχήσει με την Σοβιετική Ένωση εναντίον των ΗΠΑ στα τέλη της δεκαετίας του '40»¹⁵

Αυτομάτως προκύπτει το ζήτημα του διαχωρισμού μεταξύ της φάσης αναγνώρισης του συσχετισμού ισχύος και της δεύτερης φάσης της χάραξης στρατηγικής ανατροπής ή διατήρησης του συσχετισμού.

Ο Μάζης λαμβάνοντας υπόψιν την σύγκυση των αναλυτών του ερευνητικού προγράμματος της Γεωπολιτικής και των επικριτών του προγράμματος, διαχωρίζει σαφώς αυτές τις δύο φάσεις τονίζοντας πως η Γεωπολιτική Ανάλυση ακτινογραφεί το διεθνές σύστημα αποτυπώνοντας με αντικειμενικότητα τον υφιστάμενο συσχετισμό ισχύος. Η ακολουθούμενη πολιτική από τον εκάστοτε δρώντα αποτελεί Γεωστρατηγική Σύνθεση και τελείται επί τη βάση του υποκειμενικού (εθνικο-κρατικού) συμφέροντος¹⁶. Κατά την διαδικασία στρατηγικής σύνθεσης, ένας εθνικο-κρατικός δρώντας λαμβάνει υπόψιν όλα εκείνα τα στοιχεία που τον οδηγούν στην απόπειρα ανατροπής του *status quo* ή στην προσπάθεια διατήρησής του. Αναλύοντας και τους τέσσερις πυλώνες της ΣΓΑ γίνεται κατανοητή η γεωστρατηγική των δυτικοευρωπαϊκών κρατών εκείνης της περιόδου.

Το επιχείρημα του Χάντιγκτον ωστόσο κάθε άλλο παρά άνευ αξίας είναι. Διαπιστώνουμε μέσω αυτού πως η ανάλυση του διεθνούς γίνεσθαι είναι αδύνατη εάν αρκείται στην ανάλυση του αμυντικού πυλώνα (της ΣΓΑ) ή διαφορετικά στην ανάλυση αμιγώς του συσχετισμού στρατιωτικής ισχύος κατά τη ρεαλιστική σχολή των διεθνών σχέσεων.

Η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση δεν εγκλωβίζεται έτσι σε διλήμματα καλών και κακών κρατών, φιλελεύθερων ή κομμουνιστικών, ούτε σε αποκομμένη ανάλυση του συσχετισμού αμυντικής ισχύος. Αντίθετα ενσωματώνει στον όρο Ισχύς όλα εκείνα τα επιμέρους στοιχεία όπως αυτά του Πολιτισμού της Οικονομίας και της Πολιτικής πέραν της αμυντικής ικανότητας. Επιθυμεί με αυτόν τον τρόπο να συμβάλλει στη δημιουργία ενός κοινά αποδεκτού μεθοδολογικού πλαισίου κατασκευής υποδείγματος

15 S.P.Huntington *Η σύγκρουση των πολιτισμών και ο ανασχηματισμός της παγκόσμιας τάξης* μτφρ. Σ.Ριζοθανάση, Πατάκη Αθήνα 2016 σ.41

16 Μάζης ,Ι.Θ. *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής*: Παπαζήση Αθήνα 2012 σ.372

ανακατανομής ισχύος που θα βασίζεται σε μετρήσιμα μεγέθη και θα δύναται να επιτύχει πρόβλεψη.

Στη Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση ,όπως προανφέρθη σχετικά με τις επικουρικές υποθέσεις της προστατευτικής ζώνης του γεωπολιτικού ερευνητικού προγράμματος, «το μέγεθος της ισχύος αναλύεται σε τέσσερις θεμελιώδεις πυλώνες (Άμυνα, Οικονομία, Πολιτική ,Πολιτισμός/Πληροφορία) προσδιοριζόμενους από αριθμό μετρήσιμων, ή δυνάμενων να καταστούν μετρήσιμοι, γεωπολιτικών δεικτών. Οι γεωπολιτικοί δείκτες αυτοί εντοπίζονται και μετρώνται στις εσωτερικές δομές των εκάστοτε Πόλων, των συνιστώντων τα υποσυστήματα των προς γεωπολιτική ανάλυση γεωγραφικών Συμπλόκων»¹⁷

1.3 Ορολογία Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης¹⁸

Ως προς την ορολογία την χρησιμοποιηθείσα στο μεθοδολογικό πλαίσιο της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης παρατίθενται οι όροι με την ερμηνεία αυτών.

Γεωπολιτικός παράγοντας

Ο παράγοντας που προκαλεί την ανακατανομή της ισχύος στο υπό μελέτη Σύμπλοκο. Επηρεάζει συγκεκριμένους Γεωπολιτικούς δείκτες ενός εκάστου γεωπολιτικού πυλώνας. Οι γεωπολιτικοί πυλώνες και οι αντίστοιχοι γεωπολιτικοί τους δείκτες, επιλέγονται από τον γεωγράφο αναλυτή και την διεπιστημονική ερευνητική του ομάδα κατά το κριτήριο της βαρύτητας/σημασίας τους.

17 Μάζης ,Ι.Θ. *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής*: Παπαζήση Αθήνα 2012 σ.366

18 Διαθέσιμη στην ιστοσελίδα <http://www.turkmas.uoa.gr/chfiaki-orologia-gewpolitikis-kai-gewstrathgikis.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Γεωγραφικός χώρος

Η γεωγραφία είναι «η επιστήμη που περιγράφει και αναλύει τον φυσικό χώρο αλλά και τις διαλεκτικές συνθέσεις του χώρου αυτού με τις ανθρώπινες κοινωνίες, οι οποίες συνιστούν τους Ανθρωποχώρους. Οι παραγωγές των διαλεκτικών αυτών διαδικασιών ορίζονται ως πρωτογενείς, δευτερογενείς και τριτογενείς γεωγραφικοί χώροι».

Σύστημα

Το ακριβές άθροισμα των εδαφικών ενοτήτων που αποτελούν τα γεωπολιτικά υποσυστήματα τα προσδιορισθέντα από τον εντοπισμό, την διακεκριμένη δράση και τη συστηματική και διακεκριμένη λειτουργία του συγκεκριμένου γεωπολιτικού παράγοντος.

Σύμπλοκο

Η ευρύτερη, εν πολλοίς, γεωγραφική ενότητα εντός της οποίας εντοπίζεται αυτή του συστήματος.

Υπερσύστημα

Το σύνολο των Πόλων Διεθνούς Ισχύος που επηρεάζουν την δράση των γεωπολιτικών παραγόντων στο εσωτερικό των υποσυστημάτων και του αντιστοίχου συστήματος το οποίο τα εμπεριέχει

Υποσύστημα

Η ομοιογενής, ως προς την δράση και λειτουργία ενός γεωπολιτικού παράγοντος, εδαφική ενότητα.

Γεωπολιτικός δείκτης

Η ποσοτικοποίηση του υπό μελέτη θέματος, το αριθμητικό εκείνο στοιχείο που δείχνει την ανακατανομή ισχύος στο Σύστημα/ Σύμπλοκο. Οι γεωπολιτικοί δείκτες δύνανται να είναι σύνθετοι ή απλοί.

Πυλώνες ισχύος

Οι πυλώνες ισχύος είναι οι τέσσερις πυλώνες (Άμυνα/ ασφάλεια, Οικονομία, Πολιτική, Πολιτισμός/ Πληροφορία) που καθορίζουν την ισχύ και την κατανομή της στο υπό μελέτη σύμπλοκο. Όλοι οι Πυλώνες ισχύος αναλύονται σε απλούς και σύνθετους γεωπολιτικούς δείκτες.

1.4 Περιγραφή / Στάδια Έρευνας

Βάσει της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης ο ερευνητής ακολουθεί σαφώς προσδιορισμένα βήματα¹⁹, τα οποία παρατίθενται :

A. Εντοπίζει το γεωγραφικό σύμπλοκο όπως δίνεται στον τίτλο της μελέτης. Ορίζει τον γεωπολιτικό παράγοντα βάσει του οποίου κατανέμει το σύμπλοκο σε υποσυστήματα. Εντοπίζει τους δρώντες διεθνείς πόλους ισχύος ορίζοντας το υπερσύστημα. Ορίζονται οι γεωγραφικοί χώροι που θα χρησιμοποιηθούν στην μελέτη.

B. Ορίζει τους γεωπολιτικούς πυλώνες (Άμυνα, Πολιτικής, Οικονομία, Πολιτισμός/Πληροφορία) επί των οποίων θα αναλυθεί η δράση του γεωπολιτικού παράγοντα.

Γ. Επιλέγει τους κατάλληλους από άποψη αξιοπιστίας και σημασίας δείκτες.

Δ. Επί των ποσοτικών αυτών δεδομένων ο ερευνητής προβαίνει σε ανάλυση και εφόσον είναι γνώστης της επιστήμης των Μαθηματικών μπορεί να προβεί σε χρήση

¹⁹ Δωματιώτη ,Ε. *Μελέτη και προσδιορισμός του σύνθετου δείκτη της προβολής της αμυντικής ισχύος στη γεωπολιτική ανάλυση του Αρκτικού Κύκλου Civitas Gentium - Special Issue - 5:3 (july 2017) σ.31*

εργαλείων της Γεωπληροφορικής (Νευρωνικά Δίκτυα, Ασαφής Λογική, Γενετικοί Αλγόριθμοι, Διαβιβαστές Τεχνητής Νοημοσύνης, Κελυφωτή Αυτοματοποίηση)

Ε. Ολοκληρώνει την γεωπολιτική ανάλυση αφού έχει μέσω της επεξεργασίας του συνόλου των στοιχείων δημιουργήσει το γεωπολιτικό υπόδειγμα ανακατανομής ισχύος. Το υπόδειγμα αυτό χρησιμοποιείται ως βάση της στρατηγικής σύνθεσης η οποία αποτελεί πρόταση στρατηγικής υπό συγκεκριμένη οπτική γωνία συμφερόντων.

1.5 Περιορισμοί Έρευνας

Αναφέρονται κωδικοποιημένα οι περιορισμοί της παρούσης μελέτης.

Α. Για τις ανάγκες της μελέτης στο πλαίσιο Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας, αναλύονται οι Πυλώνες Πολιτικής και Άμυνας. Η σημασία της ανάλυσης και των άλλων δύο Πυλώνων, αυτών της Οικονομίας και του Πολιτισμού /Πληροφορία, κρίνεται αναγκαία για την ολοκληρωμένη κατανόηση του ζητήματος.

Β. Ο όρος «στην μετά Ντάες περίοδο» δεν αναφέρεται στην δράση της οργάνωσης ως τρομοκρατικής καθώς κάλλιστα δύναται να συνεχίσει να υφίσταται, αλλά στην εξάλειψή της ως οργάνωση ελέγχουσα εδάφη του συμπλόκου Συρίας-Ιράκ. Ως προς την διατήρηση γεωγραφικών θυλάκων από την Ντάες σήμερα, εκτιμάται πως είναι ζήτημα χρόνου να τα απωλέσει.

Γ. Η ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων βασίζεται σε ανοιχτές πηγές (open source). Έχει καταβληθεί συνεχής προσπάθεια αξιολόγησης και διασταύρωσης της πληροφορίας και των πηγών παραγωγής αυτής στη βάση της ανάλυσης των κινήτρων και του σκοπού της πηγής (εμπορική δημοσιογραφική ,πολιτική πηγή), της

τεκμηρίωσης των πληροφοριών που παρείχε, της αντικειμενικότητας των πληροφοριών, και της αναπαραγωγής των ίδιων πληροφοριών από έτερες πηγές των οποίων επίσης οι σκοποί και τα κίνητρα ερευνήθηκαν.

Επιπλέον χρησιμοποιήθηκαν πληροφορίες οι οποίες προήλθαν από ανοικτές πηγές μέσω μελέτης στα κοινωνικά δίκτυα (Facebook, Twitter, Instagram) για την διασταύρωση πληροφοριών προερχόμενων από δημοσιογραφικές πηγές αλλά και την διασταύρωση του χωρικού εντοπισμού οργανώσεων μέσω της ανάλυσης φωτογραφιών και βίντεο. Παρά την παραπάνω διαδικασία αξιολόγησης της πληροφορίας, δεν δύναται να ισχυριστεί ο ερευνητής πως έχει κάνει χρήση αποκλειστικά αξιόπιστων -σε απόλυτο βαθμό- πληροφοριών.

Δ. Ως προς τα ποσοτικά δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν, αυτά προήλθαν επίσης από ανοικτές πηγές, ωστόσο είναι σαφές πως είναι πρακτικά αδύνατος ο έλεγχος τους αλλά και η επικαιροποίησή τους λόγω της ιδιαιτερότητας του συγκεκριμένου συμπλόκου μελέτης.

Παρατίθενται ποσοτικά στοιχεία ενδεικτικά της εφαρμογής της μεθόδου και όχι ως κύρια βάση ανάλυσης.

Ε. Για την ορθή ανάλυση του αμυντικού συσχετισμού ισχύος στο σύμπλοκο Συρίας-Ιράκ είναι απαραίτητη η παράθεση αμυντικών στοιχείων των περιφερειακών και υπερσυστημικών δρώντων (αμερικανική αμυντική παρουσία, ρωσική, τουρκική κ.ο.κ). Η παρούσα μελέτη περιορίζεται στην παρουσίαση ποσοτικών στοιχείων σχετικών με τους δρώντες του υποσυστήματος.

2. Επισκόπηση βιβλιογραφίας

2.1 Οι αντικαθεστωτικοί δρώντες του συριακού υποσυστήματος

Στόχος του παρόντος κεφαλαίου είναι ο καθορισμός των αντικαθεστωτικών δρώντων εντός του συριακού υποσυστήματος και η ενδελεχής επισκόπηση της δράσης τους, του ιδεολογικού τους υπόβαθρου και των πολιτικών τους στόχων.

Θα πρέπει να τονιστεί εξ αρχής, πως οι αντικαθεστωτικοί δρώντες εντός της συριακής σύγκρουσης ουδέποτε απετέλεσαν συμπαγές μέτωπο κατά του καθεστώτος Άσαντ. Η ιδεολογική ταυτότητα αλλά και η αντίληψη εκάστου περί της τελικής διεύθεσης της σύγκρουσης, παρουσιάζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις. Επιπλέον, η υποστήριξη που λαμβάνουν διαχρονικά οι αντικαθεστωτικές δυνάμεις προέρχεται από διαφορετικούς περιφερειακούς και υπερσυστημικούς δρώντες μεταξύ των οποίων το Κάταρ, η Σαουδική Αραβία, η Τουρκία και οι ΗΠΑ²⁰. Οι γεωστρατηγικές αυτών δεν ταυτίστηκαν κατά την διάρκεια των συγκρούσεων, με αποτέλεσμα την αδυναμία δημιουργίας ενός κοινού μετώπου αντικαθεστωτικών δυνάμεων που θα οδηγούσε στην επικράτηση των τελευταίων στο πεδίο και άρα στην τελική ανατροπή του καθεστώτος Άσαντ.

Οι πρώτες ενέργειες στην κατεύθυνση δημιουργίας ένοπλου αντικαθεστωτικού μετώπου και πολιτικής εκπροσώπησης αυτού, ουσιαστικώς ξεκινούν αμέσως μετά τις βίαιες συγκρούσεις διαδηλωτών με μονάδες συριακών σωμάτων ασφαλείας στην Νταράα, την Χόμς και την Δαμασκό²¹. Η αποκαλούμενη «Αραβική Άνοιξη» λειτούργησε ως οδηγός αυτών των συγκρούσεων ενώ η χρήση τεχνολογικών μέσων και τηλεοπτικών δικτύων -με αιχμή του δόρατος το δίκτυο Αλ Τζαζίρα- συνέβαλε στην γρήγορη διάδοση των ταραχών σε μεγάλο μέρος της συριακής επικράτειας²². Κρίνεται εξαιρετικά σημαντικό να διερευνηθούν εις βάθος οι αιτίες που προκάλεσαν

20 Lister, C. *The Free Syrian Army: A decentralized insurgent brand* The Brookings Project on U.S. relations with the Islamic World Analysis Paper 26 (November 2016), p.6

21 Sterling, J. *Daraa: The spark that lit the Syrian flame*, CNN 01.03.2012 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://edition.cnn.com/2012/03/01/world/meast/syria-crisis-beginnings/index.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

22 Phillips, C. *The Battle for Syria International Rivalry in the Middle East*: Yale University Press, 2016, p48

την αδυναμία των υποστηριζόντων τις αντικαθεστωτικές δυνάμεις περιφερειακών και υπερσυστημικών δρώντων να δημιουργήσουν ένα ισχυρό πολιτικο-στρατιωτικό μέτωπο κατά του καθεστώτος Άσαντ, καθώς η σημερινή κατάσταση γίνεται κατανοητή εν πολλοίς μέσω της μελέτης ακριβώς εκείνης της περιόδου.

Τον Ιούλιο του 2011 ιδρύεται ο «Ελεύθερος Συριακός Στρατός» (FSA) από αξιωματικούς του συριακού στρατεύματος που εγκατέλειψαν τις τάξεις του²³, ενώ τον Αύγουστο του 2011 ανακοινώνεται στην Κωνσταντινούπολη η ίδρυση του Συριακού Εθνικού Συμβουλίου (SNC) ως πολιτικού φορέα εκπροσώπησης της συριακής αντιπολίτευσης. Τον Οκτώβριο του ίδιου έτους, ιδρύεται το «Κουρδικό Εθνικό Συμβούλιο» (KNC) με την υποστήριξη του Ιρακινού Κούρδου ηγέτη Μεσούντ Μπαρζανί και της Τουρκίας. Ο στόχος ωστόσο της κοινής δράσης του κουρδικού στοιχείου μέσω του KNC, των ενόπλων οργανώσεων υπό την σκέπη του FSA και της πολιτικής εκπροσώπησης μέσω του SNC απέτυχε. Τον Σεπτέμβριο του 2012 ιδρύεται το Συριακό Στρατιωτικό Συμβούλιο (SMC) ως ανώτατη στρατιωτική ηγεσία του FSA. Τον Νοέμβριο του 2012 ιδρύεται στην Ντόχα, ως προέκταση του SNC, ο Εθνικός Συνασπισμός για τις Συριακές Επαναστατικές και Αντιπολιτευτικές Δυνάμεις (SOC) και προσεγγίζεται εκ νέου το κουρδικό KNC από τον πρέσβη των Ηνωμένων Πολιτειών Ρόμπερτ Φόρντ σε μία ύστατη προσπάθεια συντονισμού των επιμέρους αντικαθεστωτικών οντοτήτων.²⁴

2.1.2 Η επιρροή της οργάνωσης των Αδελφών Μουσουλμάνων

Η εμπλοκή της οργάνωσης των «Αδελφών Μουσουλμάνων» είναι μία εκ των κύριων αιτιών πρόκλησης χάσματος στις τάξεις των αντικαθεστωτικών δρώντων κατά την πρώτη περίοδο σχηματισμού τους. Ο πολιτικός σχηματισμός SNC ήδη από τα τέλη του 2011 επηρεάζεται άμεσα από την οργάνωση²⁵ με την παρουσία στην ηγεσία της του

23 *Guide to the Syrian Rebels*, BBC, 13.12.2013, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-24403003> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

24 Unclassified US Department Of State 29/5/14 Doc No. C05483447

25 Hokayem, E. *Syria's Uprising and the fracturing of the Levant*: Routledge, New York, 2013, p48

George Sabra²⁶ να αναφέρεται ενδεικτικά. Δια της υποστηρίξεως του Κάταρ και της Τουρκίας, η οργάνωση ουσιαστικά κυριαρχεί στο εσωτερικό του SNC, καταλαμβάνοντας θέσεις κλειδιά όπως το γραφείο στρατιωτικών υποθέσεων και το γραφείο ανάπτυξης, λαμβάνοντας μέσω αυτών εκατομμύρια δολάρια για την ανάπτυξη δικτύων²⁷. Επιπλέον, μέσω του τηλεοπτικού δικτύου Al Τζαζίρα αλλά και διαύλων της οργάνωσης ανά τον κόσμο αποκτά πρόσβαση στον τομέα της ενημέρωσης και της παροχής πληροφοριών²⁸.

Η επιτυχία της ισλαμιστικής οργάνωσης να εγκαταστήσει δικές της κυβερνήσεις στην Τυνησία και την Αίγυπτο ενισχύει την επιρροή της παρά το γεγονός πως στη Συρία συνεπεία της ήττας της στην Χάμα το 1982 και της απαγορεύσεώς της δια νόμου, ελάχιστη ισχύ είχε καταφέρει να διατηρήσει²⁹. Η νέα δυναμική που παρουσίαζε ωστόσο το παρακλάδι της οργάνωσης στη Συρία, υπό την νέα ηγεσία του Μοχάμαντ Ριάντ αλ-Σουκφά ,σε συνδυασμό με την συνεχή οικονομική υποστήριξη που ελάμβανε την κατέστησαν σημαντικό πόλο στους κόλπους της συριακής αντιπολίτευσης κάτι το οποίο προκάλεσε την ανησυχία μέρους αντικαθεστωτικών δυνάμεων κυρίως λόγω του ισλαμιστικού της χαρακτήρα.

Μέλη μειονοτήτων όπως Χριστιανοί, Ασσύριοι αλλά και αρκετοί σουνίτες δεν επιθυμούσαν επ' ουδενί να συνδράμουν την οργάνωση³⁰. Μέρος του κουρδικού στοιχείου, γνωρίζοντας τις σχέσεις των Αδελφών με την ισλαμιστική κυβέρνηση του κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης στην Τουρκία, εκτιμούσε πως η κυριαρχία της οργάνωσης στην Συρία πιθανότατα θα συνιστούσε μεγαλύτερο κίνδυνο για τους κουρδικούς πληθυσμούς από το ίδιο το καθεστώς του Άσαντ. Η παραπάνω ανησυχία ήταν ένας ακόμα λόγος διάστασης στο εσωτερικό των Κούρδων όπου το KNC δεν

26 *Syrian Opposition head wants no- strings aid* ,aljazeera ,10.11.2012 ,διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.aljazeera.com/news/middleeast/2012/11/201211919122020926.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

27 Phillips ,C. *The Battle for Syria International Rivalry in the Middle East* :Yale University Press 2016 ,p110

28 *US embassy cables: Al-Jazeera 'proves useful tool for Qatari political masters'* , *Guardian* ,05.10.2010 διαθέσιμο στη ιστοσελίδα <https://www.theguardian.com/world/us-embassy-cables-documents/214776> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

29 Hokayem, E. *Syria's Uprising and the fracturing of the Levant* :Routledge ,New York ,2013 ,p94

30 Unclassified US Department Of State 29/5/14 Doc No. C05483447

εκπροσωπούσε πλέον την κουρδική κοινότητα. Τον έλεγχο αποκτούσε μέρα με την μέρα το κουρδικό κόμμα PYD³¹.

Το Κάταρ λόγω της ταύτισής του με την οργάνωση των Αδελφών Μουσουλμάνων υπεστήριζε ένοπλες ομάδες (Ταουχίντ και Φαρούκ) των οποίων οι στόχοι συχνά διέφεραν από εκείνους του FSA³². Πέραν του Κάταρ, η Ταουχίντ ήταν οργανικά συνδεδεμένη με τις τουρκικές μυστικές υπηρεσίες (MIT)³³. Το γεγονός πως αμφότερες οι δύο χώρες, Κάταρ και Τουρκία, υπεστήριζαν ομάδες λόγω των δεσμών τους με την οργάνωση των Αδελφών Μουσουλμάνων διαπερνώντας ουσιαστικά τις σε κάθε περίπτωση χαλαρές δομές του FSA, καταδεικνύει τις διαφορετικές στοχοθετήσεις των περιφερειακών δρώντων που υπεστήριζαν τις αντικαθεστωτικές δυνάμεις.

Με την ισχυροποίηση του παρακλαδιού των Αδελφών Μουσουλμάνων στην Συρία προέκυπτε ένα ακόμη ζήτημα ,το οποίο συνέβαλε στην πολυδιάσπαση των αντικαθεστωτικών δρώντων. Η Σαουδική Αραβία, η οποία υπεστήριζε σημαντικό μέρος του FSA, θεωρούσε πως η επικράτηση της οργάνωσης μετά την Αίγυπτο και στην Συρία θα έθετε σοβαρούς κινδύνους στην ίδια, κυρίως λόγω της ανησυχίας της περί αναβίωσης του κινήματος Σάχβα (Sahwa)³⁴ ιδρυθέν στην Σαουδική Αραβία από μέλη των Αδελφών Μουσουλμάνων την δεκαετία του 1950. Η Σ.Αραβία κατέβαλε προσπάθειες αναβάθμισης της επιρροής της στο SNC και εν συνεχεία στο SOC, επιθυμώντας να περιορίσει την ισχύ του Κάταρ και των Αδελφών Μουσουλμάνων³⁵.

2.1.3 Διεργασίες στο εσωτερικό των Κούρδων

Όπως προαναφέρθη, οι ΗΠΑ κατέβαλαν σημαντικές προσπάθειες στην κατεύθυνση

31 Allsopp ,H. *The Kurds of Syria* : I.B.Tauris ,London,New York,2015, pp.206-214

32 Sherlock ,R. Spencer ,R. 'Muslim Brotherhood establishes militia inside Syria' ,Telegraph ,03.08.2012 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/9450587/Muslim-Brotherhood-establishes-militia-inside-Syria.html> (ημερομηνία πρόσβασης 10.9.2018]

33 Phillips ,C. *The Battle for Syria International Rivalry in the Middle East* :Yale University Press 2016 ,p140

34 Althaydi ,M. *Has Sahwa ended in Saudi Arabia?* ,alarabiya, 03.11.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://english.alarabiya.net/en/views/news/middle-east/2017/11/03/Has-Sahwa-ended-in-Saudi-Arabia-.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

35 Phillips ,C Ο.π. p.117-124

δημιουργίας ενός συμπαγούς μετώπου κατά του καθεστώτος το οποίο θα περιελάμβανε όλες εκείνες τις οργανώσεις που δρούσαν υπό το FSA αλλά και το κουρδικό στοιχείο της βόρειας Συρίας. Κύριος εκπρόσωπος των Κούρδων της Συρίας εκείνη την περίοδο ήταν το KNC όπως προκύπτει από τα αμερικανικά έγγραφα³⁶ μέρος των οποίων έχουν δοθεί στη δημοσιότητα. Τον Μάιο του 2012 προσεκλήθη αντιπροσωπεία του KNC στην Ουάσιγκτον για να ανιχνευθεί η πιθανότητα σύμπλευσής του με την πολιτική αντιπροσώπευση της συριακής αντιπολίτευσης. Σύμφωνα με τα έγγραφα, το KNC δήλωσε μέσω των εκπροσώπων του πως παρά την κυριαρχία της Τουρκίας και των Αδελφών Μουσουλμάνων στο SNC ,ήταν πρόθυμο να συνεργαστεί με στόχο μια μετά-Άσαντ Συρία αποκεντροποιημένη, κοσμική με αναγνώριση κουρδικής μειονότητας στο νέο σύνταγμα. Η μοναδική εκ των δώδεκα παρατάξεων που δεν εκπροσωπούνταν από το KNC ήταν το PYD, το οποίο χαρακτηριζόταν ως το παρακλάδι του PKK στην Συρία³⁷.

Η μη συμπερίληψη από πλευράς SNC των κουρδικών αιτημάτων για αναγνώριση στο συνέδριο της αντιπολίτευσης στην Κωνσταντινούπολη τον Μάρτιο του 2012 σε συνδυασμό με την σταδιακή άνοδο της δημοφιλίας του PYD στους κουρδικούς πληθυσμούς της βόρειας Συρίας οδήγησαν το KNC στην απόρριψη της συνεργασίας με την συριακή αντιπολίτευση³⁸. Οι ΗΠΑ συνέχισαν τις προσπάθειες μέσω του πρέσβη Ρόμπερτ Φορντ αναφέροντας στους Κούρδους του KNC πως τα αιτήματα τους μπορούν να τεθούν εκ νέου όταν επιτευχθεί η ανατροπή του Άσαντ και ξεκινήσουν οι διαδικασίες πολιτικής μετάβασης³⁹. Παρά την προθυμία της οργάνωσης να δημιουργήσει μία σχέση με το τουρκικό κράτος όπως αυτή που απολάμβανε η Περιφερειακή Κουρδική Κυβέρνηση του βορείου Ιράκ υπό τον Μεσούντ Μπαρζανί, η Τουρκία εμφανιζόταν αδιάλλακτη ως προς το ζήτημα της πολιτικής μετάβασης.

36 Unclassified US Department Of State 29/5/14 Doc No. C05483447

37 Unclassified US Department Of State 29/5/14 Doc No. C05483447

38 Pollock ,D. *Syria's Kurds in play as Turkey ponders options* ,*Washington Institute* ,27.06.2012

διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/syrias-kurds-in-play-as-turkey-ponders-options> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

39 Unclassified US Department Of State 29/5/14 Doc No. C05483447

Επιθυμούσε ανατροπή του καθεστώτος και φυσικά απέρριπτε παράλληλα τα κουρδικά αιτήματα για αναγνώριση προτείνοντας ζώνη ασφαλείας στα βόρεια συριακά εδάφη⁴⁰. Το επόμενο στάδιο των αμερικανικών προσπαθειών εντοπίζεται τον Ιανουάριο του 2013, με το KNC να βολιδοσκοπείται εκ νέου ως προς τις πιθανότητες συνεργασίας με το νεοσυσταθέν SOC. Για άλλη μια φορά οι Κούρδοι αν και πρόθυμοι, εμφανίζονταν σκεπτικοί ως προς τις πιθανότητες ένα επηρεαζόμενο από ισλαμιστικά στοιχεία πολιτικό όργανο να τους αναγνωρίσει ως μειονότητα. Παράλληλα εντόπιζαν εξτρεμιστικά στοιχεία εντός του FSA, τα οποία εξοπλίζονταν σε μεγάλο βαθμό από την Τουρκία. Κατανοούσαν έτσι, πως μεταξύ του υποστηριζόμενου από την Τουρκία FSA και του κουρδικού PYD οι Κούρδοι στην πλειοψηφία τους θα υπεστήριζαν το PYD⁴¹. Όπως απεδείχθη στην συνέχεια, το PYD πράγματι εδραίωσε την κυριαρχία του στα κουρδικά εδάφη, κυρίως λόγω της σύστασης ένοπλου τμήματος (YPG) του οποίου το αξιόμαχο σε πρώτο χρόνο διέσωσε την κουρδική γη από τις επιθέσεις των τζιχαντιστών. Εν συνεχεία μετετράπη από περιθωριακή οντότητα σε αξιόπιστο σύμμαχο των Ηνωμένων Πολιτειών. Τονίζεται πως εκείνη την περίοδο στο εσωτερικό των Κούρδων της Συρίας υπήρξαν σημαντικές διεργασίες. Το PYD ουδέποτε εμπιστεύτηκε τις οργανώσεις που αποτελούσαν το KNC, λόγω των επαφών που διατηρούσαν με το τουρκικό κράτος και της υποστήριξης που ελάμβαναν από την Περιφεριακή Κουρδική Κυβέρνηση (KRG)⁴². Ο Μεσούντ Μπαρζανί ,ο Νερτζιβάν Μπαρζανί (υιός του πρώτου) και συνολικά το κόμμα KDP, προέβαιναν σε συχνές συναντήσεις με το τουρκικό κράτος (του Προέδρου Ερντογάν και της υπηρεσίας

40 Bayram Balci *The Syrian dilemma: Turkey's response to the crisis* ,Carnegie Endowment, 10.02.2012 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://carnegieendowment.org/2012/02/10/syrian-dilemma-turkey-s-response-to-crisis-pub-47156> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

41 *Fears of new front as Syria fighters clash with kurds* ,alarabiya ,28.10.2012 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://english.alarabiya.net/en/News/2012/10/28/Fears-of-new-front-as-Syria-fighters-clash-with-Kurds.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

42 *KRG President Barzani: PKK at dead end, PYD crueler than Baath regime* ,dailysabah ,17.04.2016 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.dailysabah.com/war-on-terror/2016/04/18/krp-president-barzani-pkk-at-dead-end-pyd-crueler-than-baath-regime> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

πληροφοριών MIT συμπεριλαμβανομένων) διατηρώντας εμπορικές και ενεργειακές συναλλαγές⁴³⁴⁴.

Από το παραπάνω πλαίσιο προκύπτουν δύο εξαιρετικά σημαντικά για την συγκεκριμένη ανάλυση ζητήματα. Πρώτον, παρά τις προσπάθειες των ΗΠΑ το κουρδικό στοιχείο δεν συνέπλευσε με την συριακή αντιπολίτευση. Η επιρροή της Τουρκίας και των Αδελφών Μουσουλμάνων αν και έχαιρε της υποστήριξης της διοίκησης Ομπάμα-Κλίντον, λειτουργούσε ουσιαστικά ως τροχοπέδη στην στρατηγική επιδίωξη των ΗΠΑ να δημιουργήσουν ένα κοινό μέτωπο κατά του Άσαντ. Δεύτερον, οι διεργασίες που πυροδοτήθηκαν στο εσωτερικό των Κούρδων της Συρίας ανέδειξαν το PYD και το ένοπλο τμήμα του ως κυρίαρχη πολιτικοστρατιωτική οντότητα που μέχρι σήμερα έχει καθοριστικό ρόλο στην πορεία των εξελίξεων ενώ ευθύνεται τρόπο τινά για την επιδείνωση των σχέσεων Ουάσιγκτων-Άγκυρας.

2.1.4 «Ισλαμιστικός Χειμώνας»

Έταιρο σημείο το οποίο αξίζει αναφοράς στο πλαίσιο των λόγων για τους οποίους οι αντικαθεστωτικοί δρώντες παρέμειναν διασπασμένοι καθ'όλη την διάρκεια της συριακής κρίσης, είναι αυτό της σταδιακής κυριαρχίας ισλαμιστικών οργανώσεων. Η απόφαση του προέδρου των ΗΠΑ Μπάρακ Ομπάμα να μην υπάρξει χερσαία επέμβαση αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων μετά την κατηγορία περί κατοχής χημικών όπλων από το καθεστώς ,ενίσχυσε τις ισλαμιστικές οργανώσεις στο έδαφος της Συρίας και εδραίωσε κλίμα αμφισβήτησης κατά των Ηνωμένων Πολιτειών αφού μέχρι εκείνη την στιγμή θεωρούνταν δεδομένο από τους αντικαθεστωτικούς πως ο αμερικανικός

43 Knight ,B. 'Turkey opens a new chapter in Kurdish relations' ,Deutsche Welle ,03.06.2010 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.dw.com/en/turkey-opens-a-new-chapter-in-kurdish-relations/a-5646105> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

44 Barzani to Visit Turkey and Meet MIT Amid Blocking KRG Oil Revenue at Halk Bank ,MilletPress ,22.07.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα http://www.milletpress.com/Detail_EN.aspx?Jiamre=4413&T=Barzani%20to%20Visit%20Turkey%20and%20Meet%20MIT%20Amid%20Blocking%20KRG%20Oil%20Revenue%20at%20Halk%20Bank (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

στρατός θα προχωρούσε σε επιχειρήσεις κατά του καθεστώτος⁴⁵. Το ίδιο ίσχυε για τις ηγεσίες των χωρών που υπεστήριζαν τις εν λόγω οργανώσεις. Τον Σεπτέμβριο του 2013 μια σειρά ισλαμιστικών οργανώσεων ανακοινώνουν πως δεν αναγνωρίζουν το SOC⁴⁶.

Η Τζάμπχατ αλ Νούσρα ,ιδρυθείσα τον Ιανουάριο του 2012, η Ταουχίντ και η Σουκούρ αλ-Σαμ κατηγόρησαν το SOC πως αδυνατεί να προσελκύσει μια αμερικανική επέμβαση υπέρ των αντικαθεστωτικών ενώ λίγες ημέρες αργότερα σαράντα τρεις οργανώσεις συγκροτούν την Τζάις αλ Ισλάμ (Στρατός του Ισλάμ). Λίγες εβδομάδες αργότερα, η Τζάις αλ Ισλάμ μαζί με τις Ταουχίντ Σουκούρ και Αχράρ ενώνουν τις δυνάμεις τους δημιουργώντας την οργάνωση Ισλαμικό Μέτωπο (Islamic Front)⁴⁷. Στην Αίγυπτο, η ισλαμιστική κυβέρνηση Μόρσι των Αδελφών Μουσουλμάνων ανατρέπεται κάτι που επιφέρει επιδείνωση των σχέσεων μεταξύ Κάταρ-Τουρκίας από τη μία πλευρά ,Αιγύπτου -Σαουδικής Αραβίας από την άλλη. Αυτή η επιδείνωση μεταφράζεται στο πεδίο της Συρίας σε σύγκρουση μεταξύ αντικαθεστωτικών ισλαμιστικών στοιχείων υποστηριζόμενων από τους δύο παραπάνω πόλους. Η εμφάνιση της Ντάες προκαλεί νέες συνεργασίες μεταξύ ισλαμιστικών ομάδων που απειλούνται από την νεοεμφανιζόμενη οργάνωση. Η πολυδιάσπαση των αντικαθεστωτικών οργανώσεων αποτυπώνεται στον συνολικό αριθμό των ομάδων που δραστηριοποιούνταν στα μέσα του 2013 ο οποίος ανέρχεται στις περίπου χίλιες.⁴⁸ Από το παραπάνω πλαίσιο προκύπτει πως το FSA αντιμετώπιζε δύο σοβαρές προκλήσεις. Αφενός την μαζική φυγή μαχητών από τις τάξεις του (οι οποίοι συνέδραμαν τις ισχυροποιούμενες ισλαμιστικές οργανώσεις που προαναφέρθησαν), αφετέρου την αδυναμία των υποοργανώσεών του να τις αντιμετωπίσουν.

45 Phillips ,C. *The Battle for Syria International Rivalry in the Middle East* :Yale University Press ,2016 ,pp174-181

46 Lister ,C. *The Free Syrian Army: A decentralized isurgent brand* The Brookings Project on U.S. relations with the Islamic World Analysis Paper 26 (November 2016),p.12

47 Phillips ,C. *The Battle for Syria International Rivalry in the Middle East* :Yale University Press 2016 ,p186

48 Lister ,C. *Assessing Syria's Jihad στο Middle Eastern Security, the US Pivot and the rise of ISIS* edited by Dodge ,T.&Hokayem ,E. ,Routledge ,2014 ,p72

Μέσω της εγκατάστασης κέντρων διοίκησης από τους «Φίλους της Συρίας» στην Ιορδανία και την Τουρκία⁴⁹ επιχειρήθηκε η επανασυγκρότηση του FSA⁵⁰. Βεβαίως, δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί πως αυτές οι ομάδες δεν είχαν ισλαμιστικό πρόσημο. Για λόγους προπαγάνδας κυρίως, η αναφορά σε αυτές από την Δύση συνοδεύεται έκτοτε από τον όρο «μετριοπαθείς» κάτι το οποίο ουδεμία σχέση έχει με την πραγματική τους ταυτότητα. Οι ΗΠΑ φυσικά γνώριζαν πως οι σύμμαχοί τους στη περιοχή εξόπλιζαν ακραία ισλαμιστικά στοιχεία⁵¹. Η Χάρακατ Χαζμ⁵², η Τζάις αλ Μουτζαχιντίν και το Συριακό Μέτωπο Επαναστατών (SRF) ήταν μερικές εκ των υπερομάδων που δημιουργήθηκαν εντός FSA.

Οι Λάνγκ, Αγουάντ, Σόφερ, Γιούλ και Κατούλις, σε μελέτη τους για την δεξαμενή σκέψης Center for American Progress σημειώνουν πως η ανιδεολογική φύση των Χάρακατ Χαζμ και SRF τις διαχωρίζει από τις υπόλοιπες ομάδες ανταρτών, αναφέροντας πως έλειπε από την Συρία μία φιλελεύθερη πολιτική κουλτούρα⁵³. Σημειώνουν παράλληλα πως οι συγκεκριμένες οργανώσεις ισχυρίζονται πως δρουν με γνώμονα τα λαϊκά αιτήματα της αρχικής επανάστασης, όπως ατομικές ελευθερίες και δημοκρατικές εκλογές. Στην συνέχεια βεβαίως σημειώνουν την επιδίωξη της οργάνωσης Χάρακατ Χαζμ μετά την ανατροπή του Άσαντ να μετατραπεί σε πολιτική οργάνωση.

Η παραπάνω σημείωση αντικατοπτρίζει την προσπάθεια κύκλων στις ΗΠΑ να προβάλλουν την ύπαρξη κάποιας «μετριοπαθούς αντιπολίτευσης» αγνοώντας επιδεικτικά την πραγματικότητα στο πεδίο της Συρίας όπου οι ακραίες ισλαμιστικές οργανώσεις όπως η Νούσρα λειτουργούσαν ως συγκοινωνούντα δοχεία με μεγάλο μέρος του FSA. Όπως σημειώνει ο Κόκμπερν, «όταν οι Αμερικανοί ξεκίνησαν τις αεροπορικές επιχειρήσεις⁵⁴ ενημέρωσαν την συριακή κυβέρνηση για το πότε και πού θα

49 Το μεν κέντρο συντονισμού στην Ιορδανία αναφέρεται ως MOC το αντίστοιχο στη Τουρκία ως MOM.

50 Van Dam, N. *Destroying a Nation*, I.B. Tauris, London, New York, 2017, p98

51 Γκλας, Τ. *Η Συρία φλέγεται* μτφρ. Βιδάλη Ν., Διάμετρος, Αθήνα 2016 σ.48

52 Lister, C. *American Anti-Tank Weapons Appear in Syrian Rebel Hands*, Huffington Post, 09.04.2014 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.huffpost.com/entry/american-anti-tank-weapon_b_5119255?guccounter=1 (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

53 Lang, H. et al *Supporting the Syrian Opposition Lessons from the fight against ISIS and Assad* Center for American Progress (September, 2014) p.20

54 Αναφέρεται στις αεροπορικές επιθέσεις κατά των τζιχαντιστών της οργάνωσης Daesh.

λάβουν χώρα αλλά όχι τους «μετριοπαθείς» επαναστάτες τους οποίους δημοσίως υποστήριζαν. Προφανώς οι Αμερικανοί διοικητές είχαν υπόψη τους ότι οποιαδήποτε πληροφορία παρείχαν στον Ελεύθερο Συριακό Στρατό, την χαλαρή οργάνωση επαναστατικών μονάδων, μέσα σε λίγα λεπτά θα γινόταν γνωστή στο Ισλαμικό Κράτος και το Μέτωπο Αλ Νούσρα». ⁵⁵

Είναι σαφές πως ΗΠΑ, Τουρκία και μοναρχίες του Κόλπου είχαν γνώση του ισλαμιστικού χαρακτήρα των οργανώσεων που υπεστήριζαν. Οι ΗΠΑ επιχειρούσαν να τις εντάξουν στο «μετριοπαθές» πολιτικό Ισλάμ που ούτως ή άλλως υποστήριζαν μέσω των Αδελφών Μουσουλμάνων παρουσιάζοντάς το μέσω επιστημονιστικών μελετών ,αναλύσεων και άρθρων ως μοντέλο διακυβέρνησης στην Μέση Ανατολή αρκετά πριν την αποκαλούμενη «Αραβική Άνοιξη».

Ο Σάντι Χαμίντ σημείωνε σε άρθρο του ήδη από το 2007 ότι «μόνο οι ισλαμιστές έχουν την ικανότητα κινητοποίησης και τις ρίζες υποστήριξης για να πιέσουν τα καθεστώτα της Μέσης Ανατολής να εκδημοκρατιστούν. Επομένως, μη προσεγγίζοντας οργανώσεις όπως η Μουσουλμανική Αδελφότητα, οι ΗΠΑ αποκóπτονται από μεγάλες εκλογικές περιφέρειες των οποίων η συμμετοχή είναι σημαντική στην διαδικασία πολιτικής αλλαγής» ⁵⁶.

Ομοίως ,οι Λάικεν ,Μπρουκ, Τράουμπ, Σίλβερσταϊν και Λίντς αρθρογραφούσαν από το 2007 σε εκδόσεις όπως το Foreign Affairs και το Foreign Policy για την ανάγκη προσέγγισης από την κυβέρνηση Μπους των ισλαμιστών ⁵⁷.

Στο παραπάνω πλαίσιο συνεργασίας με ισλαμιστικές οργανώσεις όπως η Μουσουλμανική Αδελφότητα, κινούνται επισήμως η Γαλλία ,η Μεγάλη Βρετανία αλλά και η Ευρωπαϊκή Ένωση ευρύτερα ήδη από το 2011. Ο Γάλλος Υπουργός Εξωτερικών Αλέν Ζιπέ αναφέρει το 2011 πως η Γαλλία είναι πρόθυμη να συνομιλήσει με όλους στην Αίγυπτο, των Αδελφών Μουσουλμάνων συμπεριλαμβανομένων ⁵⁸. Στην

55 Cockburn ,P. *Η επιστροφή των τζιχαντιστών* μτφρ. Γεώργιας ,Κ. Μεταίχιμο ,Αθήνα 2014 ,σ.60

56 Shadi ,H. 'Parting the veil' ,Democracy Journal ,2007 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://democracyjournal.org/magazine/5/parting-the-veil/> (ημερομηνία πρόσβασης 10.9.2018)

57 Brooke ,S. *US Policy and the Muslim Brotherhood* στο *The West and the Muslim Brotherhood after the Arab Spring* edited by Vidino ,L. ,Al Mesbar Studies and Research Centre in collaboration with The Foreign Policy Research Institute ,2013, p.18

58 Clarisse ,Y. ,Vinocur ,N. 'France signals new openness on Muslim groups abroad' ,Reuters ,19.04.2011 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα

Μεγάλη Βρετανία το Institute for Public Policy Research (IPPR) ήδη από το 2008 αναγνώριζε την Αδελφότητα ως «υπεύθυνο πολιτικό δρώντα που θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψιν»⁵⁹.

Πράγματι, η οργάνωση έλαβε σημαντική υποστήριξη από μια σειρά δυτικών χωρών η οποία κατά την διάρκεια της αποκαλούμενης «Αραβικής Άνοιξης» εντάθηκε. Στις δίκες μετά την αποχώρηση Μουμπάρακ ,απεδείχθησαν οι στενές σχέσεις των μυστικών υπηρεσιών των ΗΠΑ με την οργάνωση των Αδελφών Μουσουλμάνων.⁶⁰

Επιστρέφοντας στην εξέλιξη του αντικαθεστωτικού μετώπου, το 2014 παρατηρείται ισχυροποίηση οργανώσεων όπως η Νούσρα και η Αχράρ ενώ ιδρύεται από 49 μικρές ένοπλες ομάδες στα νότια της χώρας άλλη μία οργάνωση, το Νότιο Μέτωπο (Southern Front)⁶¹. Η επέλαση της οργάνωσης Ντάες σε συνδυασμό με την ενίσχυση των αντικαθεστωτικών ισλαμιστικών οργανώσεων και την αναβαθμισμένη ικανότητα των σουνιτικών χωρών και των ΗΠΑ να τις ενισχύσουν ,οδηγεί τον Άσαντ σε συνεχείς οπισθοχωρήσεις και σταδιακή συρρίκνωση της υπό τον έλεγχο του επικράτειας (Παράρτημα, Χάρτης 1).

Η ενεργοποίηση του σιιτικού στοιχείου μέσω της ανάπτυξης σιιτικών ενόπλων οργανώσεων υπό την καθοδήγηση του υπεύθυνου τμήματος των Φρουρών της

<https://af.reuters.com/article/libyaNews/idAFLDE73I1WG20110419?sp=true> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

59 Frampton ,M. & Maher ,S. *Between Engagement and a 'values-led' Approach: Britain and the Muslim Brotherhood from 9/11 to the Arab Spring* found στο *The West and the Muslim Brotherhood after the Arab Spring* edited by Vidino ,L. ,Al Mesbar Studies and Research Centre in collaboration with The Foreign Policy Research Institute ,2013, pp32-33

60 Νικολάου-Πατραγά ,Κ.Θ. *Αδελφοί Μουσουλμάνοι .Η μήτρα της ισλαμιστικής ενόπλου βίας* ,Λειμών Αθήνα 2017,σ.125

Περισσότερα στοιχεία για τις διεθνείς σχέσεις των Αδελφών Μουσουλμάνων ήδη από το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου εντοπίζουμε στο Αλ-Σαήντ ,Ρ. *Η διαπάλη Ισλάμ και Ισλαμισμού – Ιστορία και Ιδεολογία της ισλαμιστικής τρομοκρατίας* μτφρ Νικολάου-Πατραγάς ,Κ. ,Παπαζήση ,Αθήνα 2015 ,σ.120-122,270-278.

Δεν θα πρέπει να προκαλεί εντύπωση το γεγονός πως και στην Ελλάδα υπήρξαν υποστηρικτές της Οργάνωσης με το άρθρο των Κυριακίδη και Αλομπέιντ στο τεύχος 20 της ελληνικής έκδοσης του *Foreign Affairs* να είναι ενδεικτικό (*Foreign Affairs*,2013, σελ119). Σχετικά με τις σχέσεις της οργάνωσης των Αδελφών Μουσουλμάνων με τις Ηνωμένες Πολιτείες ενδιαφέροντα στοιχεία εντοπίζουμε στο βιβλίο του Αμπντελραχίμ Άλι ‘*L’Etat des Freres musulmans - L’Europe et l’expansion de l’Organisation INternationale*. CEMO ,L’Harmattan ,2017

61 Lund, A. *Does the 'Southern Front' exist?* ,Carnegie ,21.03.2014 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://carnegie-mec.org/diwan/55054?lang=en> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)
Mapping Militant Organizations, Stanford ,διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/645> (ημερομηνία πρόσβασης 26.06.2019)

Επανάστασης (IRGC) για τις επιχειρήσεις στο εξωτερικό (Κουντς) και της Χεζμπολάχ, η ρωσική επέμβαση προς υποστήριξη του Άσαντ και η ισχυροποίηση του κουρδικού υποσυστήματος στα βόρεια της Συρίας μετά την μάχη της Κόμπανι και την αντεπίθεση κατά της Ντάες, αλλάζουν τα δεδομένα στην Συρία. Οι σουνιτικές ισλαμιστικές οργανώσεις έρχονται πλέον σε άμεση αντιπαράθεση με τις σιιτικές τις υποστηριζόμενες από το Ιράν και πλήττονται από τις ρωσικές αεροπορικές επιδρομές⁶². Τον Μάρτιο του 2015 οι Αχράρ και Νούσρα ηγούνται μίας νέας οργάνωσης στην οποία συμμετέχουν ομάδες των Αδελφών Μουσουλμάνων και του FSA. Η Τζάις Αλ Φατάχ (Στρατός της Κατάκτησης) στοχεύει στον έλεγχο του Ιντλίμπ κάτι το οποίο επιτυγχάνει εκδιώχνοντας τις καθεστωτικές δυνάμεις από την περιφέρεια τον Απρίλιο, λαμβάνοντας σημαντική υποστήριξη από την Τουρκία.⁶³

Τα επόμενα δύο χρόνια οι συγκρούσεις μεταξύ των ισλαμιστικών οργανώσεων του αντικαθεστωτικού μετώπου αυξάνονται, ενώ το καθεστώς Άσαντ με την υποστήριξη της Ρωσίας της Χεζμπολάχ και των ιρακινών σιιτικών παραστρατιωτικών οργανώσεων Χασντ ισχυροποιεί την θέση του και αντεπιτίθεται.

Η Ντάες οδηγείται σε συρρίκνωση στα εδάφη της Συρίας και του Ιράκ. Στα βόρεια της χώρας το YPG προελαύνει υποστηριζόμενο από τις ΗΠΑ οι οποίες δημιουργούν στρατιωτικές βάσεις στα εδάφη κουρδικού ελέγχου. Στην περιφέρεια του Ιντλίμπ η Νούσρα μετά από συνεργασία με τις Ανσάρ αλ Ντιν, Τζάις αλ Σόνα, Λίβα αλ Χακ, και του κινήματος Νουρ Αλ Ντιν αλ Ζενκί δημιουργεί την Ταχρίρ αλ Σαμ (HTS) σε μια προσπάθεια προσέλκυσης όσο το δυνατόν περισσότερων ισλαμιστών μαχητών σε μία ενιαία οργάνωση.⁶⁴

Συμπερασματικά ,η δημιουργία ενός αντικαθεστωτικού μετώπου «μετριοπαθών» ενόπλων οργανώσεων και μίας πολιτικής οργάνωσης που θα αντιπροσώπευε αυτές, όχι απλώς δεν επετεύχθη αλλά την θέση της πήραν ισλαμιστικές οργανώσεις οι οποίες

62 Cooper ,H. ,Gordon R.M. ,MacFarquhar ,N. *Russians strike Targets in Syria, but not ISIS areas* ,New York Times ,30.09.2015 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.nytimes.com/2015/10/01/world/europe/russia-airstrikes-syria.htm> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

63 Στην κατοχή της περιήλθαν οπλικά συστήματα που η Νούσρα είχε αποκτήσει μετά από συγκρούσεις με την υποστηριζόμενη από τις ΗΠΑ Χάρακατ Χαζμ. (Phillips,2016,σ215)

64 Van Dam ,N. *Destroying a Nation* ,I.B. Tauris ,London,New York ,2017 ,p114

ελάχιστες διαφορές είχαν από την Ντάες⁶⁵. Όσον αφορά στην πολιτική εκπροσώπηση ,το SNC και το SOC μόνο καταχρηστικά μπορούν να οριστούν ως συριακή αντιπολίτευση. Η εγκατάστασή τους εκτός Συρίας, έθεσε αυτά τα πολιτικά όργανα εκτός της πραγματικότητας στο πεδίο, ενώ ισλαμιστικού χαρακτήρα αντιπαραθέσεις στο εσωτερικό τους κατέστησαν την παρουσία τους τυπική. Η συμμετοχή τους στις διεθνείς διαπραγματεύσεις⁶⁶ σύντομα έπαυσε αφού ουδέν αποτέλεσμα επέφερε στο πεδίο. Όπως ανεφέρθη προηγουμένως, η υποστήριξη του Κάταρ και της Τουρκίας στους Αδελφούς Μουσουλμάνους αντιμετωπίστηκε εχθρικά από σειρά άλλων χωρών μεταξύ των οποίων η Αίγυπτος και η Σαουδική Αραβία ,κάτι το οποίο μεταφράστηκε σε σημαντικό χάσμα μεταξύ των αντικαθεστωτικών οργανώσεων.

65 Αμφότεροι οι Τζολάνι και αλ-Μπαγνάντι κρατούνταν και ανακρίνονταν από τους Αμερικανούς στο Καμπ Μπουκά στο Ιράκ. Αφέθηκαν ελεύθεροι ο μεν πρώτος το 2008 και ο δεύτερος το 2010. Ο Μπαγκνάντι βρέθηκε αμέσως μετά στην κορυφή της ΑλΚάιντα του Ιράκ της οποία ηγήθηκε. Ο Τζολάνι συνοδούπηρος του Μπαγκνάντι στο Ιράκ ανήκων επίσης στην ηγεσία της οργάνωσης AQI ,με την έναρξη της συριακής κρίσης μεταφέρθηκε στη Συρία ιδρύοντας της Αλ Νούσρα ως παρακλάδι της AQI. Ο Τζολάνι συγκρούστηκε με τον Μπαγκνάντι όταν ο δεύτερος απαίτησε την συγχώνευση της Νούσρα με την AQI, και την δημιουργία του ISIL (Islamic State of Iraq an the Levant). Ο Τζολάνι ζήτησε την παρέμβαση του Ζαουάχρι, ηγέτη της κεντρικής ΑλΚάιντα, ο οποίος διαχώρισε επίσης την θέση του από τον Μπαγκνάντι (Stern ,J. ,Berger ,J.M. *The State of Terror* William Collins ,UK,2015, pp.35-51). Η εγκαθίδρυση Χαλιφάτου αποτελεί κοινό στόχο όλων αυτών των οργανώσεων. Οι διαφορές τους έγκεινται στο χρονικό σημείο έναρξης αυτής της προσπάθειας και φυσικά στο ποιός εκ των ηγετών έχει το νόμιμο δικαίωμα να είναι χαλίφης. Η Ναπολεόνι μας ενημερώνει σχετικά με τις μεταξύ τους...ηλεκτρονικές αντιπαραθέσεις.(Napoleoni ,L. *Ο ισλαμιστικός φοίνικας* μτφρ. Τριανταφύλλου Σ. Πατάκη ,Αθήνα 2015,σ.108)

Η ιδεολογική μήτρα των οργανώσεων αυτών εντοπίζεται βεβαίως στις ιδεολογικές θέσεις αλλά και τακτικές της οργάνωσης των Αδελφών Μουσουλμάνων. Ο Ζαουάχρι όπως σημειώνει ο Πατραγάς, εργαζόταν σε κλινική των Αδελφών Μουσουλμάνων στην Αίγυπτο πριν σταλεί από την οργάνωση στο Αφγανιστάν για την περιθαλψη μουσουλμάνων μαχητών (Πατραγάς, ό.π. 2017,σ.115) Οι Στεμ και Μπέργκερ σημειώνουν αντιστοίχως πως ο Σάιεντ Κοτμπ απετέλεσε ιδεολογικό καθοδηγητή ακραίων ισλαμιστών. Σημειώνουν δε, πως ο Μπιν Λάντεν παρακολουθούσε τα μαθήματα του αδερφού του Κοτμπ που είχε φύγει από την Αίγυπτο και διέμενε στη Σαουδική Αραβία (Stern ,J. Berger ,J.M. ό.π. 2015,σ.267). Πράγματι,δεν πρέπει να προξενεί καμία έκπληξη πως άπαντες οι σύγχρονοι ισλαμιστές τρομοκράτες καλούνται Κοτμπικοί (Ρεφάατ αλ-Σαήντ, Η διαπάλη Ισλάμ και ισλαμισμού Ιστορία και Ιδεολογία της ισλαμιστικής τρομοκρατίας μτφρ. Πατραγάς ,Κ.Θ. Παπαζήση 2015,σ.114). Η δε ισλαμιστική τρομοκρατία που αντιμετωπίζει σήμερα η Αίγυπτος εν πολλοίς προκύπτει από το ένοπλο τμήμα (Χαζμ) της οργάνωσης των Αδελφών Μουσουλμάνων, με τη βομβιστική επίθεση στο Κάιρο το 2016 και την εκτέλεση δεκάδων Αιγύπτιων αστυνομικών τον Οκτώβριο του 2017 να αναφέρονται απλώς ενδεικτικά.

66 Chabkoun ,M. *What is left of the Syrian opposition?And which Syrian opposition will be going to Sochi?* ,alJazeera ,28.01.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/left-syrian-opposition-180127154708397.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

2.1.5 «Χαρτογράφηση» της σημερινής παρουσίας των αντικαθεστωτικών δρώντων

Σκοπός του παρόντος κεφαλαίου είναι η ανάλυση της σημερινής κατάστασης σε ό,τι αφορά την παρουσία αντικαθεστωτικών οργανώσεων στα εδάφη της Συρίας. Η ανάλυση αυτή δεν περιορίζεται στην αναφορά των οργανώσεων αντιθέτως επεκτείνεται στον γεωγραφικό τους εντοπισμό και την ιδεολογική τους ταυτότητα καθώς όπως θα δειχθεί έχει ιδιαίτερη σημασία στην κατανόηση όχι μόνο των υποσυστημικών ανταγωνισμών αλλά του ευρύτερου διακυβεύματος.

Αναφέρεται σε αυτό το σημείο πως η ισχυροποίηση του καθεστώτος οδήγησε στην εξάλειψη θυλάκων αντικαθεστωτικής δράσης από μεγάλο εύρος της συριακής επικράτειας, ωστόσο μια σειρά εξελίξεων όπως οι τουρκικές επιχειρήσεις στα βόρεια της χώρας, οι ισραηλινές αεροπορικές επιδρομές κυρίως στα νότια και η αναβάθμιση της αμερικανικής παρουσίας στα εδάφη ανατολικά του ποταμού Ευφράτη «εξασφάλισαν» την επιβίωση των αντικαθεστωτικών οργανώσεων.

Όπως διακρίνεται στον σχετικό χάρτη (Παράρτημα, Χάρτης 2), οι θύλακες αντικαθεστωτικών εντοπίζονται στην περιφέρεια της Ιντλίμπ και στις υπό τουρκικό έλεγχο περιφέρειες βόρεια του Χαλεπίου, στα νοτιοανατολικά πέριξ του συνοριακού περάσματος της Αλ-Τανφ. Ανατολικά του Ευφράτη τον έλεγχο των εδαφών έχουν οι Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις (SDF).

Στα νότια της Συρίας, ανατολικά των υψωμάτων του Γκολάν μέχρι το θέρος του 2018 εντοπίζονταν οι οργανώσεις Νότιο Μέτωπο (μέρος του συνασπισμού FSA) και η HTS. Τονίζεται πως η HTS ηγήθηκε επιχείρησης κατά του συριακού στρατού τον Ιούνιο του 2017 μαζί με συμμαχικές της ένοπλες ομάδες. Η επιχείρηση, συνοδεύτηκε από ισραηλινά αεροπορικά πλήγματα κατά του συριακού στρατού τα οποία αιτιολογήθηκαν ως αντίποινα σε ρίψεις ρουκετών προς τα υψίπεδα του Γκολάν⁶⁷. Οι

67 Cohen ,G. ,Khoury J. ,Shpigel ,N. 'Two Killed in Israeli Airstrikes on Syrian Army in Golan Heights, Local Reports Say' ,Haaretz ,24.06.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.haaretz.com/israel-news/two-killed-in-israeli-airstrikes-on-syrian-army-in-golan-heights-local-reports-say-1.5487952> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

ισλαμιστικές οργανώσεις ηττήθηκαν από τον συριακό στρατό και οπισθοχώρησαν, ωστόσο το συμβάν κατέδειξε την βούληση του Ισραήλ να πλήξει μονάδες του συριακού στρατού και παραστρατιωτικές σιιτικές οργανώσεις που προσέγγιζαν την εν λόγω περιφέρεια. Στις περιφέρειες Κουνέιτρα και Νταρά σημειώνονται μέχρι σήμερα σποραδικές ισραηλινές αεροπορικές επιδρομές και βολές πυροβολικού κυρίως κατά ιρανικών στόχων τροφοδοσίας του συριακού στρατού και της Χεζμπολάχ⁶⁸.

Πλέον, ο κομβικότερος θύλακας αντικαθεστωτικών οργανώσεων εντοπίζεται στην περιφέρεια του Ιντλίμπ στην βορειοδυτική Συρία όπου εκτυλίσσεται μία εκ των σημαντικότερων ενδοισλαμιστικών συγκρούσεων. Το πρώτο τρίμηνο του 2017 η HTS συγκρούεται με την Αχράρ αλ Σαμ η οποία αποτελούσε την ισχυρότερη δύναμη εντός της οργάνωσης-ομπρέλας Ισλαμικό Μέτωπο (Islamic Front). Τρίτο μέρος της σύγκρουσης η Λίβα αλ Άκσα, συμμαχική οργάνωση της Ντάες. Η τελευταία μετά την επικράτηση της HTS στο Ιντλίμπ το 2017, ενώθηκε με την Ντάες στη Ράκκα. Η Αχράρ αλ Σάμ επανεμφανίζεται τον Φεβρουάριο του 2018 όταν ανακοινώνεται η σύμπραξή της με την Νουρ αλ Ντιν αλ Ζενκί ιδρύοντας την οργάνωση Τζάμπχατ Ταχρίρ Σουρίγια (JTS). Έκτοτε σημειώνονται συγκρούσεις μεταξύ των HTS και JTS στο Ιντλίμπ τις οποίες η Τουρκία δεν έχει καταφέρει να περιορίσει μέσω της στρατιωτικής της παρουσίας⁶⁹.

Βορειότερα του Ιντλίμπ, οι τουρκικές επιχειρήσεις «Ασπίδα του Ευφράτη» και «Κλάδος Ελαίας» το 2016 και το 2018 αντιστοίχως συνέβαλαν στην αλλαγή της ανθρωπογεωγραφίας στο βόρειο τμήμα της περιφέρειας Χαλεπίου, με την αντικατάσταση του κουρδικού στοιχείου με συμμαχικές της Τουρκίας ισλαμιστικές οργανώσεις ανήκουσες στον σχηματισμό FSA⁷⁰. Στις υπό τουρκικό έλεγχο περιοχές,

68 *Syria reports Israeli artillery attack on Quneitra*, Times of Israel, 11.02.2019 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.timesofisrael.com/syria-reports-israeli-artillery-attack-on-quneitra/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

69 Khaled a-Noufal, W., Adely, T. *Two of the largest factions in Syria's northwest merge, challenge HTS dominance*, SyriaDirect, 22.02.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://syriadirect.org/news/two-of-the-largest-factions-in-syria%E2%80%99s-northwest-merge-challenge-hts-dominance/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

70 Iddon, P. *Turkey slowly implementing demographic change in Afrin*, Rudaw, 03.05.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <http://www.rudaw.net/english/analysis/03052018> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

μαζί με τον τουρκικό στρατό έχει σχηματιστεί ένα νέο σώμα ,το Syrian National Army (TFSA, ως υποστηριζόμενος από την Τουρκία τομέας του FSA) στο οποίο συμμετέχουν μια μεγάλη γκάμα ισλαμιστικών οργανώσεων, κυρίως ολιγομελών⁷¹. Τονίζεται πως ως αντίπαλοι του υποστηριζόμενου από την Τουρκία σώματος έχουν οριστεί ο συριακός στρατός, η Ντάες αλλά και ο υποστηριζόμενος από τις ΗΠΑ αραβοκουρδικός συνασπισμός SDF.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο εντοπισμός αντικαθεστωτικών οργανώσεων στο συνοριακό πέρασμα αλ-Τανφ (Παράρτημα, Χάρτης 3), υπό την καθοδήγηση και πολυεπίπεδη υποστήριξη των ΗΠΑ. Το Τανφ βρίσκεται στο τριεθνές Συρίας-Ιράκ-Ιορδανίας και αποτελεί μία εκ των τριών κύριων οδικών αρτηριών σύνδεσης του Ιράκ με την Συρία. Η ιρακινή περιφέρεια ανατολικά του Τανφ είναι η Ανμπάρ όπου δραστηριοποιούνταν μέχρι πρότεινος μια σειρά σουνιτικών ισλαμιστικών οργανώσεων και απετέλεσε την βάση της Αλ-Κάιντα στο Ιράκ (AQI). Από το 2015 μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2017 διεξήχθησαν πολλαπλές επιχειρήσεις του ιρακινού στρατού στην περιφέρεια οι οποίες πέτυχαν την εξάλειψη της Ντάες και την ανάκτηση των εδαφών από την ιρακινή κυβέρνηση⁷². Στην συριακή πλευρά του Τανφ έχει κατασκευαστεί βάση του αμερικανικού στρατού στην οποία διεξάγεται πρόγραμμα εκπαίδευσης αντικαθεστωτικών οργανώσεων⁷³. Είναι εμφανές πως η σημασία του εν λόγω περάσματος για το Ιράν είναι μεγάλη κυρίως για λόγους τροφοδοσίας των συμμάχων του σε Συρία και Λίβανο. Οι ΗΠΑ έχουν καταστήσει σαφές μέσω μιας σειράς δηλώσεων και ενεργειών (πληγμάτων συμπεριλαμβανομένων) πως δεν προτίθενται να το εγκαταλείψουν⁷⁴

71 *Turkey forms 22000 strong 'Syrian National Army'* ,SyrianWarReport ,02.01.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <http://www.syrianwarreport.com/turkey-forms-22000-strong-syrian-national-army/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

72 Al-Javoshy ,O. ,Barnard A. *'Iraq Begins Military Operation to Drive ISIS From Anbar Province'* ,New York Times ,13.07.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.nytimes.com/2015/07/14/world/middleeast/iraq-begins-military-operation-to-drive-isis-from-anbar.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

73 Al-Khalidi ,S *Exclusive: U.S. expands presence in Syrian desert, rebels say* ,Reuters ,14.06.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-usa-exclusive-idUSKBN1951YX> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

74 *'US planning long-term stay in Syria, taking up position on east of Euphrates'* ,Presstv,24.04.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.presstv.com/Detail/2018/04/24/559511/Russia-United-States-Syria-Lavrov> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

2.1.6 Οι Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις (SDF) ως ιδιάζουσα οργάνωση αντικαθεστωτικής δράσης

Ανατολικά του ποταμού Ευφράτη, τον έλεγχο έχει αποκτήσει η οργάνωση «Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις» (SDF), ένας συνασπισμός Κούρδων και Αράβων που λαμβάνει άμεση υποστήριξη από τις ΗΠΑ. Σε αντίθεση με τις προαναφερθείσες αντικαθεστωτικές οργανώσεις, το SDF δεν έχει ισλαμιστική ιδεολογία. Η ιδιάζουσα φύση της οργάνωσης προκύπτει από το γεγονός πως τον κυρίαρχο ρόλο εντός αυτής έχει το κουρδικό στοιχείο, αφού κυριαρχεί εντός αυτής το YPG, το ένοπλο δηλαδή τμήμα της κουρδικής πολιτικής οντότητας PYD.

Οι σχέσεις του PYD-YPG με το καθεστώς δεν ήταν εχθρικές⁷⁵. Αντιθέτως καθ'όλη την διάρκεια της συριακής κρίσης τα δύο μέρη διετήρησαν ανοιχτούς διαύλους επικοινωνίας και πέραν περιορισμένων συμπλοκών στις Χασάκα και Καμισλί στην βορειοανατολική Συρία δεν συγκρούστηκαν. Είναι ενδεικτικό πως το PYD ήταν εξ' αυτών των κουρδικών πολιτικών οργανώσεων που δεν εδέχθησαν να ενταχθούν στο άρμα της συριακής αντιπολίτευσης διαχωρίζοντας την θέση τους από το KNC. Μία εκ των κυριότερων αιτιών βεβαίως αυτής της επιλογής ήταν η ανένδοτη στάση κατά του τουρκικού κράτους το οποίο είχε άμεση εμπλοκή στην υποστήριξη της συριακής αντιπολίτευσης και των τζιχαντιστών της Daesh⁷⁶.

Μία σειρά λόγων οδήγησαν στην επικράτηση του PYD στους Κούρδους της Συρίας οι κυριότεροι εκ των οποίων κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν συνοπτικά. Πρώτον, δημιούργησε αμιγώς κουρδικό ένοπλο τμήμα (YPG) την στιγμή που δεν υπήρχε αντίστοιχη δύναμη προστασίας των κουρδικών πληθυσμών. Δεύτερον, εγκατέστησε ένα ευρύ σύστημα ελέγχου στις «πύλες εισόδου» των κουρδικών εδαφών μέσω του

75 Allsopp, H. *The Kurds of Syria* : I.B.Tauris, London, New York 2015, pp.208-214

76 Bertrand, N. *Links between Turkey and ISIS are now 'undeniable'* Business Insider, 28.07.2015
διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.businessinsider.com/links-between-turkey-and-isis-are-now-undeniable-2015-7> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

οποίου απέτρεψε την εισροή ισλαμιστικών οργανώσεων. Τρίτον, πέτυχε -τηρουμένων των αναλογιών- στην εφαρμογή του ιδεολογικού του προτάγματος δηλαδή του δημοκρατικού συνομοσπονδισμού⁷⁷, δημιουργώντας δομές διοίκησης και αυτοοργάνωσης που διατήρησαν σε ικανοποιητικό βαθμό το βιοτικό επίπεδο των κουρδικών πληθυσμών σε σχέση με την τραγική κατάσταση στην οποία είχε περιέλθει η υπόλοιπη Συρία όπου δρούσαν οι δυνάμεις του FSA και της Ντάες. Τέταρτον, απέδειξε στο πεδίο των μαχών την ικανότητα και την βούλησή του να προστατέψει τους κουρδικούς πληθυσμούς από κάθε απειλή είτε αυτή προερόταν από την Ντάες είτε από μονάδες του FSA. Τέλος, κρατώντας ουδέτερη στάση μεταξύ του καθεστώτος και της αντιπολίτευσης διεσφάλισε την διατήρηση όσο ήταν δυνατόν της ηρεμίας στις κουρδικές περιοχές κερδίζοντας παράλληλα χρόνο για την καλύτερη οργάνωση της αμυντικής ικανότητάς του και της τοπικής διακυβέρνησης. Η μάχη της Κόμπανι απετέλεσε σημείο καμπής σε αυτή την πορεία, καθώς παγίωσε το PYD και το ένοπλο τμήμα του ως την κύρια και επικρατούσα κουρδική οργάνωση⁷⁸ η οποία μέσω της υποστήριξης των ΗΠΑ εν συνεχεία ,έπειθε όλο και μεγαλύτερο μέρος του κουρδικού πληθυσμού πως δύναται να διασφαλίσει την βιωσιμότητά του σε ένα περιβάλλον βίαιων συγκρούσεων.

77 Ο «δημοκρατικός συνομοσπονδισμός» (democratic confederalism) προτάθηκε ως λύση στο κουρδικό ζήτημα από τον φυλακισμένο ηγέτη των Κούρδων Αμπντουλάχ Οτζαλάν μέσω μανιφέστου που εξέδωσε το 2011. Αποτελεί εναλλακτικό του έθνους-κράτους σύστημα διακυβέρνησης. Ο δημοκρατικός συνομοσπονδισμός αποτελεί το πολιτικό πρόταγμα του κόμματος PYD στη Συρία. Όπως αναφέρει ο Οτζαλάν στο κείμενό του, «ο δημοκρατικός συνομοσπονδισμός στο Κουρδιστάν είναι επίσης αντι-εθνικιστικό κίνημα. Στοχέυει στην παραγμάτωση του δικαϊώματος της αυτοάμυνας των λαών μέσω του προτάγματος της δημοκρατίας σε όλα τα μέρη του Κουρδιστάν δίχως αμφισβήτηση των υπάρχοντων πολιτικών συνόρων. Ο στόχος του δεν είναι η εγκαθίδρυση κουρδικού έθνους-κράτους. Το κίνημα στοχεύει στην εγκατάσταση ομοσπονδιακών δομών στο Ιράν ,την Τουρκία ,την Συρία και το Ιράκ (...).».(Ocalan ,A. *Democratic Confederalism* trsnl. International Initiative, Transmedia Publishing Ltd. London ,2011,p.34). Το γεγονός πως αυτά γράφονται μέσα από τουρκικές φυλακές οφείλει να ληφθεί υπόψιν. Ωστόσο παρουσιάζει ενδιαφέρον πως υπό αυτή την ιδεολογική ομπρέλα, εκατοντάδες μαχητές από όλο το κόσμο συνέβαλαν ως εθελοντές στις μάχες των Κούρδων της Συρίας κατά των τζιχαντιστών. Επιπλέον προβλήθηκαν αυτές οι ιδέες και οι πρακτικές τους εφαρμογές σε όλο το δυτικό κόσμο δημιουργώντας ένα κίνημα υποστήριξης του κουρδικού αγώνα. Για τα χαρακτηριστικά του εγχειρήματος και του ιδεολογικού υπόβαθρου βλ. TATORT Kurdistan ,*Το κουρδικό πείραμα για τη δημοκρατική αυτονομία* μτφρ. Καραπάνου ,Ε. Ευτοπία ,Αθήνα,2015.

78 Krajewski, J. *The consequences of the battle for Kobani* New Yorker ,26.02.2015 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.newyorker.com/news/news-desk/the-consequences-of-the-battle-for-kobani> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Μέσω της ίδρυσης (Φεβρουάριος 2016) και διατήρησης αντιπροσώπευσης στην Μόσχα, το PYD επέλεξε να ισορροπήσει μεταξύ των αντιμαχόμενων πλευρών στην Συρία απορρίπτοντας -επίσημα τουλάχιστον- αποσχιστικές βλέψεις⁷⁹. Επιζητώντας στην ουσία κουρδική αυτονομία στο πλαίσιο μιας ομοσπονδιακής Συρίας που θα αναγνωρίζει τα κουρδικά αιτήματα προσέγγισε την ρωσική πρόταση όπως αυτή κατετέθη στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ για την επόμενη μερά στη Συρία. Η πρόταση δεν έγινε εκείνη την περίοδο δεκτή από τον εκπρόσωπο της Συρίας στα Ηνωμένα Έθνη⁸⁰.

Η μετατροπή του YPG στον πλέον σημαντικό σύμμαχο των ΗΠΑ επί του εδάφους στην ουσία του επέβαλε έναν μονόδρομο, αυτόν της ταύτισης με την γεωστρατηγική των ΗΠΑ που είχε ως άμεσο αποτέλεσμα την σταδιακή γεωγραφική υπερεξάπλωση σε εδάφη όπου το κουρδικό στοιχείο ήταν πριν την κρίση ανύπαρκτο⁸¹ (ενδεικτικά αναφέρεται η περίπτωση της Ράκκα)⁸². Η υπερεξάπλωση αυτή αντιμετωπίζεται με εχθρότητα ιδίως από την Τουρκία και προκαλεί τριβές μεταξύ Κούρδων και Αράβων⁸³. Η πραγματικότητα αυτή, ανάγκασε τις ΗΠΑ υπό τον φόβο συγκρούσεων να υποστηρίξουν τον σχηματισμό του SDF εμπειριάζοντας σουνιτικές ένοπλες ομάδες πέραν του YPG. Εδώ εντοπίζεται μια σημαντική πρόκληση για το SDF. Ο έλεγχος των ανατολικά του Ευφράτη εδαφών, και η απαγόρευση στις δυνάμεις του Άσαντ να τα προσεγγίσουν οδηγεί σε κατά τόπους συγκρούσεις, ιδιαίτερος σε σημεία στρατηγικού χαρακτήρα όπως το φράγμα της Τάμπκα και το αεροδρόμιο νοτίως αυτού ή η πόλη Ντέρ Εζόρ που βρίσκεται στις όχθες του ποταμού επί του στρατηγικού οδικού άξονα

79 *Syrian Kurdish leader denies independence Plan*, *ekurd*, 21.07.2013 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://ekurd.net/mismas/articles/misc2013/7/syriakurd816.htm> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

80 Antonopoulos, P. 'Syria rejects Russia's suggestions on autonomous communities in Syria, including Kurds', *almasdar*, 01.02.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.almasdarnews.com/article/syria-rejects-russias-suggestions-autonomous-communities-syria-including-kurds/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

81 Σχετικά με την ανθρωπογεωγραφία της βόρειας Συρίας και το κουρδικό ζήτημα κατά τον 20ό αιώνα βλ. Chaliand, G. *Οι Κούρδοι Λαός χωρίς πατρίδα* μτφρ. Νάντσου, Ε. Θετίλη Αθήνα, 1978, σσ.306-318

82 Balanche, F. *Sectarianism in syria's civil war*, The Washington Institute for Near East Policy, 2018 p.51

83 *The PKK's fateful choice in Northern Syria*, International Crisis Group, Middle East Report 176 (May 2017), p.15

Παλμύρα-Ντέιρ Εζορ-Κάιμ, κάτι το οποίο έρχεται σε αντιπαράθεση με την μέχρι πρότεινος ισορροπία που επεδίωκε το PYD⁸⁴.

Έτερη πρόκληση αποτελεί η κατανόηση από πλευράς Κούρδων πως οι ΗΠΑ δεν υπερασπίστηκαν τους κουρδικούς θύλακες δυτικά του Ευφράτη εις βάρος της τουρκικής επέμβασης. Η δε πρόταση εκ μέρους των ΗΠΑ στην Τουρκία για δημιουργία ζώνης κατά μήκος των τουρκοσυριακών συνόρων στα κουρδικά εδάφη της Συρίας λίγο πριν την έναρξη της επιχείρησης «Κλάδος Ελαίας» και η πρόσφατη ανακοίνωση Τραμπ περί απόσυρσης των αμερικανικών δυνάμεων από τη Συρία θορόβησε έτι περαιτέρω τους Κούρδους ακόμα κι αν δεν υλοποιήθηκε⁸⁵.

Αυτή την στιγμή, το SDF είναι η μεγαλύτερη *de facto* μη κρατική οντότητα εντός του συριακού υποστήματος, δεδομένης της γεωγραφικής της παρουσίας αλλά και της ισχύος της. Ελέγχει το μεγαλύτερο μέρος των ιρακινοσυριακών και τουρκοσυριακών συνόρων, το φράγμα Τάμπκα και μια σειρά πετρελαϊκών πηγών. Όπως παρατηρεί ο Φαμπρίς Μπαλάνς τα εκατοντάδες χιλιάδες βαρέλια πετρελαίου μπορούν να υποστηρίξουν την πολιτική του αυτονομία⁸⁶. Επιπλέον, «φιλοξενεί» μεγάλο αριθμό αμερικανικών στρατιωτικών βάσεων (Παράρτημα, Χάρτης 4), διατηρεί σημαντικό αριθμό μαχητών, αποκόπτει το σιτικό στοιχείο στο βόρειο πέρασμα των ιρακινοσυριακών συνόρων, επιτυγχάνει αξιοσημείωτη εγγύτητα στο κεντρικό πέρασμα Κάιμ-Αμπού Καμάλ και δύναται να προβάλλει ισχύ τόσο στην κεντρική Συρία όσο και στο δυτικό Ιράκ (στην περιφέρεια της Νινευή).

84 *SDF close to liberating Tabqa dam, will move into Raqqa after, says coalition rep* ,Rudaw ,10/4/2017 ,διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.rudaw.net/english/middleeast/syria/10042017> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

85 Leroux ,V. *Don't abandon us, Syrian Kurds tell Europe* ,YahooNews ,18.02.2019 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://news.yahoo.com/dont-abandon-us-syrian-kurds-tell-europe-094819772.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

86 Balanche ,F. *Syria-Iraq, Limiting iranian influence implies returning to Realpolitik* ,Hoover Institution, 2017 p.10

2.2 Ο υπερσυστημικός πόλος των Ηνωμένων Πολιτειών - Η αμερικανική πλανητική γεωστρατηγική

Αποτελεί κοινό ζήτημα προβληματικής στον χώρο των μελετητών του διεθνούς συστήματος ο ορισμός του ως προς τον πλανητικό συσχετισμό ισχύος. Μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και άρα της μετατροπής του διπολικού συστήματος σε μονοπολικό, επικράτησε σε μεγάλο μέρος της Δύσης η άποψη κατά την οποία οι μεγάλες αντιπαραθέσεις είχαν λήξει με τις ΗΠΑ να είναι ουσιαστικά ο κυρίαρχος αδιαμφισβήτητος πόλος ισχύος του διεθνούς συστήματος. Για ορισμένους αναλυτές ο κόσμος παραμένει μονοπολικός, με τις ΗΠΑ να συνεχίζουν να αποτελούν αδιαμφισβήτητη πλανητική δύναμη εκτιμώντας πως κανένας άλλος πόλος ισχύος δεν δύναται να τις αμφισβητήσει. Κατά άλλους, ο κόσμος της αμερικανικής κυριαρχίας αποτελεί παρελθόν και αυτό που συμβαίνει σήμερα, είναι η αποκάλυψη ενός πολυπολικού συστήματος. Μία τρίτη θέση, είναι αυτή της ύπαρξης πολυπολικού συστήματος με τις ΗΠΑ να αποτελούν τον ισχυρότερο πόλο ισχύος. Ο γράφων υιοθετεί την τελευταία αντίληψη ως ορθότερη στην κατανόηση της σημερινής πραγματικότητας, αναγνωρίζοντας πως οι ΗΠΑ είναι η μόνη παγκόσμια δύναμη αλλά όχι η μοναδική μεγάλη δύναμη⁸⁷. Κατ' αυτήν την αντίληψη, το σύστημα τείνει να γίνει πολυπολικό ωστόσο αυτό δεν έχει ήδη συμβεί. Όπως γίνεται αντιληπτό, η πρόκληση για τις ΗΠΑ είναι -και θα συνεχίσει να είναι τα επόμενα χρόνια με μεγαλύτερη ένταση- η παραμονή τους ως η μόνη πλανητική δύναμη, εις βάρος των δυνάμεων εκείνων που επιχειρούν να αμφισβητήσουν αυτήν την δομή.

Συγκεκριμένα, η επάνοδος της ρωσικής ισχύος στο διεθνές σύστημα σε συνδυασμό με την άνοδο της Κίνας σε οικονομικό και στρατιωτικό επίπεδο αποτελούν τους κύριους πόλους αμφισβήτησης, με περιφερειακές δυνάμεις να συμπράττουν σε αυτήν την κατεύθυνση. Η παραπάνω διαπίστωση ωστόσο δεν είναι κάτι νέο για τις ΗΠΑ. Η στρατηγικού χαρακτήρα προσέγγιση της Κίνας κατά την διάρκεια του Ψυχρού

87 Ηλιόπουλος, Η. *Ζητήματα Γεωπολιτικής και Διπλωματίας Ναυτικών και Ηπειρωτικών Δυνάμεων στον Σύγχρονο Κόσμο*, Παπαζήση Αθήνα .2018 ,σ.14

Πολέμου⁸⁸ στο πλαίσιο μιας στρατηγικής διάσπασης του κομμουνιστικού διπόλου είναι ενδεικτικό παράδειγμα αντιμετώπισης μίας αντίστοιχης -αν και εμφανίζουσας λιγότερες επιπλοκές σε σχέση με την σημερινή πραγματικότητα- πρόκλησης.

Η γεωστρατηγική των ΗΠΑ βασίζεται στην γεωπολιτική θεωρία του Spykman⁸⁹, ως προέκταση της θεωρίας Mackinder, ακριβώς στην βάση της αποτροπής δημιουργίας μίας ευρασιατικής δύναμης η οποία θα επικρατούσε στο πλανητικό σύστημα. Σήμερα, οι ΗΠΑ καλούνται να κατασταλάξουν στην εφαρμογή μιας πλανητικής γεωστρατηγικής και στις επιμέρους μεθόδους εφαρμογής της με στόχο την διατήρησή τους στην κορυφή του διεθνούς συστήματος. Το κέντρο βάρους του συστήματος τείνει να μετατοπιστεί στον Ειρηνικό Ωκεανό⁹⁰ και την κεντρική Ασία, ενώ σε διακηρυκτικό επίπεδο η νέα αμερικανική διοίκηση εκτιμά πως η Κίνα αποτελεί πλέον σημαντική πρόκληση για τις Ηνωμένες Πολιτείες⁹¹. Πράγματι, η κινεζική ισχύς αρχίζει και γίνεται ολοένα εμφανέστερη σε οικονομικό αλλά και στρατιωτικό επίπεδο με την ανάπτυξη σύγχρονων οπλικών συστημάτων με έμφαση στα συστήματα αντι-πρόσβασης/άρνησης περιοχής⁹².

Οι Μερσάμερ και Γουόλτ, εκ των κυριότερων εκφραστών της σχολής του Ρεαλισμού στις Διεθνείς Σχέσεις, αποδομώντας τα επιχειρήματα των υποστηρικτών της «φιλελεύθερης ηγεμονίας» αλλά και αυτά των υποστηρικτών του απομονωτισμού, προτείνουν την στρατηγική της «υπεράκτιας εξισορρόπησης» σημειώνοντας πως «ο κύριος στόχος των Ηνωμένων Πολιτειών στην Ευρώπη και στην βορειοανατολική Ασία θα πρέπει να είναι η διατήρηση της περιφερειακής ισορροπίας δυνάμεων, έτσι ώστε το ισχυρότερο κράτος σε κάθε περιοχή -τόρα η Ρωσία και η Κίνα, αντιστοίχως- να είναι τόσο πολύ ανήσυχο για τους γείτονές του ώστε να μην περιπλανάται στο δυτικό

88 Mao Zedong meets Richard Nixon, February 21, 1972 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://china.usc.edu/mao-zedong-meets-richard-nixon-february-21-1972> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

89 Μάζης, Ι. Ανασχετικός Δακτύλιος – Ο πόλεμος των αγωγών, slpress, 05.09.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://slpress.gr/ethnika/anaschetikos-daktylios-o-polemos-ton-agogon/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

90 Lieberthal, G.K. *The American Pivot to Asia*, Brookings, 21.12.2011 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.brookings.edu/articles/the-american-pivot-to-asia/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

91 *National Security Strategy of the United States of America*, December 2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

92 Γρίβας, Κ. *Η Στρατιωτική Άνοδος της Κίνας*, Λιβάνη Αθήνα, 2013 σ.96-107

ημισφαίριο. Στον Κόλπο εν τω μεταξύ, οι Ηνωμένες Πολιτείες ενδιαφέρονται να εμποδίσουν την άνοδο ενός ηγεμόνα που θα μπορούσε να επηρεάσει την ροή πετρελαίου από την περιοχή, βλάπτοντας έτσι την παγκόσμια οικονομία και απειλώντας την ευημερία των ΗΠΑ.»⁹³. Αντιστοίχως ο ανήκων σε νεοσυντηρητικούς (και τουλάχιστον μέχρι πρότινος φιλοτουρκικούς) κύκλους των Ηνωμένων Πολιτειών Τζορτζ Φρίντμαν σημειώνει, «το αμερικανικό συμφέρον στην Ευρασία -η οποία εννοείται ως η Ρωσία και η ευρωπαϊκή χερσόνησος- είναι το ίδιο με το αμερικανικό συμφέρον παντού: να μην κυριαρχεί καμμία μεμονωμένη δύναμη ή συνασπισμός».⁹⁴

Ο Φέργκιουσον σε άρθρο του στα τέλη του 2015 θεωρεί πως οι ΗΠΑ υπό την προεδρία Μπάρακ Ομπάμα βρίσκονται σε στρατηγικό χάος, και αναζητεί τον ρεαλισμό του Κίσινγκερ. Όπως σημειώνει, «οι επικριτές του Κίσινγκερ έχουν από καιρό βρει σφάλματα στις τακτικές που χρησιμοποίησε κατά την εκτέλεση αυτής της στρατηγικής ιδίως σε χώρες που θεώρησε ως δευτερεύουσας σημασίας. Δεν ήταν σε θέση να αρνηθούν ότι υπήρξε ένα στρατηγικό σχέδιο. Σήμερα, βλέπουμε τους καρπούς των σχεδόν επτά ετών χωρίς ένα τέτοιο σχέδιο»⁹⁵.

Είτε η άποψη του Φέργκιουσον είναι σωστή είτε το αμερικανικό σχέδιο που παραβλέπει ήταν η ενίσχυση της οργάνωσης των Αδελφών Μουσουλμάνων με στόχο την επικράτηση του φίλα προσκείμενου στη Δύση Πολιτικού Ισλαμ, που θα έδινε την δυνατότητα στις ΗΠΑ να κινηθούν με ευχέρεια στον Ειρηνικό Ωκεανό για την αντιμετώπιση της Κίνας, και απλώς απέτυχε, η πραγματικότητα είναι πως οι ΗΠΑ αντιμετωπίζουν πολύ μεγαλύτερες προκλήσεις από αυτές που αντιμετώπιζαν πριν την έξαρση της αποκαλούμενης «Αραβικής Άνοιξης». Η Ρωσία έχει αναβαθμίσει την παρουσία της στην Μέση Ανατολή, το Ιράκ για το οποίο δαπανήθηκαν τρισεκατομμύρια δολαρίων από τις ΗΠΑ για την ανοικοδόμησή του «φλερτάρει» με την Τεχεράνη με τις σιιτικές ένοπλες δυνάμεις να αποτελούν πλέον και επισήμως

93 J.J.Mearsheimer ,S.M.Walt, *Η υπόθεση για την εξισορρόπηση πέραν των θαλασσών .Μία ανώτερη αμερικανική στρατηγική* Foreign Affairs The Hellenic Edition ,Τεύχος 46 (Ιούνιος/Ιούλιος 2017) σ.121-140

94 Φρίντμαν ,Τ. *Η επόμενη δεκαετία* μτφρ. Τριαδά ,Π. ,Ενάλιος Αθήνα ,2013 ,σ.220

95 Ferguson ,N. *Η σημασία του Κίσινγκερ Ένας ρεαλιστής αναθεωρείται* ,Foreign Affairs The Hellenic Edition ,Τεύχος 37 (Δεκέμβριος 2015/Ιανουάριος 2016) σ.164-176

μέρος του αμυντικού μηχανισμού της χώρας⁹⁶. Ο εσωτερικός ανταγωνισμός στο σουνιτικό στοιχείο προκαλεί προβλήματα στις αμερικανικές επιδιώξεις ενώ η Κίνα συνεχίζει να έχει καλούς ρυθμούς ανάπτυξης που της επιτρέπουν να διεισδύει στην περιφέρειά της αλλά και ευρύτερα.

Στην Στρατηγική Εθνικής Ασφάλειας των ΗΠΑ που δημοσιεύτηκε τον Δεκέμβριο του 2017, η Κίνα και η Ρωσία κατονομάζονται ως οι κύριοι πόλοι αμφισβήτησης της αμερικανικής ισχύος ενώ το Ιράν χαρακτηρίζεται ως κράτος-χορηγός της τρομοκρατίας που έχει χρησιμοποιήσει την αποσταθεροποίηση για να επεκτείνει την επιρροή του⁹⁷.

Λαμβάνοντας υπόψιν τα παραπάνω κατανοεί κανείς πως για τις ΗΠΑ, ο κατακερματισμός της σιιτικής ισχύος υπέρ της αντίστοιχης σουνιτικής αποτελεί στρατηγικό στόχο στην κατεύθυνση της αποτροπής δημιουργίας μιας τριαδικής σχέσης αμφισβήτησης Ρωσίας-Κίνας-Ιράν της κυριαρχίας της στο παγκόσμιο σύστημα. Ο Μάζης σημειώνει αναλύοντας τους στόχους του διπόλου Λονδίνου-Ουάσιγκτον στην ευρύτερη Μέση Ανατολή πως «(...)η δεύτερη πτυχή είναι αυτή της ελεγχόμενης τροφοδοσίας της Κίνας με φυσικό αέριο και πετρέλαιο ιρανικής και ιρακινής προελεύσεως, πράγμα που εάν δεν συμβεί μετατρέπει το Πεκίνο σε ισχυρότατο νέο πόλο διεθνούς ισχύος, ο οποίος σε συνεργασία με την Μόσχα αλλά και την Τεχεράνη καταλύουν εις το διηνεκές τον ηγεμονικό μονοπολισμό των ΗΠΑ (...)»⁹⁸.

2.2.1 Η αμερικανική υποστήριξη στους σουνίτες – Στόχοι και προκλήσεις

Με το Ιράν να επεκτείνει την επιρροή του ενισχύοντας την σιιτική συμμαχία όπως ορίζεται από τις σχέσεις Τεχεράνης-Βαγδάτης-Δαμασκού-Χεμπολάχ, κατέστη προφανής η ανάγκη περαιτέρω υποστήριξης εκ μέρους των ΗΠΑ του ανταγωνιστικού σουνιτικού στοιχείου.

96 Iraq scholars hail parliament vote to legalize Hashd al-Sha'abi, shiitenews, 28.11.2016 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://shiitenews.org/shiitenews/iraq/item/26024-iraq-scholars-hail-parliament-vote-to-legalize-hashd-al-sha-abi/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

97 National Security Strategy of the United States of America, December 2017, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

98 Μάζης, Ι.Θ. Η Γεωπολιτική της Ευρύτερης Μέσης Ανατολής και η Τουρκία, Λιβάνη, Αθήνα 2008, σ.22

Οι Ηνωμένες Πολιτείες όπως αναλύθηκε προηγουμένως, υπεστήριξαν από την αρχή της συριακής κρίσης αντικαθεστωτικές πολιτικές και στρατιωτικές οργανώσεις με σαφή στόχο την ανατροπή του Άσαντ. Το 2013 αποτελεί έτος καμπής για την αμερικανική γεωστρατηγική, καθώς η ανατροπή της κυβέρνησης των Αδελφών Μουσουλμάνων στην Αίγυπτο εντείνει έναν υποβόσκων μέχρι τότε ανταγωνισμό εντός των σουνιτών συμμάχων των ΗΠΑ.

Η επιδείνωση των σχέσεων μεταξύ του πόλου Κάταρ-Τουρκίας από την μία πλευρά και του πόλου Αιγύπτου-Σ.Αραβίας-Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων-Μπαχρέιν από την άλλη, είναι ένα ζήτημα που απασχόλησε εντόνως τις ΗΠΑ τον Ιούνιο του 2017 όταν Κάταρ και Σαουδική Αραβία βρέθηκαν στα πρόθυρα σύγκρουσης λίγες ημέρες μετά την επίσκεψη του Προέδρου των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ στο Ριάντ, και τον ορισμό του Ιράν ως τον «άξονα του κακού» στην Μέση Ανατολή⁹⁹. Η κοινή εκμετάλλευση του κοιτάσματος Παρς μεταξύ Ιράν και Κάταρ, και η υποστήριξη της οργάνωσης των Αδελφών Μουσουλμάνων από το τελευταίο ήταν τα κύρια σημεία αντιπαράθεσης¹⁰⁰.

Η θέση του Αμερικανού Προέδρου κατά του Ιράν και των ισλαμιστικών οργανώσεων σε συνδυασμό με συχνές αναφορές περι ορισμού των Αδελφών Μουσουλμάνων ως τρομοκρατικής οργάνωσης από τη νέα αμερικανική διοίκηση¹⁰¹ ουσιαστικά θεωρήθηκε ως υιοθέτηση θέσης κατά του ισλαμιστικού συγκροτήματος Ιράν-Κάταρ-Τουρκίας-Αδελφών Μουσουλμάνων και ριζική αλλαγή σχετικά με την μέχρι πρότινος ασκούμενη πολιτική υπό της διοίκησης Ομπάμα¹⁰². Οι ΗΠΑ ωστόσο διαρκώς επιζητούν επισήμως μέσω του Στέιτ Ντιπάρτμεντ την παύση της σύγκρουσης μεταξύ των δύο μερών. Επιπλέον παρά τις προεκλογικές δηλώσεις, ο Αμερικανός Πρόεδρος δεν έχει ορίσει ως

99 Donald Trump's Saudi Arabia speech: eight key points Telegraph ,21.05.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.telegraph.co.uk/news/2017/05/21/donald-trumps-saudi-arabia-speech-eight-key-points/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

100Trager ,E. *The Muslim Brotherhood Is the Root of the Qatar Crisis* ,TheAtlantic ,02.07.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.theatlantic.com/international/archive/2017/07/muslim-brotherhood-qatar/532380/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

101Mohammed ,S. *Trump weighs labeling Muslim Brotherhood a terrorist group* ,Reuters, 30.04.2019 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.reuters.com/article/us-usa-trump-muslimbrotherhood-idUSKCN1S6159> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

102Με την κατάρρευση της περίφημης συμφωνίας για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν, σηματοδοτήθηκε μία νέα περίοδος στην αμερικανική εξωτερική πολιτική. Σε αυτή τη νέα περίοδο, το Ιράν θεωρείται ο άξονας του κακού η ισχύς του οποίου πρέπει να περιοριστεί. Η νέα αμερικανική διοίκηση δεν υποστηρίζει πλέον την αντίληψη περί συνεργασίας με την Μουσουλμανική Αδελφότητα ούτε επιθυμεί την ανέυρεση ενός *modus vivendi* με το Ιράν.

τρομοκρατική οργάνωση την Αδελφότητα. Διαφαίνεται πως κύριος στόχος των Ηνωμένων Πολιτειών είναι η συρρίκνωση της ιρανικής ισχύος μέσω της παγίωσης ενιαίου μετώπου σουνιτικών χωρών συνεργαζόμενων τουλάχιστον στο ιρανικό ζήτημα με το κράτος του Ισραήλ¹⁰³. Ενδεχομένως, στην εσωτερική σύγκρουση που μαίνεται στις Ηνωμένες Πολιτείες διαφορετικοί κύκλοι να προωθούν διαφορετικές στρατηγικές προκαλώντας σύγχυση ως προς τις πραγματικές επιδιώξεις της Ουάσιγκτων. Σε κάθε περίπτωση, η σύμπλευση των δύο αντιμαχόμενων μερών αποτελεί έναν εξαιρετικά φιλόδοξο στόχο αν αναλογιστεί κανείς την υποστήριξη από πλευράς Αδελφών Μουσουλμάνων της Χαμάς στη Παλαιστίνη, την έντονα επιθετική ρητορική του Τούρκου Προέδρου Ερντογάν απέναντι στο Ισραήλ¹⁰⁴, την συνεχιζόμενη σύγκρουση της Αιγύπτου με την Αδελφότητα και την σύμπλευση της Τουρκίας με το Ιράν τουλάχιστον για την αποτροπή δημιουργίας ενιαίας κουρδικής οντότητας.

Έτερη επιλογή των ΗΠΑ, είναι η υιοθέτηση μιας σύγκρουσης άμεσης προσέγγισης με το Ιράν με στόχο τον περιορισμό της παρουσίας του στο σύμπλοκο Συρίας-Ιράκ. Οι αμερικανικές πυραυλικές επιθέσεις, απετέλεσαν ένα πρώτο δείγμα γραφής προς αυτή τη κατεύθυνση¹⁰⁵. Για τον Sorenson, οι πυραυλικές επιθέσεις δεν είναι πιθανό να επιφέρουν το επιθυμητό για τις ΗΠΑ αποτέλεσμα¹⁰⁶. Ίσως ιδανικά για τον Αμερικανό Πρόεδρο, μία συνεννόηση με την Ρωσία θα μεταφραζόταν σε επίτευξη ισορροπίας στο σύμπλοκο Συρίας-Ιράκ και σε απο κοινού περιορισμό της ιρανικής παρουσίας. Και πάλι ωστόσο παρουσιάζονται εμπόδια που προκύπτουν από το εσωτερικό των Ηνωμένων Πολιτειών αλλά και από την συμπεριφορά συμμάχων όπως η Τουρκία. Στα συμπεράσματα της μελέτης θα επανέλθουμε σε αυτό το ουσιαστικό και τρέχον ζήτημα.

103Fredericks ,B. *Trump wants to create an 'Arab NATO' in the Middle East* , New York

Post ,17.06.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://nypost.com/2017/05/17/trump-wants-to-create-an-arab-nato-in-the-middle-east/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

104Edroos ,F. *Erdogan calls on Muslim countries to unite and confront Israel* ,aljazeera, 18.05.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.aljazeera.com/news/2018/05/erdogan-calls-muslim-countries-unite-confront-israel-180518185258629.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

105Scanlan ,Q. *Trump sent 'strong message' to Iran, Russia and Syria with missile strikes: White House spokesperson* ABCnews ,15.04.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://abcnews.go.com/Politics/trump-strong-message-iran-russia-syria-missile-strikes/story?id=54470645> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

106Sorenson ,D. *Dilemmas for US strategy-US options in Syria* Parameters 43(3) (Autumn 2013) p.10

Επιστρέφοντας στο συριακό πεδίο ,η υποστήριξη από τις ΗΠΑ του σουνιτικού στοιχείου προκύπτει κυρίως από το πρόγραμμα εκπαίδευσης και εξοπλισμού συριακών αντικαθεστωτικών οργανώσεων από την CIA.¹⁰⁷ Σε αυτό, έρχονται να προστεθούν αεροπορικά πλήγματα υποστηρικτικά στις αντικαθεστωτικές δυνάμεις. Βεβαίως είναι αδύνατον οι ΗΠΑ να μην γνώριζαν όλο αυτό το διάστημα τις σχέσεις αυτών των οργανώσεων με άλλες ισλαμιστικές ή/και τρομοκρατικές οργανώσεις που είχαν ως βάση το γειτονικό Ιράκ. Ακριβώς αυτή η φύση (τύπου συγκοινωνούντων δοχείων) των σουνιτικών ισλαμιστικών οργανώσεων, οδήγησε την κυβέρνηση Μαλίκι στην υιοθέτηση πολιτικών καταστολής του σουνιτικού στοιχείου που είχε ως αποτέλεσμα την διεύρυνση του χάσματος σιτών-σουνιτών¹⁰⁸. Ακόμα και στην περίπτωση της πρωθυπουργίας Αμπάντι η εμφάνιση της Ντάες στις σουνιτικές επαρχίες της Ανμπάρ και η επέλασή της προς την Μοσούλη ουσιαστικά ώθησε την κυβέρνηση στην συνεργασία με σιτικές ένοπλες ομάδες υποστηριζόμενες από το Ιράν.

Η δραστηριοποίηση στην Συρία οργανώσεων προερχομένων από την ίδια μήτρα σουνιτικού ισλαμισμού με την Αλ-Κάιντα του Ιράκ(AQI) ενίσχυσε την εκπεφρασμένη ανησυχία των Ιρακινών ήδη από την περίοδο διακυβέρνησης Μαλίκι, κατά την οποία Τουρκία-Κάταρ-Σαουδική Αραβία συνεργάζονταν για την δημιουργία σουνιτικού κρατιδίου στην Συρία με τελικό στόχο την ανατροπή της σιτικής κυβέρνησης στην Βαγδάτη¹⁰⁹. Η σταδιακή αποστασιοποίηση των ΗΠΑ από το Ιράκ διέρρηξε τους δεσμούς με τις σουνιτικές κοινότητες, οι οποίες στο πρόσωπο ισλαμιστικών οργανώσεων διέκριναν την υπεράσπισή τους από τις εχθρικές σιτικές ένοπλες ομάδες αδυνατώντας ουσιαστικά να εμπιστευτούν την ιρακινή κυβέρνηση¹¹⁰. Σήμερα, η επιρροή των ΗΠΑ στο κράτος του Ιράκ είναι σημαντικά περιορισμένη. Στο πεδίο, οι

107Υποστηρικτές της ιδέας αποτέλεσαν οι τότε Υπουργός Εξωτερικών της κυβέρνησης Ομπάμα, Χίλαρι Κλίντον, ο τότε διοικητής της CIA Ντέιβιντ Πετρέους και ο πρέσβης των ΗΠΑ στη Δαμασκό Ρόμπερτ Φορντ (Spyer J. *Towards a coherent Western Policy on the Syrian War*, Centre for the New Middle East Policy Paper No.7 (April 2016) p.7)

108*Maliki's Actions Continue to Antagonize Iraqi Sunnis* MEPC ,διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.mepc.org/commentary/malikis-actions-continue-antagonize-iraqi-sunnis> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

109al-Khoei ,H. *Syria, Iraq and the Struggle for Power : Interwined Futures*, The Royal Institute of International Affairs ,Middle East and North Africa Programme (November 2016) p.8

110Mansour ,R. *The Sunni predicament in Iraq* ,Carnegie, 03.03.2016 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://carnegie-mec.org/2016/03/03/sunni-predicament-in-iraq-pub-62924> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

υποστηριζόμενες από το Ιράν μονάδες Χασντ έχουν εκμεταλλευτεί την συγκυρία για να εδραιώσουν την παρουσία τους.

Η προσπάθεια των ΗΠΑ το τελευταίο διάστημα επικεντρώθηκε στην αναβάθμιση της πολιτικής αντιπροσώπευσης των σουνιτικών πληθυσμών με στόχο τον περιορισμό της ιρανικής επιρροής. Δεν προέκυψε ωστόσο ενωμένο σουνιτικό πολιτικό μέτωπο ικανό να αποτελέσει αντίβαρο στην σιιτική πολιτική δυναμική όπως εκφράστηκε από τους Αμπάντι, Μαλίκι, Αλ-Αμέρι και Σάντρ. Επιπλέον, οι έχοντες την μεγαλύτερη επιρροή λόγω των διασυνδέσεών τους με το εξωτερικό Ιρακινοί σουνίτες, μετά την εμφάνιση της Ντάες αναζήτησαν καταφύγιο στην Τουρκία, την Ιορδανία και τις ΗΠΑ, ενώ άλλοι εκτελέστηκαν από τους τζιχαντιστές¹¹¹.

2.2.2 Η αμερικανική υποστήριξη στους Κούρδους

Τόσο οι Κούρδοι του Ιράκ όσο και αυτοί της Συρίας, λαμβάνουν σημαντική υποστήριξη από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Αν και οι σχέσεις Κούρδων Ιράκ-ΗΠΑ είναι μία υπόθεση δεκαετιών (κυρίως από την επιχείρηση *Provide Comfort* του 1991 και έπειτα), οι αντίστοιχες σχέσεις των ΗΠΑ με τους Κούρδους της Συρίας είναι μία νέα εξέλιξη. Η μάχη της Κόμπανι¹¹², στο πλαίσιο του πολέμου κατά των τζιχαντιστών της Ντάες εδραίωσε το YPG ως τον πλέον αξιόμαχο σύμμαχο των ΗΠΑ στην Συρία.

Η εξέλιξη των μαχών ουσιαστικά επιβεβαίωσε την ικανότητα των Κούρδων να επικρατήσουν των τζιχαντιστών. Η κουρδική προέλαση συνοδεύτηκε από ολοένα μεγαλύτερη αμερικανική παρουσία στις περιοχές ελέγχου τους, αφού οι αμερικανικές βάσεις ακολουθούσαν στην ουσία την γεωγραφική επέκταση των Κούρδων ισχυροποιώντας την αμερικανική παρουσία στο συριακό υποσύστημα. Για τις Ηνωμένες Πολιτείες η στρατιωτική παρουσία στην Συρία θα ήταν σε μεγάλο βαθμό αδύνατη εάν οι Κούρδοι συντάσσονταν με την Μόσχα ή αδυνατούσαν να

111 Browne ,G. *Iraq's Sunnis and the 2018 elections* ,alaraby, 27.11.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.alaraby.co.uk/english/indepth/2017/11/27/iraqs-sunnis-and-the-2018-elections> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

112 *Battle for Kobane – Key Events* ,25.05.2015 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29688108> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

ανταπεξέλθουν στις μάχες κατά των τζιχαντιστών. Οι Αμερικανοί εκμεταλλεζόμενοι την συγκυρία, κατάφεραν να φέρουν τους Κούρδους στο δικό τους «στρατόπεδο», κερδίζοντας την εμπιστοσύνη τους κατά την διάρκεια των μαχών.

Σήμερα μετά την γεωγραφική υπερεπέκταση του κουρδικού ένοπλου σώματος YPG¹¹³, οι Ηνωμένες Πολιτείες επιτυγχάνουν την συνέχιση της στρατιωτικής τους παρουσίας και την ενίσχυση του αντικαθεστωτικού μετώπου μέσω της σύστασης και υποστήριξης της αραβοκουρδικής οργάνωσης SDF εντός της οποίας οι Κούρδοι έχουν τον κυρίαρχο ρόλο. Επιπλέον, σε συνδυασμό με την παρουσία τους στο συνοριακό πέρασμα Ταμφ, δύνανται να προβάλουν ισχύ από τα εδάφη της βόρειας και ανατολικής Συρίας τόσο στο γειτονικό Ιράκ και ειδικά στην περιφέρεια Ανμπάρ¹¹⁴ όσο και δυτικά του ποταμού Ευφράτη. Η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι ΗΠΑ είναι οι τουρκικές αντιδράσεις στην ισχυροποίηση των Κούρδων. Οι σχέσεις των Κούρδων της Συρίας με το PKK αντιμετωπίζονται από την Τουρκία ως υπαρξιακή απειλή. Στο παραπάνω πλαίσιο η Τουρκία διεξήγαγε δύο επιχειρήσεις εντός συριακών εδαφών που είχαν ως στόχο η μεν πρώτη την αποκοπή των ενωμένων κουρδικών καντονιών¹¹⁵ του Κόμπανι και του Τσίζρε από αυτό του Αφρίν στα βορειοδυτικά της χώρας (Παράρτημα, Χάρτης 5), και η δεύτερη την εξάλειψη της κουρδικής παρουσίας στο Αφρίν ως προέκταση της πρώτης επιχείρησης (Παράρτημα, Χάρτης 6). Μεσοπρόθεσμος στόχος της Τουρκίας στις περιοχές που έχουν περιέλθει υπό τον έλεγχό της είναι η αλλοίωση της ανθρωπογεωγραφίας τους, αντικαθιστώντας τους Κούρδους με πληθυσμούς ανήκοντες στις τάξεις της συριακής αντιπολίτευσης και των φιλικά διακείμενων στο τουρκικό κράτος ισλαμιστικών σουνιτικών οργανώσεων¹¹⁶, αποτελώντας μελλοντικά την τουρκική πέμπτη φάλαγγα εντός Συρίας. Η Τουρκία στις περιοχές ελέγχου της χτίζει

113 Όπως προκύπτει από τις σημερινές περιοχές ελέγχου σε σχέση με τις διαχρονικά κουρδικές περιοχές.

114 Για περισσότερα στοιχεία σε σχέση με την σύνδεση του Ταμφ με την επαρχία Ανμπάρ του Ιράκ βλ. *Institute de relations internationales et strategiques (IRIS), Iraq 2018 scenarios Planning after Mosul (July 2017)* p.15

115 Η «Δημοκρατική Ομοσπονδία Βόρειας Συρίας» ή διαφορετικά «Ροζάβα», διαχωρίζεται σε τρία ημι-αυτόνομα καντόνια. Ανατολικά το καντόνι του Τσίζρε, το οποίο ενώνεται με το κανόνι της Κόμπανι και δυτικότερα το καντόνι του Αφρίν το οποίο κατελήφθη από τον τουρκικό στρατό στο μεγαλύτερο μέρος του.

116 Van Wilgenburg, W. *Turkey, Syria's Kurds and demographic change*, Ahval, 26.02.2019 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://ahvalnews.com/ethnic-cleansing/turkey-syrias-kurds-and-demographic-change> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

τουρκικά σχολεία και αλλοιώνει τα χαρακτηριστικά των περιοχών με τουρκικές σημαίες και σημαίες της συριακής αντιπολίτευσης.

Ως αποτέλεσμα της δεύτερης επιχείρησης και δεδομένης της ρωσικής επιρροής στο καντόνι του Αφρίν τόσο μέσω εκπαιδύσεων Κούρδων από Ρώσους αξιωματικούς όσο και αεροπορικής κάλυψης της εν λόγω περιοχής από την Ρωσία, οι Κούρδοι διεπίστωσαν πως δεν μπορούν να βασίζονται στην Ρωσία στο πλαίσιο αποτροπής των τουρκικών ενεργειών εναντίον τους.

Το μεγαλύτερο διακύβευμα είναι η περιοχή του Μενμπίτζ ,η οποία αποτελεί τον τελευταίο κουρδικό θύλακα δυτικά του Ευφράτη και φιλοξενεί αμερικανική βάση, ενώ πληροφορίες κάνουν λόγο για ανάπτυξη και γαλλικών μονάδων στην εν λόγω περιοχή¹¹⁷. Η Τουρκία σε διακηρυκτικό επίπεδο επιμένει να αναφέρει πως θα καταλάβει το Μενμπίτζ παρά τις αμερικανικές αντιρρήσεις. Για τις ΗΠΑ ωστόσο, η βάση του Μενμπίτζ είναι μία εκ των σημαντικότερων λόγω της γεωγραφικής της θέσης.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει ο χάρτης που κυκλοφόρησε από τον ισραηλινή προέλευσης διαδικτυακό ιστότοπο Debka, τον Ιανουάριο του 2017 (Παράρτημα, Χάρτης 7) βάσει του οποίου η Συρία χωρίζεται σε σφαίρες ρωσικής, αμερικανικής και τουρκικής επιρροής. Στον χάρτη διαφαίνεται η τουρκική σφαίρα στις περιοχές που κατέλαβε η Τουρκία με τις δύο επιχειρήσεις που διεξήγαγε, η αμερικανική ανατολικά του Ευφράτη, με την πόλη Μενμπίτζ στον χάρτη να παραμένει ασαφής ζώνη μεταξύ τουρκικής και αμερικανικής επιρροής. Είναι εξαιρετικά απίθανο να εγκαταλείψουν οι ΗΠΑ την θέση τους εκεί, ωστόσο δεν αποκλείεται να υπάρξει συνεννόηση με την Τουρκία με στόχο την κοινή παρουσία των στρατευμάτων των δύο χωρών.

Βεβαίως, με την υποστήριξη που λαμβάνουν τζιχαντιστικές οργανώσεις από την Τουρκία στην περιφέρεια του Ιντλίμπ και το χάσμα που έχει δημιουργήσει στις σχέσεις των δύο χωρών το κουρδικό ζήτημα, είναι εξαιρετικά αμφίβολο οι Ηνωμένες Πολιτείες να θέσουν εν κινδύνω την παρουσία τους στην συριακή επικράτεια για την αβέβαιη εν πάση περιπτώσει επανάκαμψη των αμερικανοτουρκικών σχέσεων.

¹¹⁷*French troops patrol alongside US soldiers in Manbij* ,dailysabah, 01.05.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.dailysabah.com/war-on-terror/2018/05/02/french-troops-patrol-alongside-us-soldiers-in-manbij> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Το γεγονός πως η νέα διοίκηση έχει πάρει σοβαρές αποστάσεις από την προηγούμενη ως προς την φιλική προς την τουρκική ηγεσία Μουσουλμανική Αδελφότητα επενδύοντας στις χώρες πολέμιους της Αδελφότητας για την συρρίκνωση της ιρανικής ισχύος, δημιουργεί ακόμα περισσότερα προβλήματα στην Τουρκία. Μετά την αποτυχία του σχεδίου εγκατάστασης κυβερνήσεων της Αδελφότητας σε μια σειρά χωρών βρίσκεται αντιμέτωπη πλέον με ενισχυμένη κουρδική οντότητα στην Συρία ,πέραν αυτής του Ιράκ. Η δε συνέχιση της συνεργασίας με το Ιράν, συνιστά επιβεβαιωτική επανάληψη ενός «μοντέλου συμπεριφοράς της Άγκυρας» το οποίο οι αμερικανοί αναλυτές εντόπιζαν στις αρχές της δεκαετίας του 2000 ως προς το ιρακινό Κουρδιστάν¹¹⁸.

Ενώ η κουρδική οντότητα στην Συρία διαφαίνεται συμπαγής¹¹⁹ ,αμυντικά ισχυρή και μέσω της οργάνωσης SDF επιτυγχάνει τον έλεγχο εδαφών συμπλέοντας με τα αμερικανικά συμφέροντα, η ιρακινή κουρδική οντότητα αντιμετωπίζει σοβαρές προκλήσεις που θέτουν εν αμφιβόλω την εφαρμογή της αμερικανικής γεωστρατηγικής στο σύμπλοκο Συρίας-Ιράκ. Για τις ΗΠΑ, είναι κομβικής σημασίας η δημιουργία κουρδικών οντοτήτων φιλικά διακείμενων στην Δύση που δεν θα αποτελέσουν απλώς νησίδα αμερικανικής προβολής ισχύος στον πυρήνα του μεσανατολικού συστήματος αλλά και στρατηγικό βάθος για το κράτος του Ισράηλ. Μία τέτοια εξέλιξη θα επέτρεπε στις ΗΠΑ να αποδεσμεύσουν δυνάμεις και να τις αναπτύξουν σε εύφλεκτα σημεία ρωσικής ή κινεζικής προβολής ισχύος. Η αποδέσμευση από την Μέση Ανατολή βεβαίως είναι αδύνατη εάν εκεί δεν έχει επέλθει μια ισορροπία ισχύος (αν όχι επικράτηση των συμμάχων των ΗΠΑ). Το κουρδικό ζήτημα αποκτά έτσι για τις Ηνωμένες Πολιτείες πλανητική διάσταση. Σκόπελοι σε αυτή την κατεύθυνση παραμένουν οι εχθρικές δυνάμεις του Ιράν ,οι πάγιες ανησυχίες τις Άγκυρας, οι ανεξέλεγκτες επιπώσεις μίας τριχοτόμησης του Ιράκ αλλά και η αδυναμία των κουρδικών οργανώσεων να συμπλεύσουν παραμένοντας διασπασμένοι σε διαφορετικές φράξιες.

118Μάζης ,Ι.Θ. *Η Γεωπολιτική της Ευρύτερης Μέσης Ανατολής και Τουρκία*,Λιβάνη ,Αθήνα ,2008 ,σ.216

119 Το PYD έχει κατηγορηθεί από άλλα κουρδικά κόμματα για συλλήψεις μελών τους από τα σώματα ασφάλειας της Ροζάβα (Asayish και YPG) και για βίαιο εκτοπισμό αντοφρονούντων. Σε αυτή την αντιπαράθεση συμπεριλαμβάνονται σύμφωνα με δημοσιογραφικές αναφορές επιθέσεις κατά γραφείων κομμάτων (κυρίως του ENKS) και συμπλοκές μικρής έκτασης.

Στο ιρακινό Κουρδιστάν παρά την ανάκτηση των εδαφών από την επέλαση της Ντάες και την μετέπειτα επέκταση με την υποστήριξη των ΗΠΑ ,μια σειρά αιτιών κατέστησαν το ιρακινό Κουρδιστάν αδύναμο να εκμεταλλευτεί υπέρ του τις εξελίξεις. Βεβαίως αυτό αποτελεί ένα βήμα πίσω σε μια σειρά εξελίξεων από το 1991 με έτη ορόσημα το 2003 και το 2006 που κατέστησαν την Περιφερειακή Κουρδική Κυβέρνηση ουσιαστικό δρώντα στην Μέση Ανατολή.

Τον Οκτώβριο του 2017 η Περιφερειακή Κουρδική Κυβέρνηση υπό την ηγεσία του Μεσούντ Μπαρζανί προχώρησε σε δημοψήφισμα ανεξαρτησίας από το κράτος του Ιράκ¹²⁰. Η κίνηση αυτή θεωρήθηκε από τους συμμάχους της πρόωρη και από τους εχθρούς της casus belli. Λίγες ημέρες μετά το δημοψήφισμα, οι Κούρδοι απώλεσαν τον έλεγχο του Κιρκούκ από τον ιρακινό στρατό¹²¹ ,ενός εκ των πλουσιότερων κοιτασμάτων πετρελαίου στην Μέση Ανατολή και βασικής πηγής χρηματοδότησης των Ιρακινών Κούρδων. Αυτή η εξέλιξη ουσιαστικά όξυνε τις αντιθέσεις στο εσωτερικό των Κούρδων του Ιράκ οι οποίοι έφτασαν πολύ κοντά σε μία δεύτερη εσωτερική σύγκρουση. Οι δύο κύριες παρατάξεις, το KDP και το PUK αντάλλαξαν βαριές κατηγορίες περί προδοσίας του κουρδικού λαού ενώ η τρίτη παράταξη ,το Gorran ,ζήτησε άμεσα την παραίτηση του Μεσούντ Μπαρζανί και την διενέργεια εκλογών¹²².

Οι κουρδικές οργανώσεις συνέχισαν να είναι διασπασμένες σήμερα αν και κατόρθωσαν να σχηματίσουν κυβέρνηση συναίνεσης αποσοβώντας τις τάσεις σύγκρουσης. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να τονιστεί πως το Ιράν και η Τουρκία έχουν χρησιμοποιήσει εργαλειακά μέρος των κουρδικών παρατάξεων για την αποτροπή δημιουργίας κουρδικού κράτους ακολουθώντας πολιτική «διαίρει και βασίλευε». Επί σειρά ετών το κόμμα KDP του Μπαρζανί διατηρούσε στενές εμπορικές ,ενεργειακές

120 Mamoun ,A. *Barzani calls for referendum on independence of Iraqi Kurdistan* , Iraqinews , 03.02.2016 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.iraqinews.com/features/barzani-calls-for-referendum-on-independence-for-iraqi-kurdistan/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

121 *Civilians return to Kirkuk as Iraq's Kurds lose more ground* ,CBSnews ,17.10.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.cbsnews.com/news/kirkuk-kurds-iraq-lose-sinjar-civilians-return/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

122 *Gorran says Barzani should resign after Kurdish vote* ,aljazeera ,23.10.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.aljazeera.com/news/2017/10/gorran-barzani-resign-kurdish-vote-171023071117432.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

και πολιτικές σχέσεις με το τουρκικό κράτος υιοθετώντας τις θέσεις του κατά του PKK. Το PUK αντιστοίχως, διατηρεί σχέσεις με το κράτος του Ιράν¹²³. Ο κουρδικός εμφύλιος της δεκαετίας του 1990¹²⁴ έχει οπωσδήποτε λειτουργήσει επιβαρυντικά στον διχασμό που παρατηρείται στο εσωτερικό του κουρδικού στοιχείου του Ιράκ.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες ως εγγυητές της ασφάλειας των υπό την KRG κουρδικών εδαφών εξοπλίζουν και εκπαιδεύουν το ένοπλο σώμα των Πεσμεργκά, παρέχουν συμβουλές και διατηρούν στενές πολιτικές σχέσεις και διπλωματική αποστολή. Η επιρροή τους έγινε και πάλι εμφανής μετά την κρίση του Κιρκούκ, καθώς λαμβάνοντας μεσολαβητικό ρόλο μεταξύ των Κούρδων και της Βαγδάτης επιχειρούν την ανεύρεση ενός ειρηνικού *modus vivendi* στο Κιρκούκ¹²⁵.

Στην περίπτωση του δημοψηφίσματος οι Ηνωμένες Πολιτείες πήραν αρνητική θέση, θεωρώντας λάθος του Μπαρζανί αυτή την πρωτοβουλία¹²⁶. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει την προσπάθεια των Ηνωμένων Πολιτειών να διατηρήσουν το Ιράκ ενιαίο δημιουργώντας τέτοιους πολιτικούς συσχετισμούς που δεν θα το καταστήσουν έρμαιο της ιρανικής επιρροής αντιθέτως θα αποτελέσει ανάχωμα αυτής. Βεβαίως αυτή η προσπάθεια διενεργείται για περισσότερο από μια δεκαετία δίχως επιτυχή κατάληξη. Ίσως η επικράτηση σιιτικών σχηματισμών με αντίληψη ιρακινού έθνους στο πλαίσιο μιας πιο ανεξάρτητης πολιτικής στις πρόσφατες εκλογές, αποτελέσει την τελευταία ελπίδα των Αμερικανών. Εάν κάτι τέτοιο δε συμβεί και συνεχίσει το Ιράν να εδραιώνει την επιρροή του μέσω της πολιτικής ισχυροποίησης των μονάδων Χασντ, ίσως υποδαυλιστεί εκ νέου μια σύγκρουση σουνιτών και σιιτών μέσω της οποίας οι Αμερικανοί θα υποστηρίξουν την κουρδική κρατογένεση στο βόρειο Ιράκ.

123Ενδεικτικό πως στην κηδεία του Τζαλάλ Ταλαμπανί, το παρόν έδωσε ο διοικητής των Κουντς, Κασέμ Σολεϊμάνι (Παράρτημα, Φωτογραφία 1)

124Ενδιαφέροντα στοιχεία παραθέτει σχετικά ο ένας εκ των ηγετών του PKK, Μουράτ Καραγιλάν. Στοιχεία που αφορούν τόσο στις δράσεις του PKK όσο και στις σχέσεις μεταξύ των κουρδικών οργανώσεων. βλ. Καραγιλάν, Μ. *Η ανατομία του Πολέμου στο Κουρδιστάν*, Ινφογνώμων, Αθήνα 2012

125US takes first steps for Kirkuk plans, ANF, 31.01.2019 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://anfenglishmobile.com/news/us-takes-first-steps-for-kirkuk-plans-32578> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

126 Abu-Nasr, D. U.S. Against Kurds Holding Referendum in September, Envoy Says, Bloomberg, 14.07.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-07-14/u-s-against-kurds-holding-referendum-in-september-mcgurk-says> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Πρωτού ολοκληρωθεί το παρόν κεφάλαιο κρίνεται σκόπιμο να αναλυθεί η πιθανότητα ένωσης της κουρδικής οντότητας στη Συρία με την ενδεχόμενη κουρδική κρατογένεση στο Ιράκ. Απετέλεσε σημείο προβληματισμού κατά την διάρκεια της μελέτης για την συγγραφή του παρόντος, εάν η ύπαρξη κουρδικών οντοτήτων αναβαθμισμένης αυτονομίας εντός ενός ομοσπονδιακού Ιράκ και μίας ομοσπονδιακής Συρίας, δύναται να λειτουργήσει ως αρωγός των αμερικανικών σχεδιασμών ακόμη και αν δεν υπάρξει *de jure* κουρδική κρατική οντότητα.

Αυτός ο προβληματισμός προκύπτει από τις αντικειμενικές δυσκολίες δημιουργίας ενιαίας κουρδικής οντότητας στη Συρία και στο Ιράκ οι οποίες προκύπτουν α/ από τις αρνητικές σχέσεις Κούρδων Συρίας και Κούρδων Ιράκ, β/ από την παρουσία του ΡΚΚ στο ενδιάμεσο των εδαφών ελέγχου εκάστου¹²⁷ γ/ από πιθανή τουρκική εισβολή διαχωρισμού Κούρδων Συρίας-Κούρδων Ιράκ με πρόσχημα της παρουσία του ΡΚΚ δ/ από αντίστοιχη ιρακινή επίθεση κατά θέσεων στο ιρακινό Κούρδιστάν ε/ από τις αρνητικές σχέσεις στο εσωτερικό των Κούρδων του Ιράκ.

Υπό αυτή την έννοια, αν και μακροπρόθεσμα η δημιουργία κουρδικού κράτους παραμένει στόχος του διπόλου Ουάσιγκτων-Τελ Αβίβ (ή διαφορετικά Ουάσιγκτων-Ιερουσαλήμ) ,η πολιτική επιρροή στο Ιράκ και στη μεταπολεμική Συρία μέσω του κουρδικού και σουνιτικού στοιχείου ίσως αποτελεί επαρκώς ικανοποιητική εξέλιξη για την αμερικανική γεωστρατηγική. Λαμβάνοντας υπόψιν το ενδεχόμενο αδυναμίας διακυβέρνησης σε ένα τέτοιο πολιτικό σύστημα, το κουρδικό κράτος ίσως προκύψει δίχως εκβιαστικές ενέργειες από τις ΗΠΑ προς αυτή την κατεύθυνση.

2.3 Ο υπερσυστημικός πόλος της Ρωσίας- Ανάλυση ρωσικής γεωστρατηγικής

Η πτώση της Σοβιετικής Ένωσης σηματοδότησε το τέλος του διπολισμού και την έναρξη της κυριαρχίας των Ηνωμένων Πολιτειών ως ηγεμονεύουσας δύναμης του

¹²⁷Αναφερόμαστε στην παρουσία του ΡΚΚ στη Σιντζάρ, όπου το ένοπλο σώμα των Γεζίντι μαχητών ΥΒΣ συμπλέει με το ΡΚΚ στο οποίο βρίσκεται έναν σημαντικό σύμμαχο. Η δράση του ΡΚΚ κατά των τζιχαντιστών της Ντάες υπήρξε σωτήρια για τους πληθυσμούς Γεζίντι του βορείου Ιράκ.

μονοπολικού πλέον διεθνούς συστήματος. Υπό την προεδρία Πούτιν, η Ρωσία κατόρθωσε να επανέλθει ως σημαντικός πόλος ισχύος σε μικρό χρονικό διάστημα ακολουθώντας μία καλά ενορχηστρωμένη οικονομική και αμυντική πολιτική .

Η επέκταση του NATO με την προσχώρηση στην συμμαχία των βαλτικών χωρών (Παράρτημα,Χάρτης 8) και τα γεγονότα στην Ουκρανία το 2004 όπως επίσης η παρουσία των ΗΠΑ στην Γεωργία σε συνδυασμό με το ζήτημα της Τσετσενίας και την παροχή οπλισμού στους Τσετσένους αυτονομιστές, θεωρήθηκαν από την Ρωσία σαφώς επιθετικές ενέργειες που ως στόχο είχαν την άσκηση πιέσεων το επόμενο διάστημα εναντίον της. Η επάνοδος της Ρωσικής Ομοσπονδίας ως ισχυρού δρώντα του διεθνούς συστήματος ουσιαστικά σηματοδοτείται με την εμπλοκή της Ρωσίας στην σύγκρουση της νότιας Οσετίας και τον πόλεμο στην Γεωργία. Στην συνέχεια, με όπλο το φυσικό αέριο η Ρωσία πέτυχε την ανάκαμψη της οικονομίας της, διεισδύοντας στον τομέα της ενέργειας στην Ευρώπη ,στην Κίνα και στην κεντρική Ασία.

Ο Κάπλαν αφού διαπιστώνει την κυριαρχία της Γεωπολιτικής έναντι της Ιδεολογίας στην σκέψη του μετασοβιετικού ρωσικού κράτους σημειώνει σχετικά: *«Η Ρωσία δεν είχε άλλη επιλογή από το να καταστεί αναθεωρητική δύναμη, διατεθειμένη να ανακτήσει -με ήπιο ή με όχι τόσο ήπιο τρόπο- το εγγύς εξωτερικό της σε Λευκορωσία, Ουκρανία, Μολδαβία, Καύκασο και Κεντρική Ασία, όπου ζούσαν ακόμα 26 εκατομμύρια άνθρωποι ρωσικής εθνικότητας»¹²⁸. Ήδη από το 2005 η Ρωσία αναβάθμισε την εμπλοκή της στην Μέση Ανατολή, με τον Πρόεδρο Βλάντιμιρ Πούτιν να επισκέπτεται μια σειρά χωρών μεταξύ των οποίων η Αίγυπτος, το Ισραήλ, η Ιορδανία, το Κάταρ και η Σαουδική Αραβία.*

Η στρατηγική της Ρωσίας ουσιαστικά στοχεύει στην αμφισβήτηση της κυριαρχίας των Ηνωμένων Πολιτειών και την εγκαθίδρυση ενός πολυπολικού διεθνούς συστήματος¹²⁹. Η Μέση Ανατολή στην παραπάνω αντίληψη, αποτελεί για την ίδια το κέντρο μιας μελλοντικής ισορροπίας δυνάμεων¹³⁰ επιδιώκοντας να καλύψει εκείνη τα κενά που

128Κάπλαν ,Ρ. *Η εκδίκση της Γεωγραφίας* μτφρ. Κάτσουλας Σ. Μελάρι Αθήνα ,2017 σ.318

129Borshchevskaya ,Α. *Russia's Goals Go Beyond Damascus* Meforum ,01.01.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.meforum.org/articles/2017/russias-goals-go-beyond-damascus> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

130Salameh ,Μ. ,Mashagbeh ,Α. *The American Russian Rivalry in the Middle East* ,International Journal of Humanities and Social Science Vol 8 ,1 (January 2018) p.34

δημιούργησαν οι ΗΠΑ είτε μέσω της απόσυρσής τους από συγκεκριμένες θέσεις, είτε μέσω της εγκατάλειψης των θεωρουμένων ως συμμάχων τους όπως ο Μουμπάρακ στην Αίγυπτο.

Η νεοψυχροπολεμική αντίληψη του διπόλου Λονδίνου – Ουάσιγκτων και η άσκηση πιέσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση να υιοθετήσει πολιτικές κυρώσεων έναντι της Ρωσίας ώθησαν την τελευταία στην εμβάθυνση συνεργασιών με θεωρητικά ανταγωνιστικές της δυνάμεις. Οι τριμέρεις συνεργασίες Ρωσία-Τουρκία-Ιράν και Ρωσία-Πακιστάν-Κίνα ουσιαστικά έχουν στόχο την εγκαθίδρυση μιας νέας τάξης πραγμάτων στην Ευρασία οικονομικής ομογενοποίησης μέσω του κινεζικού σχεδιασμού OBOR¹³¹ (Παράρτημα, Χάρτης 9) που σύμφωνα με πληροφορίες περιλαμβάνει την Συρία¹³², και μέσω μίας ρωσικής ενεργειακής στρατηγικής όπου η αμερικανική επιρροή θα είναι περιορισμένη ή εξουδετερωμένη. Επιπροσθέτως, αμφότερες Ρωσία και Κίνα εμβαθύνουν τους δεσμούς τους με το Ίραν θεωρώντας κρίσιμη την γεωπολιτική του θέση και το ενεργειακό του απόθεμα ιδίως σε πολύτιμο για την Κίνα φυσικό αέριο.

Με την επέμβαση της στην Συρία, η Ρωσία απεκόμισε μια σειρά κερδών μεταξύ των οποίων η διατήρηση των μοναδικών της ναυτικών βάσεων στην Μεσόγειο, η παραμονή του συμμάχου της Άσαντ στην Συρία εις βάρος των δυτικών σχεδιασμών ανατροπής του και η αμφισβήτηση της αμερικανικής γεωστρατηγικής στην Μέση Ανατολή.

Εν κατακλείδι, η Μόσχα κατανοώντας τα όρια των συνεργασιών της με γεωπολιτικά ανταγωνιστικές της δυνάμεις εξελίσσεται σε σημαντικό πόλο του διεθνούς συστήματος

1310 «Νέος Δρόμος του Μεταξιού» η αλλιώς One Belt-One Road Initiative (Obor) ουσιαστικά αποτελεί ένα ευρασιατικού μεγέθους δίκτυο υποδομών, (φραγμάτων, λιμανιών σιδηροδρόμων κ.ο.κ) το οποίο θα εξυπηρετεί τις εξαγωγικές ανάγκες της Κίνας. Σε επίπεδο οικονομικής γεωγραφίας συνιστά μία από τις πλέον ανταγωνιστικές πρωτοβουλίες στο παγκόσμιο σύστημα εμπορίου. Περισσότερα πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία σχετικά με τον κινεζικό σχεδιασμό 'Obor' αλλά και την οικονομική κυρίως διείσδυση της Κίνας στην Μέση Ανατολή κατά την περίοδο της Αραβικής Άνοιξης εντοπίζονται στα Singh, M. *Chinese Policy in the Middle East in the Wake of the Arab Uprisings*, The Washington Institute for Near East Policy (December 2014), LaRouche, H.Z. *Ending Geopolitical Wars and Terrorism*, Committee for the Republic of Canada Bulletin Vol 6, 3 (May 2016) και Al-Rawashdeh M.S., Al-Qatatsheh M.H. *China's Strategy in the Middle East (The Silk Road Project)*, IOSR Journal of Humanities and Social Science Vol.22, 1 Ver.4 (January 2017).

132Escobar, P. *The New Silk Road will go through Syria*, *atimes*, 13.07.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <http://www.atimes.com/article/new-silk-road-will-go-syria/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

επιδιώκοντας αφενός της αμφισβήτηση της αμερικανικής κυριαρχίας αφετέρου την δημιουργία μίας νέας πλανητικής δομής όπου κανένας πόλος δεν θα δύναται να υπεριχύσει ολοκληρωτικά του άλλου. Υπό αυτή την έννοια η άνοδος της Κίνας αντιμετωπίζεται με σκεπτικισμό στη Μόσχα. Η διακηρυγμένη επιθυμία της ρωσικής ηγεσίας να επέλθει μία συνεννόηση με την Δύση μπορεί έτσι να γίνει ευκόλως κατανοητή.

2.3.1 Η υποστήριξη Μόσχας-Τεχεράνης στους σιίτες – Εντοπισμός των ορίων της συνεργασίας

Η άμεση προσέγγιση της Ρωσίας στην συριακή κρίση με την επέμβαση του Σεπτεμβρίου του 2015, σηματοδότησε την ισχυροποίηση του σιιτικού συγκροτήματος τόσο λόγω της παραμονής του Άσαντ όσο και της περαιτέρω ανάπτυξης σιιτικών ενόπλων οργανώσεων υποστηριζόμενων από το Ιράν στα εδάφη της Συρίας. Τον Μάρτιο του 2013 το καθεστώς Άσαντ δεχόταν ισχυρά πλήγματα και ο εδαφικός του έλεγχος συρρικνωνόταν διαρκώς κάτι το οποίο θορύβησε το Ιράν αλλά και την Ρωσία που έχαναν αμφότερες έναν σημαντικό σύμμαχο στην Μέση Ανατολή.

Οι ένοπλες αυτές σιιτικές οργανώσεις (Χασντ Αλ Σαάμπι) δρουν υπό την καθοδήγηση του Κασέμ Σολειμάνι, Ιρανού αξιωματικού, διοικητή της δύναμης Κουντς που ουσιαστικά αποτελεί παρακλάδι των Φρουρών της Επανάστασης υπεύθυνο για τις επιχειρήσεις στο εξωτερικό¹³³. Οι Χασντ αλ Σαάμπι, δραστηριοποιήθηκαν στα εδάφη της Συρίας και του Ιράκ και απετέλεσαν την στρατιωτική γέφυρα Τεχεράνης-Βαγδάτης-Δαμασκού-Βηρυττού πολεμώντας στο πλευρό των δυνάμεων του Άσαντ. Η δε σύμπραξη των δυνάμεων της Χεζμπολάχ με τις παραπάνω οργανώσεις συνέβαλε στην ισχυροποίηση του σιιτικού στοιχείου του συμπλόκου Συρίας-Ιράκ έναντι του σουνιτικού με τις σουνιτικές ισλαμιστικές αντικαθεστωτικές δυνάμεις και την Ντάες

133 Sharafedin ,B. *General Qasem Soleimani: Iran's rising star* ,BBC, 06.03.2015 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-27883162> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

να δέχονται ισχυρά πλήγματα. Από τον Ιούνιο του 2012 και έπειτα, η ανάμειξη της Χεζμπολάχ στην Συρία εντείνεται σε συνεργασία με τη δύναμη Κούντς¹³⁴.

Η ρωσική επέμβαση υπήρξε υποστηρικτική των προσπαθειών των σιιτικών οργανώσεων, καθώς μεγάλο μέρος των ρωσικών πληγμάτων στόχευε τις σουνιτικές αντικαθεστωτικές ισλαμιστικές οργανώσεις και δευτερευόντως την Ντάες της οποίας την εξάλειψη είχε αναλάβει ο δυτικός συνασπισμός κατά των τζιχαντιστών (CJTF-OIR).¹³⁵

Για το Ιράν ,το αλαουίτικο καθεστώς Άσαντ αποτελεί στρατηγικό βάθος δεδομένης της πρόσβασης που παρέχει στην Τεχεράνη στο σύστημα Μέσης Ανατολής-Ανατολικής Μεσογείου¹³⁶. Μέσω του συμμάχου του στη Συρία, το Ιράν δύναται να εξοπλίζει την λιβανέζικη Χεζμπολάχ προβάλλοντας ισχύ στο εχθρικό κράτος του Ισραήλ¹³⁷. Επιπλέον, μέσω αυτής της συμμαχικής σχέσης το μετά-Σαντάμ Χουσεΐν Ιράκ τίθεται υπό σιιτικό έλεγχο λόγω της ενίσχυσης των σιιτικών πολιτικοστρατιωτικών οργανώσεων. Επιπροσθέτως το Ιράν έτσι λειτουργεί εις βάρος των σχεδιασμών των χωρών του Κόλπου και του Ισραήλ που περιλαμβάνουν την συρρίκνωση της επιρροής του Ιράν στην περιφέρειά του.

Το Ιράν λόγω της ανησυχίας του περί επιβολής αυτών των σχεδιασμών με την μεταφορά της «Αραβικής Άνοιξης» στο εσωτερικό του, υπεστήριξε σε συνεργασία με την Ρωσία το καθεστώς Άσαντ παρέχοντας πολυεπίπεδη βοήθεια.

Η οργάνωση-ομπρέλα Χασντ αλ Σαάμπι δημιουργείται μετά την αποδυνάμωση σε βαθμό διάλυσης του ιρακινού στρατού, με στόχο την δημιουργία ενός κοινού σιιτικού μετώπου κατά της επέλασης της Ντάες. Ουσιαστικά αποτελεί μια συσσωμάτωση ενόπλων ομάδων των οποίων ηγούνται τρεις διαφορετικοί ηγέτες : Ο Αγιατολάχ

134 Norton ,A. *Hezbollah* ,Princeton University Press New Jersey 2009 ,pp.193-196

135Εάν η οργάνωση Ντάες δεν είχε προβεί σε τρομοκρατικά πλήγματα στην Δύση και σε διεθνή δράση μέσω των παρακλαδιών της, είναι αμφίβολο πως ο δυτικός συνασπισμός θα δύνατο να νομιμοποιήσει την δράση του στη Συρία. Η συνεχής αναφορά σε ισλαμιστικές οργανώσεις στην Συρία ως «νόμιμη αντιπολίτευση» είχε και αυτόν τον σκοπό. Η Ρωσία σε αντίθεση επικαλείται την πρόσκληση της επίσημης συριακής κυβερνήσεως ως αναγκαίας και επαρκούς νομιμοποιητικής συνθήκης.

136Sarlis ,M. *A Geopolitical Analysis of the Activation of the Shiite Geopolitical Factor within the Syrian Conflict Geosystem in Regional Science Inquiry* V: 2(12/2013), pp.125-44

137RUSI, *Understanding Iran's Role in the Syrian Conflict* edited by Tabrizi ,A.B. Pantucci ,R. (August 2016) ,p.7

Χαμενεϊ, ο θρησκευτικός ηγέτης των σιιτών στο Ιράκ Σιστανί, και ο σίιτης κληρικός Σαντρ. Η εικόνα του ιρακινού στρατού το 2014 ώθησε τον τότε πρωθυπουργό Μαλίκι, στην ενίσχυση των σιιτικών παραστρατιωτικών οργανώσεων που δρούσαν στο Ιράκ. Οι βασικές οργανώσεις που επίσημα τους επετράπη να δρουν στο σύνολο της επικράτειας ήταν οι Μπαντρ, Ασάμπ αχλ αλ-Χακ, Κατάμπ Χεζμπολά, Κατάμπ Σαγίντ αλ Σουχάντα, Χαρακάτ Χεζμπολά, Κατάμπ αλ-Ιμάμ Άλι και Κατάμπ Γιούντ αλ Ιμάμ¹³⁸. Τον Ιούνιο του 2014, ο Μαλίκι υπέγραψε διάταγμα σύστασης επιτροπής των οργανώσεων. Αυτή η απόφαση συνιστά ουσιαστικά παράκαμψη της δεύτερης παραγράφου του Άρθρου 9 του ιρακινού συντάγματος του 2005¹³⁹.

Η ανάληψη της πρωθυπουργίας στο Ιράκ από τον Χάιντερ αλ Αμπάντι τον Αύγουστο του 2014 συνοδεύτηκε από την γεωγραφική εξάπλωση των τζιχαντιστών της Ντάες. Η μη ύπαρξη αξιόμαχου ιρακινού στρατού, η σαφής επιρροή του Ιράν στη Βαγδάτη και η απειλή κατάκτησης της Βαγδάτης αλλά και της ιερής για τους σίιτες πόλης της Καρμπάλα, ανάγκασαν τον Αμπάντι να συνεργαστεί με τις παραστρατιωτικές οργανώσεις κατά της Ντάες. Τον Φεβρουάριο του 2016 με το διάταγμα 91 οι Χασντ αποτελούν αυτόνομο στρατιωτικό σώμα ,παρακλάδι του ιρακινού στρατού υπό τον Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων. Τον Δεκέμβριο του 2016 οι Χασντ αριθμούσαν περί τους 140.000 μαχητές. Τονίζεται πως οι οργανώσεις που το 2014 ενώνονται υπό την οργάνωση-ομπρέλα Χασντ είχαν αναλάβει δράση στην γειτονική Συρία στο πλευρό του στρατού του Άσαντ και της υποστηρικτικής σε αυτόν οργάνωσης NDF (National Defence Forces) ιδρυθείσα το 2012 με τον Κασέμ Σολειμάνι να έχει συμμετοχή στην διαδικασία δημιουργίας της¹⁴⁰.

Οι κύριες ιρακινές σιιτικές οργανώσεις με συμμετοχή στην συριακή κρίση είναι οι Μπαντρ, Κατάμπ Χεζμπολά και Ασάμπ αχλ αλ-Χακ. Σε συνεργασία με τις παραπάνω

138 Mansour ,R. ,Jabar ,A.F. *The Popular Mobilization Units and Iraq's future* ,Carnegie Middle East Centre (April 2017) p.6

139 Στο συγκεκριμένο άρθρο αναφέρεται πως «ο σχηματισμός παραστρατιωτικών ομάδων εκτός του πλαισίου των Ενόπλων Δυνάμεων απαγορεύεται» (*Iraq's Constitution of 2005*) ωστόσο δίχως αυτές τις οργανώσεις το ιρακινό κράτος θα ήταν αδύνατο να πολεμήσει την Ντάες. Δεδομένων των σχέσεων του Μαλίκι με το Ιράν, η συγκεκριμένη απόφαση καταδεικνύει την ολοένα μεγαλύτερη αναβάθμιση της ιρακινής επιρροής στο πολιτικό σύστημα του Ιράκ.

140 Phillips ,C. *The Battle for Syria International Rivalry in the Middle East* ,Yale University Press 2016, p.161

οργανώσεις η Χεζμπολάχ ανέπτυξε σημαντικό αριθμό μαχητών της υποστηρικτικά στον Άσαντ. Για την Χεζμπολάχ, η διατήρηση του φιλικού προς τον σιιτικό άξονα καθεστώτος στην Συρία ήταν ζωτικής σημασίας. Εάν επικρατούσαν οι σουνιτικές αντικαθεστωτικές οργανώσεις, η Χεζμπολάχ θα αποκλειόταν στον Λίβανο.

Η υποστήριξη των ιρακινών σιιτικών οργανώσεων, της Χεζμπολάχ και της Ρωσίας στο καθεστώς Άσαντ ουσιαστικά άλλαξε τον ρου των μαχών. Η εμπλοκή του Ιράν σε επίπεδο οπλισμού αλλά και οικονομικής υποστήριξης και ο συντονισμός των επί μέρους μετώπων από τον Κασέμ Σολεϊμάνι υπήρξαν καθοριστικοί παράγοντες επικράτησης έναντι των αντικαθεστωτικών ισλαμιστικών οργανώσεων και της Ντάες.

Σήμερα, η ισχυρή παρουσία σιιτικών ενόπλων οργανώσεων και της Χεζμπολάχ στη Συρία ανησυχεί ιδιαίτερα το Ισραήλ το οποίο προβαίνει σε σποραδικές στοχευμένες επιθέσεις κατά μεταφοράς οπλισμού και κατά σιιτικών θέσεων κυρίως στη νότια Συρία¹⁴¹. Για το Ιράν και τους συμμάχους του παραμένει πρόβλημα η αμερικανική παρουσία στο πέρασμα Τανφ και η εγγύτητα των αμερικανικών δυνάμεων και του αραβοκουρδικού συνασπισμού SDF στο συνοριακό πέρασμα Κάιμ. Είναι εξαιρετικά δύσκολο να διατηρηθεί αυτός ο «σιιτικός διάδρομος» (Shia Corridor) ωστόσο διαφαίνεται πως οι σίιτες έχουν ήδη ισχυροποιήσει επαρκώς την θέση τους¹⁴².

Οι εκλογές στο Ιράκ το 2018 κατέδειξαν την συντριπτική υπεροχή των σιιτών σε στρατιωτικό αλλά και σε πολιτικό πλέον επίπεδο¹⁴³. Εκτός της επικράτησης του σίιτη κληρικού Σαντρ του οποίου η ένοπλη οργάνωση συνέβαλε στις επιχειρήσεις αντάρτικου χαρακτήρα κατά των αμερικανικών στρατευμάτων την περασμένη δεκαετία, στην δεύτερη θέση δεν ανήλθε ο φιλοδυτικός σχηματισμός Αμπάντι αλλά η πολιτική πτέρυγα ουσιαστικά των Χασντ υπό τον Χάντι Αλ-Αμέρι (επικεφαλής της οργάνωσης Μπαντρ). Όπως γίνεται κατανοητό, στη νέα περίοδο που διαμορφώνεται

141 Sanchez ,R. 'Iranians killed in suspected israeli strike' in Syria ,Telegraph, 30.04.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.telegraph.co.uk/news/2018/04/30/iranians-killed-suspected-israeli-strike-syria/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

142 Avdaliani ,E. 'Iran and the New Land Corridor' ,BESACentre ,19.12.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://besacenter.org/perspectives-papers/iran-land-corridor/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

143 Old U.S. nemesis Muqtada al-Sadr and Iran ally Fatah fare well in Iraq vote ,CBSnews, 14.05.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.cbsnews.com/news/iraq-election-2018-muqtada-al-sadr-iran-backed-fatah-pull-ahead-2018-5-14/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

στο Ιράκ, το Ιράν αποκτά την δυνατότητα διεύρυνσης της επιρροής του, ωστόσο εντοπίζονται ορισμένες επιπλοκές.

Ο Σαντρ αν και έχει στενές επαφές με το Ιράν έχει διατηρήσει μία πιο «ιρακινο-κεντρική» προσέγγιση προτάσσοντας τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις που προτίθεται να εφαρμόσει για να καταστήσει το Ιράκ βιώσιμο¹⁴⁴. Αν και γνωστός για τον αντιαμερικανισμό του, δεν λειτουργεί ως υποχείριο του ιρανικού κράτους διατηρώντας ανοιχτούς διαύλους επικοινωνίας με την Σαουδική Αραβία, όπως κατέδειξε το πρόσφατο ταξίδι του εκεί¹⁴⁵. Η θέση του ως προς την επιρροή ξένων κρατών στο Ιράκ είναι σαφής. Δεν δέχεται φυσικά την αμερικανική παρουσία αλλά ούτε αντίστοιχη ιρανική. Έχει διαχωρίσει την θέση του από τις ιρανικές πολιτικές τόσο στο Ιράκ όσο και στη Συρία¹⁴⁶.

Οι υποστηρικτές του διοργάνωσαν διαμαρτυρίες τον Σεπτέμβριο του 2016 σε σχέση με την τουρκική παρουσία στην Μπασίκα στα βόρεια της χώρας με την οποία είναι κάθετα αντίθετος ο σίιτης κληρικός¹⁴⁷. Το δε σενάριο της επιστροφής του Μαλίκι στην ηγεσία του Ιράκ αντιμετωπίστηκε από τον Σαντρ ως καταστροφικό δεδομένης της σχέσης εξάρτησης του Μαλίκι από το κράτος του Ιράν και της σεκταριστικής ποιτικής που ο τελευταίος ακολούθησε κατά τη διακυβέρνησή του.

Οι ένοπλες ομάδες που δρουν αυτή την στιγμή στο Ιράκ υπό την καθοδήγηση των πνευματικών ηγετών τους ,συνιστούν πλέον πολιτικές οντότητες¹⁴⁸. Λαμβάνοντας υπόψιν την επιρροή στα πολιτικά πράγματα του Ιράκ των σιιτικών ενόπλων οργανώσεων, το φιλόδοξο πλάνο του Σαντρ για πιο ανεξάρτητη ιρακινή πολιτική δίχως την επιρροή παραστρατιωτικών ομάδων και ξένων κρατών αντιμετωπίζει σημαντικές

144Turak ,N. Cleric who fought US troops is winning Iraq's election: Meet Moqtada al Sadr ,CNBC ,14.05.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.cnn.com/2018/05/14/iraq-elections-who-is-moqtada-al-sadr.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

145Iraq's Muqtada al-Sadr makes rare saudi visit , 31.07.2017 ,aljazeera, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.aljazeera.com/news/2017/07/iraq-muqtada-al-sadr-rare-saudi-visit-170731073908238.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

146Dury-Agri, J.R. ,Kassim ,O. ,Martin ,P. *Iraqi Security Forces and Popular Mobilization Forces : Orders of Battle* Institute for the study of War (December 2017) ,p.49

147Shiite cleric al-Sadr calls for dangerous protest against Turkey ,dailysabah,18.10.2016 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.dailysabah.com/diplomacy/2016/10/18/shiite-cleric-al-sadr-calls-for-dangerous-protest-against-turkey> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

148Cigar ,N. *Iraq's shia warlords and their militias: political and security challenges and options* ,US Army War College SSI (June 2015) p.67

προκλήσεις. Η νέα σύνθεση στο ιρακινό κοινοβούλιο σίγουρα αφήνει πολύ περισσότερα περιθώρια στο Ιράν να ασκήσει επιρροή παρά στις ΗΠΑ. Εάν η νέα κυβέρνηση δεν κατορθώσει να δημιουργήσει μία εσωτερική ισορροπία και δεν περιορίσει τον κοινωνικοοικονομικό και πολιτικό αποκλεισμό των σουνιτικών πληθυσμών, είναι εξαιρετικά δύσκολο να διατηρήσει ενιαίο το κράτος του Ιράκ.

3. Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση

Για την συγκεκριμένη ανάλυση η οποία εντάσσεται στο μεθοδολογικό πλαίσιο της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης ορίζεται ως σύμπλοκο μελέτης η γεωγραφική περιοχή εντός των συνόρων Συρίας και Ιράκ.

Ως γεωπολιτικός παράγοντας ορίζονται οι αντικαθεστωτικοί δρώντες όπως εντοπίζονται από την δράση και την ιδεολογική τους τοποθέτηση εντός του συριακού υποσυστήματος από την αρχή της συριακής κρίσης μέχρι σήμερα.

Ως υποσύστημα ορίζεται το σύνολο των εδαφών εντός των συριακών συνόρων.

Διεπιστώθη μέσω της έρευνας πως σημαντικό ρόλο στο συριακό υποσύστημα διαδραματίζουν διεθνείς πόλοι ισχύος. Σημαντικότεροι εξ' αυτών θεωρούνται οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ρωσία. Δεν παραγνωρίζεται ωστόσο ο ρόλος της Κίνας αλλά και περιφερειακών δυνάμεων όπως το Ισραήλ το Ιράν η Τουρκία και η Σαουδική Αραβία. Ως υπερσύστημικοί δρώντες ορίζονται οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ρωσία.

Στην παρούσα ανάλυση αναλύονται οι Πρωτογενείς Χώροι (Φυσικός Χώρος και Στοιχειώδης Ανθρωποχώρος) οι Διαλεκτικώς Δευτερογενείς Χώροι (Πολιτικός Χώρος και Οικονομικός Χώρος) και εκ των Διαλεκτικώς Τροτογενών Χώρων ο Εθνικοκρατικός και Εθνοτικο-κρατικός Χώρος.

Η μελέτη ως προς την δράση του γεωπολιτικού παράγοντα διενεργείται επί των Πυλώνων Πολιτικής και Άμυνας της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης.

Αφού διενεργήθηκε εκτενής έρευνα της διεθνούς βιβλιογραφίας και δημοσιευμάτων, όπως αυτή παρουσιάστηκε στο πρώτο κεφάλαιο, εντοπίστηκαν και δημιουργήθηκαν απλοί και σύνθετοι δείκτες οι οποίοι κρίθηκαν από τον μελετητή ως υψηλής σημασίας και ικανοποιητικής αξιοπιστίας.

Στο παρόν κεφάλαιο επιδιώκεται η καταγραφή αυτών των δεικτών ως ποσοτικού χαρακτήρα ανάλυσης της δράσης του γεωπολιτικού παράγοντα εντός του συριακού υποσυστήματος.

Κρίνεται πως με την προσθήκη ακριβώς αυτών των ποσοτικών δεδομένων θα γίνει σαφέστερη η ανακατανομή της ισχύος που ο γεωπολιτικός παράγοντας προκαλεί εντός του υποσυστήματος που όπως εδείχθη στο πρώτο κεφάλαιο έχει πλανητική σημασία.

Εντός του συριακού υποσυστήματος εντοπίζονται εκτός του γεωπολιτικού παράγοντα δηλαδή των αντικαθεστωτικών δρώντων δύο διαφορετικοί πόλοι οι οποίοι αν και δεν συγκρούστηκαν έντονα μεταξύ τους κυρίως λόγω της δράσης του υπερσυστήματος επιδεικνύουν διαφορετικές στοχοθετήσεις στο πεδίο της πολιτικής (στο πλαίσιο των προτάσεών τους για το νέο συριακό κρατος) και της άμυνας ,αφού επί συγκεκριμένων στρατηγικών γεωγραφικών σημείων συγκρούστηκαν έστω περιορισμένα.

Από την μια πλευρά το συριακό καθεστώς και από την άλλη πλευρά ο αραβοκουρδικός συνασπισμός SDF (Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις).

Τονίζεται σε αυτό το σημείο πως όταν η οργάνωση Daesh ήλεγχε εδάφη της συριακής επικράτειας και η δράση του γεωπολιτικού παράγοντα βρισκόταν στο απόγειο της ισχύος της τα δύο αυτά μέρη (καθεστώς και SDF) δεν συγκρούστηκαν ,αντιθέτως υπήρξε άντομα ένας συμβιβασμός μεταξύ τους. Υπό αυτή την έννοια δεν δυνάμεθα να θεωρήσουμε το SDF ως οργάνωση αντικαθεστωτική εντάσσοντάς την έτσι στον γεωπολιτικό παράγοντα.

3.1 Ανάλυση Πολιτικού Πυλώνα Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης

1. Δείκτης προσδιορισμού συνολικής γεωγραφικής περιοχής ελέγχου

	<i>Καθεστώς Άσαντ</i>	<i>SDF</i>	<i>Αντικαθεστωτικοί</i>
Περίμετρος γεωγραφικής έκτασης ελέγχου (χιμ*100)	18.50	13.50	6.5

2. Δείκτης λαμβανομένης πολιτικής υποστήριξης από υπερσυστημικούς δρώντες (0-10)

	<i>Καθεστώς Άσαντ</i>	<i>SDF</i>	<i>Αντικαθεστωτικοί</i>
ΗΠΑ	0	10	0
Ρωσία	10	0	0

3. Δείκτης λαμβανομένης πολιτικής υποστήριξης-Μέλη Σ.Α. και Περιφερειακοί Δρώντες (0-10)

	<i>Καθεστώς Άσαντ</i>	<i>SDF</i>	<i>Αντικαθεστωτικοί</i>
Τουρκία	0	0	4
Ιράν	10	0	0
Ισραήλ	0	8	0
Κίνα	10	0	0
Η.Β.	0	8	2
Γαλλία	0	10	0

4. Δείκτης ενδεικτικής μελλοντικής πολιτικής επιρροής-Πολίτες εντός περιοχών ελέγχου

	<i>Καθεστώς Άσαντ</i>	<i>SDF</i>	<i>Αντικαθεστωτικοί</i>
Εκτιμώμενος Αριθμός Πολιτών εντός περιοχής ελέγχου (%)	55	35	10

5. Δείκτης διεθνούς αντιπροσώπευσης – διπλωματικών δυνατοτήτων (0-10)

	<i>Καθεστώς Άσαντ</i>	<i>SDF</i>	<i>Αντικαθεστωτικοί</i>
Διπλωματία	7	4	0

3.2 Ανάλυση Αμυντικού Πυλώνα Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης

6. Δείκτης μαχητικής ικανότητας – Συνολικός Αριθμός Μαχητών (κατά προσέγγιση)

	<i>Καθεστώς Άσαντ</i>	<i>SDF</i>	<i>Αντικαθεστωτικοί</i>
Μαχητές (*1000)	150	75	15

7. Δείκτης μαχητικής ικανότητας–Πρόσβαση σε σύγχρονα οπλικά συστήματα και εξοπλισμό (0-10)

	<i>Καθεστώς Άσαντ</i>	<i>SDF</i>	<i>Αντικαθεστωτικοί</i>
Πρόσβαση σε σύγχρονα οπλικά συστήματα και εξοπλισμό	7	5	0

8. Δείκτης μαχητικής ικανότητας – Αεροπορική υποστήριξη (0-10)

	<i>Καθεστώς Άσαντ</i>	<i>SDF</i>	<i>Αντικαθεστωτικοί</i>
Αεροπορική Υποστήριξη	10	10	0

9. Δείκτης αμυντικών συμμαχιών – Υποστήριξη μέσω παρουσίας ξένων στρατευμάτων (0-10)

	<i>Καθεστώς Άσαντ</i>	<i>SDF</i>	<i>Αντικαθεστωτικοί</i>
ΗΠΑ	0	10	0
Ρωσία	10	0	0
Τουρκία	0	0	4
Ιράν	7	0	0
Ε.Ε	0	6	0

10. Δείκτης ανάγκης διασποράς δυνάμεων – Αριθμός ενεργών μετώπων

	<i>Καθεστώς Άσαντ</i>	<i>SDF</i>	<i>Αντικαθεστωτικοί</i>
Ενεργά Μέτωπα	2	0	2

11. Δείκτης πιθανής φθοράς στο άμεσο μέλλον – Αριθμός πιθανών μετώπων βάσει πορείας μαχών

	<i>Καθεστώς Άσαντ</i>	<i>SDF</i>	<i>Αντικαθεστωτικοί</i>
Αριθμός Πιθανών Μετώπων	3	3	3

Αφού παρουσιάστηκαν τα ποσοτικά δεδομένα συγκεκριμένων δεικτών, προστίθενται στους δείκτες οι ανάλογες βαρύτητες. Διαχωρίζοντας συγκεκριμένους δείκτες ως τους πλέον σημαντικούς ουσιαστικά προκύπτει μία ασφαλέστερη τοποθέτηση επί των αποτελεσμάτων που αυτοί παράγουν στην παρούσα ανάλυση.

Η βαρύτητα δίνεται σε φθίνουσα αριθμητική κλίμακα από 3 (εξαιρετικά σημαντικός δείκτης) έως 1 (λιγότερο σημαντικός δείκτης).

<i>Δείκτης</i>	<i>Βαρύτητα</i>
1	2
2	3
3	3
4	2
5	3
6	3
7	3
8	3
9	3
10	2
11	1

3.3 Κανονικοποίηση

Το γεγονός πως οι δείκτες που έχουν επιλεχθεί δεν αφορούν σε όμοια μεγέθη ούτε ίδιες μονάδες μέτρησης καθιστά σαφές πως η οποιαδήποτε σύγκριση θα ήταν λανθασμένη. Προκειμένου να καταστούν συγκρίσιμα τα δεδομένα των παραπάνω δεικτών ακολουθείται η μέθοδος της κανονικοποίησης. Κατά την διάρκεια της συγγραφής της παρούσης ανάλυσης προέκυψε το δίλημμα μεταξύ της εφαρμογής της μεθόδου της κανονικοποίησης Ελαχίστης - Μεγίστης τιμής και της κανονικοποίησης Z-Score. Θεωρήθηκε πως δεν συντρέχει επί του παρόντος κάποιος λόγος να μας απασχολήσει το ζήτημα των ακραίων τιμών. Λόγω του προκαθορισμού του εύρους τιμών μας επιτρέπει η μέθοδος κανονικοποίησης ελάχιστου μέγιστου επιλέγουμε αυτή για το συγκεκριμένο ζήτημα οριοθετώντας το εύρος μεταξύ 0 και 1. Ο μαθηματικός τύπος που ακολουθούμε συνεπώς για την κανονικοποίηση των τιμών των δεικτών είναι ο εξής :

$$x' = (x - \min A / \max A - \min A) * (n_{\max A} - n_{\min A}) + n_{\min A}$$

Κατόπιν εφαρμογής της μεθόδου της κανονικοποίησης παρατίθενται οι επιλεχθέντες δείκτες με τις νέες τους τιμές.

1. Δείκτης προσδιορισμού συνολικής γεωγραφικής περιοχής ελέγχου

	<i>Καθεστώς Άσαντ</i>	<i>SDF</i>	<i>Αντικαθεστωτικοί</i>
Περίμετρος γεωγραφικής έκτασης ελέγχου (χμ*100)	0.12	0.09	0.04

2. Δείκτης λαμβανομένης πολιτικής υποστήριξης από υπερσυστημικούς δρώντες (0-10)

	<i>Καθεστώς Άσαντ</i>	<i>SDF</i>	<i>Αντικαθεστωτικοί</i>
ΗΠΑ	0	0.066	0
Ρωσία	0.066	0	0

3. Δείκτης λαμβανομένης πολιτικής υποστήριξης - Μέλη Σ.Α. και Περιφερειακοί Δρώντες (0-10)

	<i>Καθεστώς Άσαντ</i>	<i>SDF</i>	<i>Αντικαθεστωτικοί</i>
Τουρκία	0	0	0.026
Ιράν	0.066	0	0
Ισραήλ	0	0.053	0
Κίνα	0.066	0	0
Η.Β.	0	0.053	0.013
Γαλλία	0	0.066	0

4. Δείκτης ενδεικτικής μελλοντικής πολιτικής επιρροής-Πολίτες εντός περιοχών ελέγχου

	<i>Καθεστώς Άσαντ</i>	<i>SDF</i>	<i>Αντικαθεστωτικοί</i>
Εκτιμώμενος Αριθμός Πολιτών εντός περιοχής ελέγχου (%)	0.366	0.233	0.066

5. Δείκτης διεθνούς αντιπροσώπευσης – διπλωματικών δυνατοτήτων (0-10)

	<i>Καθεστώς Άσαντ</i>	<i>SDF</i>	<i>Αντικαθεστωτικοί</i>
Διπλωματία	0.046	0.026	0

6. Δείκτης μαχητικής ικανότητας – Συνολικός Αριθμός Μαχητών (κατά προσέγγιση)

	<i>Καθεστώς Άσαντ</i>	<i>SDF</i>	<i>Αντικαθεστωτικοί</i>
Μαχητές (*1000)	1	0.5	0.1

7. Δείκτης μαχητικής ικανότητας–Πρόσβαση σε σύγχρονα οπλικά συστήματα και εξοπλισμό (0-10)

	<i>Καθεστώς Άσαντ</i>	<i>SDF</i>	<i>Αντικαθεστωτικοί</i>
Πρόσβαση σε σύγχρονα οπλικά συστήματα και εξοπλισμό	0.046	0.033	0

8. Δείκτης μαχητικής ικανότητας – Αεροπορική υποστήριξη (0-10)

	<i>Καθεστώς Άσαντ</i>	<i>SDF</i>	<i>Αντικαθεστωτικοί</i>
Αεροπορική Υποστήριξη	0.066	0.066	0

9. Δείκτης αμυντικών συμμαχιών – Υποστήριξη μέσω παρουσίας ξένων στρατευμάτων (0-10)

	<i>Καθεστώς Άσαντ</i>	<i>SDF</i>	<i>Αντικαθεστωτικοί</i>
ΗΠΑ	0	0.066	0
Ρωσία	0.066	0	0
Τουρκία	0	0	0.026
Ιράν	0.046	0	0
Ε.Ε	0	0.04	0

10. Δείκτης ανάγκης διασποράς δυνάμεων – Αριθμός ενεργών μετώπων

	<i>Καθεστώς Άσαντ</i>	<i>SDF</i>	<i>Αντικαθεστωτικοί</i>
Ενεργά Μέτωπα	0.013	0	0.013

11. Δείκτης πιθανής φθοράς στο άμεσο μέλλον – Αριθμός πιθανών μετώπων βάσει πορείας μαχών

	<i>Καθεστώς Άσαντ</i>	<i>SDF</i>	<i>Αντικαθεστωτικοί</i>
Αριθμός Πιθανών Μετώπων	0.02	0.02	0.02

Η Συνισταμένη ισχύς προκύπτει από το άθροισμα των γινομένων των τιμών κάθε δείκτη με την αντίστοιχη βαρύτητα.

Έτσι για την συνισταμένη ισχύ του καθεστώτος Άσαντ ως προς τον πυλώνα ανάλυσης Πολιτικής και Άμυνας προκύπτει:

$$\Sigma(\text{Άσαντ}) = 5.37$$

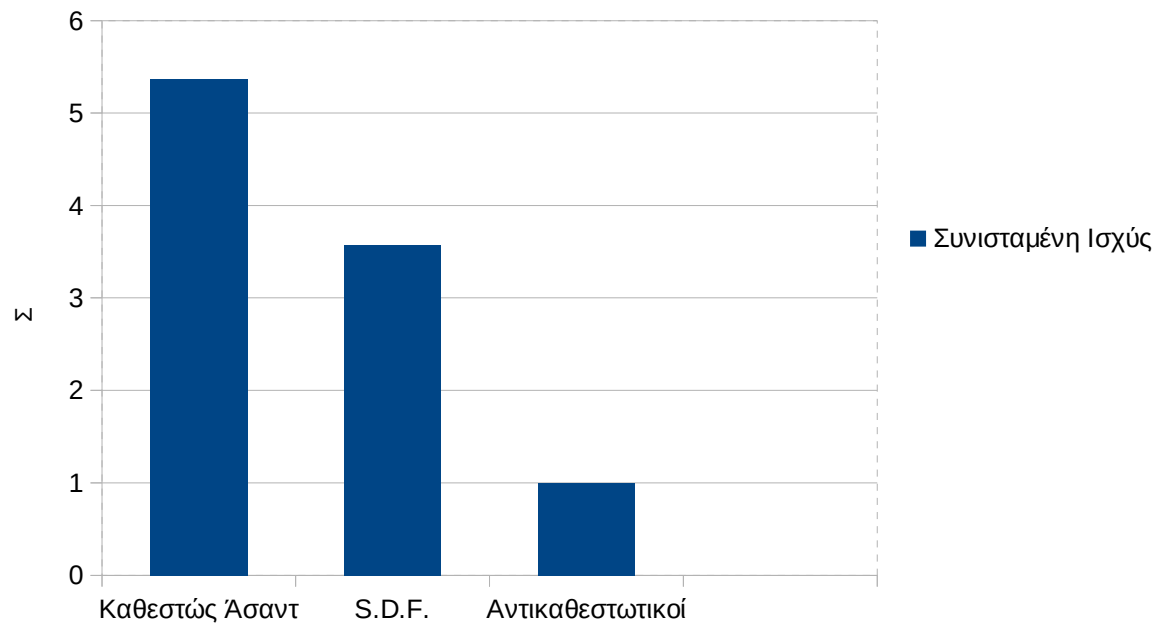
Αντιστοίχως για το SDF:

$$\Sigma(\text{Sdf}) = 3.57$$

Ως προς τους αντικαθεστωτικούς δρώντες:

$$\Sigma(\text{ΓΠ}) = 1.00$$

Συνισταμένη Ισχύς
(Πυλώνων Πολιτικής / Άμυνας)

4. Γεωπολιτικό υπόδειγμα

Όπως προκύπτει από την παραπάνω ποσοτική ανάλυση, το καθεστώς Άσαντ είναι ιδιαίτερα ενισχυμένο όπως επίσης το κουρδικό στοιχείο αφού είναι αυτό που ουσιαστικώς ηγείται του συνασπισμού SDF.

Η μεγαλύτερη ισχύς που εμφανίζει το καθεστώς σε σχέση με το SDF εν πολλοίς οφείλεται στο γεγονός πως ο αραβοκουρδικός συνασπισμός είναι μη κρατικός δρών και άρα είναι λογικό να περιορίζονται τα αμυντικά και πολιτικά του όπλα σε σχέση με το καθεστώς Άσαντ το οποίο εκπροσωπείται από δεκάδες πρεσβείες παγκοσμίως, έχει αντιπροσώπευση στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, διατηρεί τακτικό στρατό, έχει ικανό αριθμό πολεμικών αεροσκαφών και δύναται να συνάπτει συμφωνίες εμπορικές και οικονομικές με έτερα κράτη όπως η Ρωσία και η Κίνα. Σε αντίθεση με το καθεστώς Άσαντ το SDF είναι αναγκασμένο να βασίζεται στην εξωτερική υποστήριξη που λαμβάνει κυρίως από τις Ηνωμένες Πολιτείες αλλά και χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως η Γαλλία. Η πρόσβαση σε πηγές πετρελαίου του δίνει το δικαίωμα σε πιθανή πολιτική του αυτονομία να θεωρεί πως δύναται να καταστεί εξαγωγός με το ζήτημα του εχθρικού περιβάλλοντος να παραμένει τροχοπέδη σε αυτό το εγχείρημα. Η υποστήριξη που λαμβάνει από τις Ηνωμένες Πολιτείες ωστόσο είναι καθοριστικής σημασίας απ' ης στιγμής η παρουσία Αμερικανών στρατιωτών στο έδαφος λειτουργεί αποτρεπτικά προς οποιονδήποτε επιθυμεί να αναλάβει επιθετικές πρωτοβουλίες κατά των Κούρδων. Επιπλέον λειτουργεί ως πολλαπλασιαστής ισχύος στο πεδίο της πολιτικής, καθώς οι ΗΠΑ αναλαμβάνουν την προώθηση των αραβοκουρδικών συμφερόντων όσο φυσικά αυτά συμπλέουν με την αμερικανική γεωστρατηγική.

Σε ακριβώς αυτό το σημείο γίνονται αντιληπτά τα όρια της ισχύος του αραβοκουρδικού συνασπισμού, δεδομένης μάλιστα της ανταγωνιστικής σχέσης Κούρδων και Αράβων κυρίως σε ό,τι αφορά τον έλεγχο επί εδαφών και πόρων.

Καθίσταται σαφές πως η εξάλειψη της οργάνωσης Daesh ως οργάνωση ελέγχουσα εδάφη του συριακού υποσυστήματος και η παράλληλη συρρίκνωση της ισχύος των

αντικαθεστωτικών δρώντων δημιουργούν της προϋποθέσεις δημιουργίας μίας ισορροπίας ισχύος στο συριακό υποσύστημα μεταξύ του καθεστώτος και του SDF. Το πλεονέκτημα του καθεστώτος όπως αποτυπώνεται στην προηγηθείσα ποσοτική ανάλυση δεν μεταφράζεται σε δυνατότητα επικράτησης στο πεδίο.

Τι συνεπάγεται όμως αυτή η σχετική ισορροπία ισχύος για την πορεία των εξελίξεων στο συριακό υποσύστημα;

Όπως έχει καταστεί σαφές από την παρούσα ανάλυση, η δράση του υπερσυστήματος και των περιφερειακών δρώντων από την πρώτη μέρα της συριακής κρίσης μέχρι σήμερα έχει καθοριστικό ρόλο και επηρεάζει σε πολύ μεγάλο βαθμό τις ανακατανομές ισχύος εντός του υποσυστήματος.

Η απάντηση στο παραπάνω ερώτημα εκτιμάται πως δύναται να βρεθεί στις σχέσεις των υπερσυστημικών με τους περιφερειακούς δρώντες

Προς επίρρωση αυτού του ισχυρισμού αναφέρεται ενδεικτικά πως εντός του συριακού υποσυστήματος εντοπίστηκαν σημαντικές ανακατανομές όταν επενέβη η Ρωσία, όταν ανέλαβε την προεδρία των ΗΠΑ ο Ντόναλντ Τραμπ ,όταν υπήρξε τριμερής συνεργασία Ρωσίας – Ιράν – Τουρκίας και φυσικά όταν το Ισραήλ ένιωσε την απειλή της ιρανικής επέκτασης μέσω του σιιτικού άξονα Τεχεράνης – Λιβάνου. Το χάσμα στις σχέσεις αραβικών χωρών και Κάταρ και η πτώση των Αδελφών Μουσουλμάνων από την ηγεσία της Αιγύπτου επίσης απετέλεσαν σημεία καμπής ως προς την πορεία των εξελίξεων εντός συριακού υποσυστήματος. Επιπλέον δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής μας πως στο γειτονικό Ιράκ υπήρξαν εξελίξεις που δημιούργησαν νέες δυναμικές στο συριακό υποσύστημα με την δράση του σιιτικού στοιχείου μέσω των οργανώσεων Hashd αλλά και των Κούρδων της Περιφερειακής Κουρδικής Κυβέρνησης να είναι ενδεικτική.

Μετά από περίπου οκτώ χρόνια συγκρούσεων, διεθνών διαπραγματεύσεων κλιμακώσεων και αποκλιμακώσεων ,αρχίζει και σχηματοποιείται ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον από γεωπολιτικής απόψεως *status quo*. Σημαντικότερο στοιχείο αυτής της νέας πραγματικότητας είναι η συνεργατική τάση που λαμβάνουν οι σχέσεις ΗΠΑ – Ρωσίας – Ισραήλ. Η ικανότητα των τριών αυτών δυνάμεων να βρουν την χρυσή τομή είναι αυτή που θα κρίνει την έκβαση της συριακής σύγκρουσης. Από αυτά που έχουν

γίνει μέχρι σήμερα γνωστά, οι τρεις χώρες προσανατολίζονται σε μία λύση που θα περιορίζει τις ιρανικές και τουρκικές φιλοδοξίες, θα διατηρεί τουλάχιστον σε πρώτο βαθμό τον Άσαντ στην ηγεσία της χώρας και θα προστατεύει τα δικαιώματα του υπόλοιπου πληθυσμού τουτέστιν των σουνιτών Αράβων και των Κούρδων. Στην νέα αμερικανική γεωστρατηγική, η αντιμετώπιση της απειλής της Κίνας προϋποθέτει άμβλυνση των διαφορών με την Ρωσία, σύμπλευση με τις ΗΠΑ των χωρών της αραβικής χερσονήσου, συρρίκνωση της επιρροής του Ιράν και της οργάνωσης των Αδελφών Μουσουλμάνων.

Με το σχέδιο για την Παλαιστίνη να είναι προ των πυλών ,ανεξαρτήτως της έκβασης της συγκεκριμένης πρωτοβουλίας ,είναι φανερό πως Ρωσία ΗΠΑ και Ισραήλ δεν συνομιλούν μόνο για την αποφυγή ατυχημάτων στον εναέριο χώρο της Συρίας αλλά και για διευρυμένες διευθετήσεις περιορισμού της έντασης στο τόξο Ουκρανίας - Ανατολικής Μεσογείου - Συρίας.

Κατά την εκτίμηση της παρούσας ανάλυσης, το κουρδικό στοιχείο θα διαδραματίσει πολλαπλό ρόλο την επόμενη δεκαετία αφού θα επιφορτιστεί με τον περιορισμό της ισχύος του Ιράν και της Τουρκίας ,με την παροχή στρατηγικού βάθους στο Ισραήλ και με την πολιτική επιρροή εντός της νέας Συρίας (ειδικά αν αυτή λάβει ομοσπονδιακό χαρακτήρα) και του Ιράκ. Η πιθανότητα κουρδικής κρατογέννεσης εντάσσεται σε αυτή την λογική αφού το ενδεχόμενο αδυναμίας των δύο αυτών χωρών να λειτουργήσουν ως ενιαία κράτη θα επαναφέρει το ζήτημα εκ των πραγμάτων με νέα δυναμική.

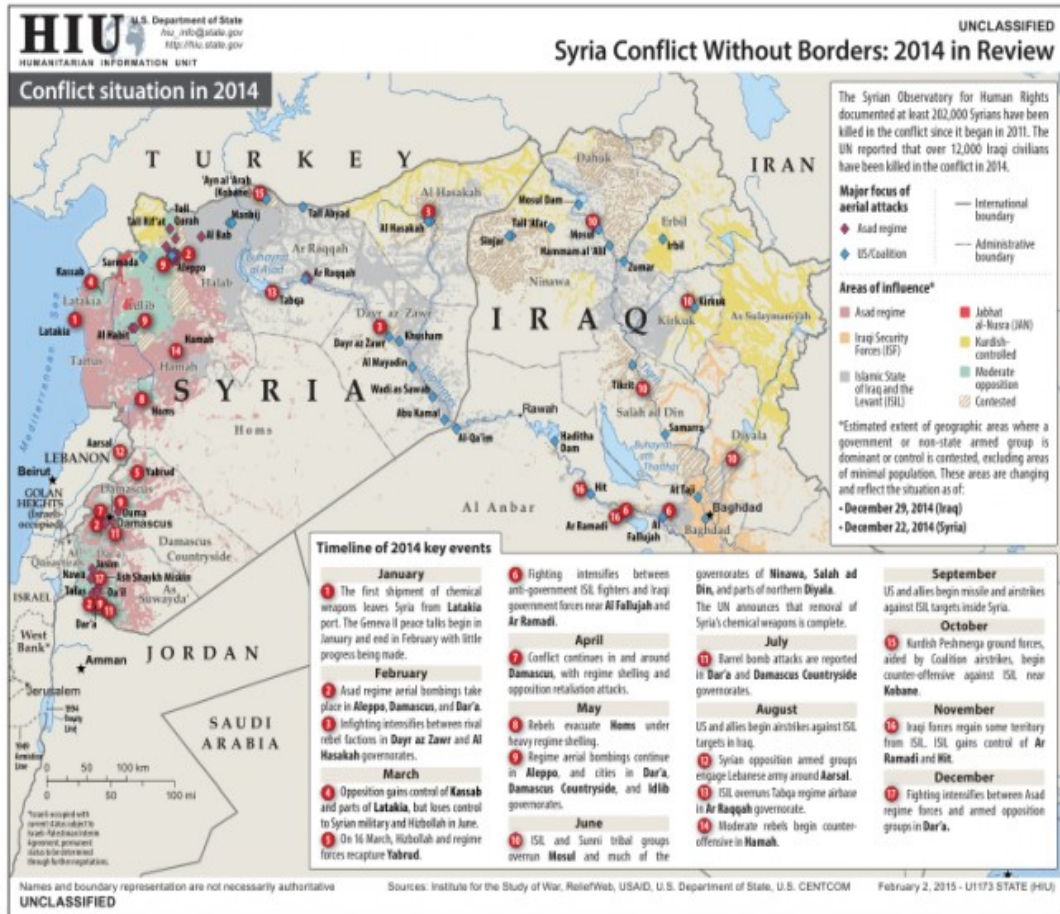
Μετατοπιζόμενοι αντί επιλόγου από το πεδίο της γεωπολιτικής ανάλυσης σε αυτό της γεωστρατηγικής σύνθεσης, τονίζεται πως η προεδρία Τραμπ δεν αποτελεί απλώς μία παρένθεση στην αμερικανική πολιτική όπως πολλοί εν Ελλάδι αλλά και αλλού θεωρούν. Συνιστά αντιθέτως νέα προσέγγιση της αμερικανικής στρατηγικής σκέψης απέναντι στις προκλήσεις που αυτή αντιμετωπίζει στο πλανητικό σύστημα όπως αυτό διαμορφώθηκε την τελευταία εικοσαετία.

Υπό αυτή την έννοια, η ελληνική πλευρά θα πρέπει να λειτουργεί διορατικά αντιλαμβανόμενη πως οι πολιτικές της εργαλειοποίησης των δικαιωμάτων ,της ταχύρυθμης ανιστορικής φύσης παγκοσμιοποίησης και του ελεύθερου εμπορίου ανήκουν στο παρελθόν. Η νέα αντίληψη όπως διαφαίνεται περιλαμβάνει δασμούς

(ΗΠΑ-Κίνα), επίλυση ζητημάτων μέσω άμεσης προσέγγισης (Β.Κορέα), διμερείς συνεργασίες και συμφωνίες και περιορισμό της ισχύος πολυεθνικών θεσμών και οργανισμών (Brexit, ΗΠΑ-Ρωσία, ΝΑΤΟ). Η εμβάθυνση τριμερών συνεργασιών και η μετατροπή τους σε συμμαχίες, η ενίσχυση της αντίληψης του εθνικού συμφέροντος και ο περιορισμός της εξάρτησης από την κλειδονιζόμενη Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μονόδρομος για την ελληνική γεωστρατηγική. Το ενδεχόμενο Brexit και οι πολιτικές εξελίξεις στην Ιταλία και στη Γαλλία αποδεικνύουν πως η γερμανική κυριαρχία στην Ευρώπη αμφισβητείται εντόνως. Η επί τετραετία αρνητική στάση του Βερολίνου στην διακυβέρνηση Τραμπ θα πρέπει οπωσδήποτε να μας προβληματίζει.

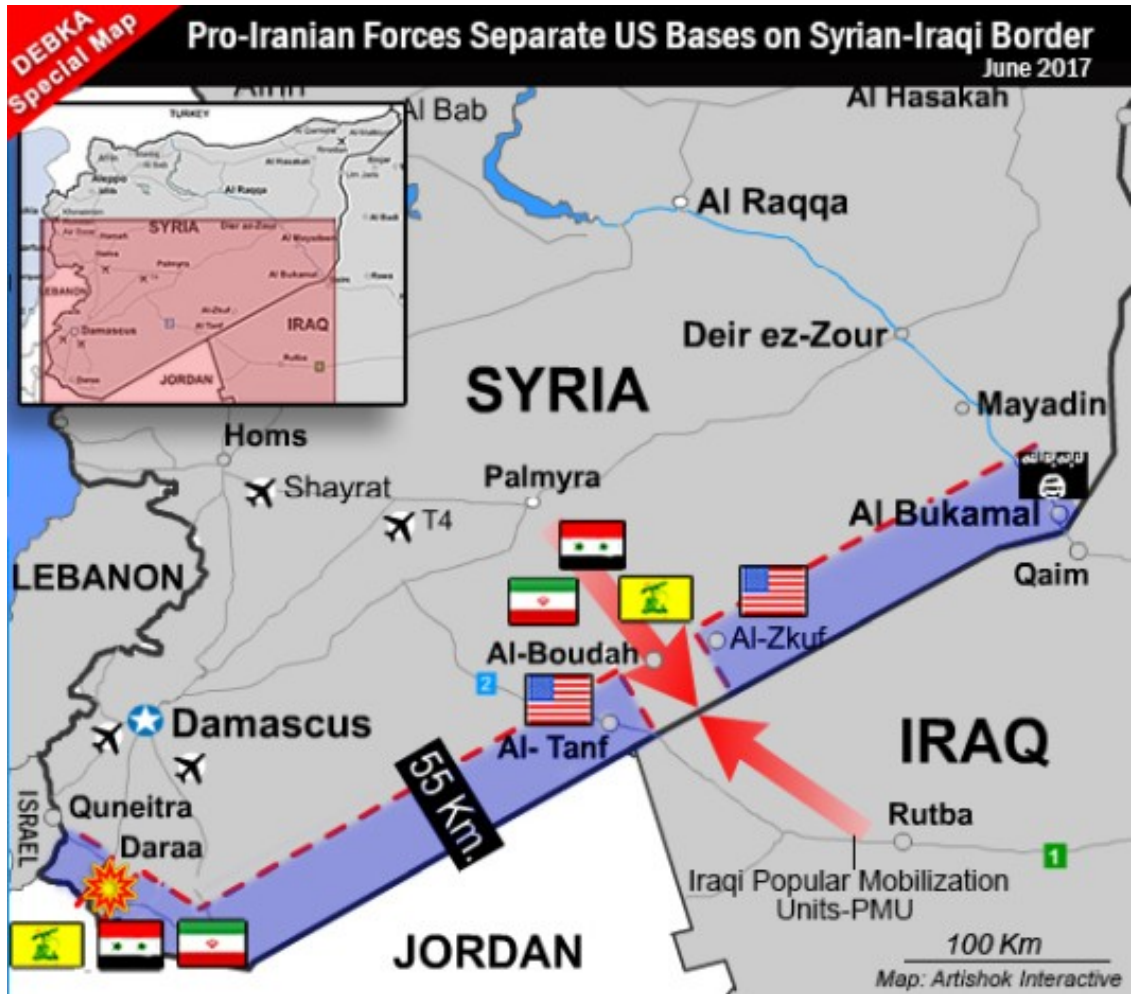
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 1

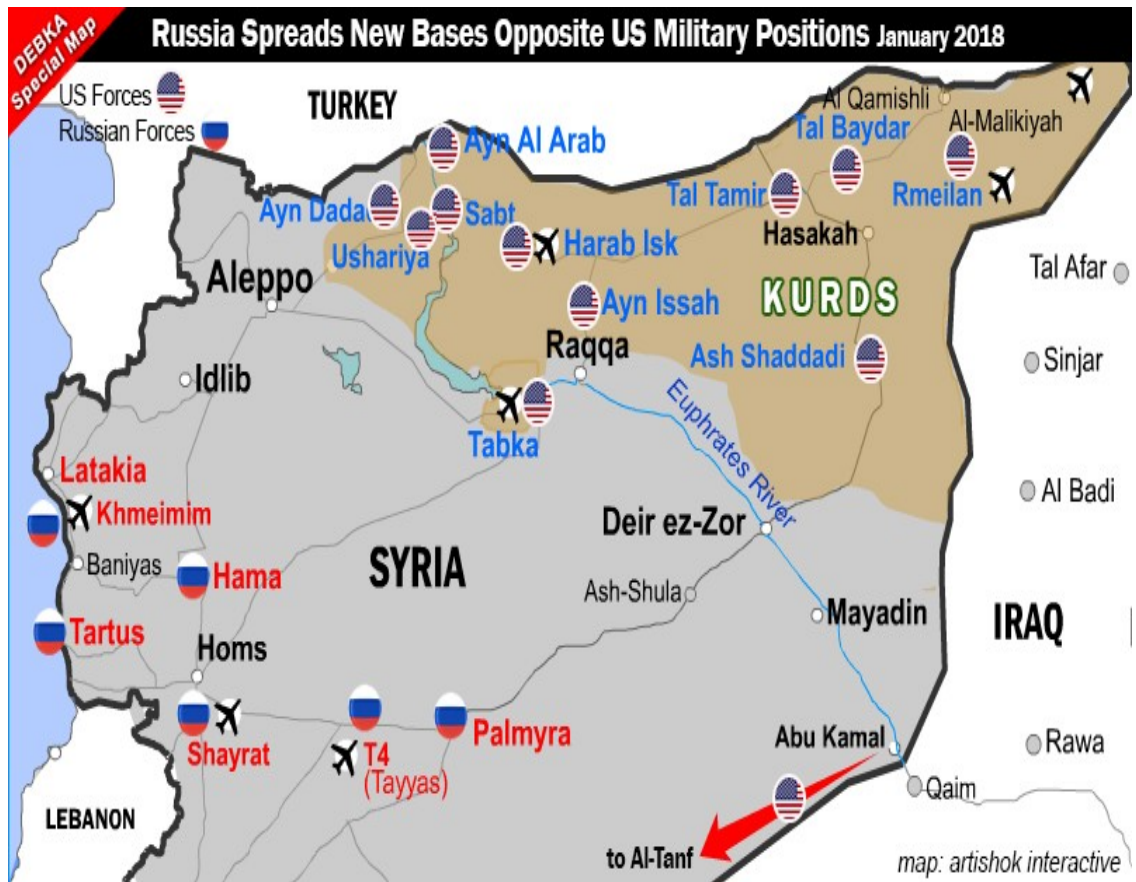
(Πηγή : Humanitarian Information Unit)

Χάρτης 3

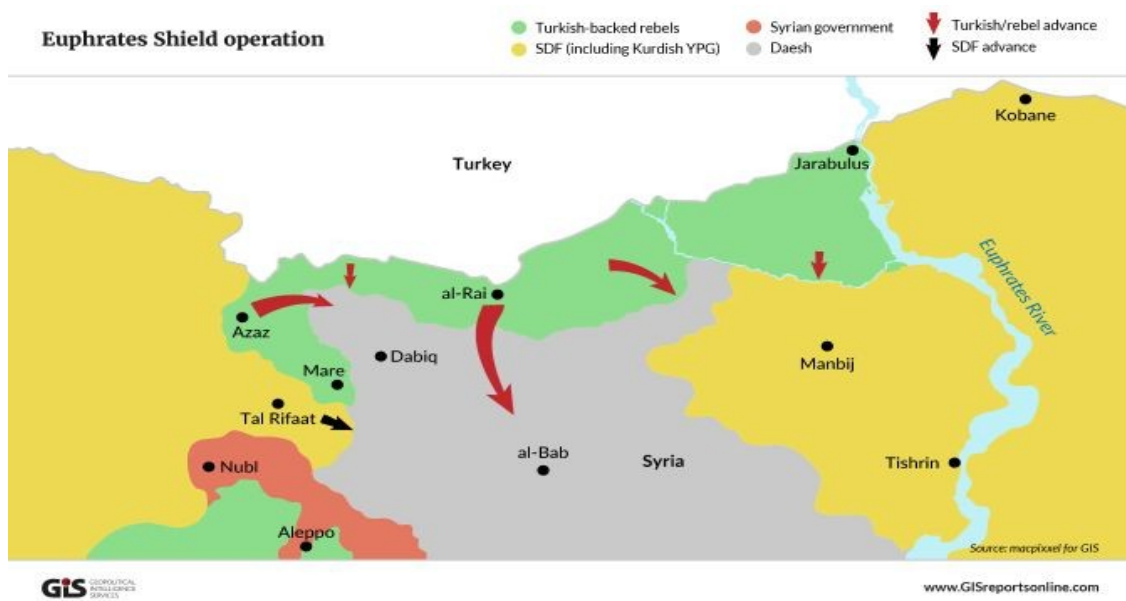
(Πηγή : Debkafile)

Χάρτης 4

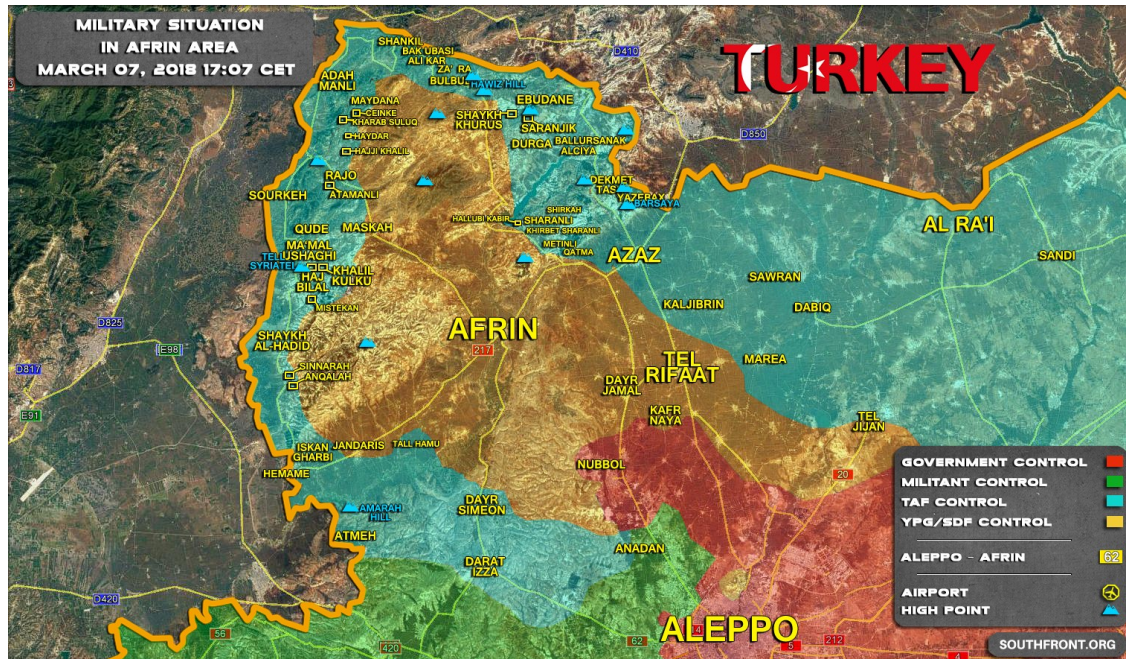

(Πηγή : Debkafile)

Χάρτης 5

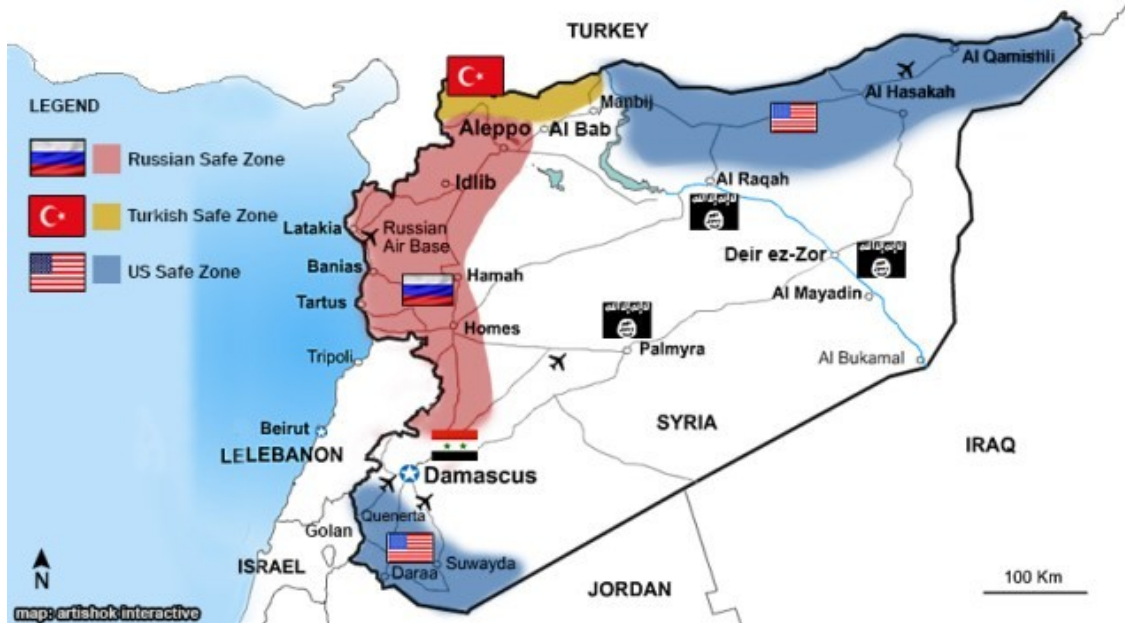

Χάρτης 6

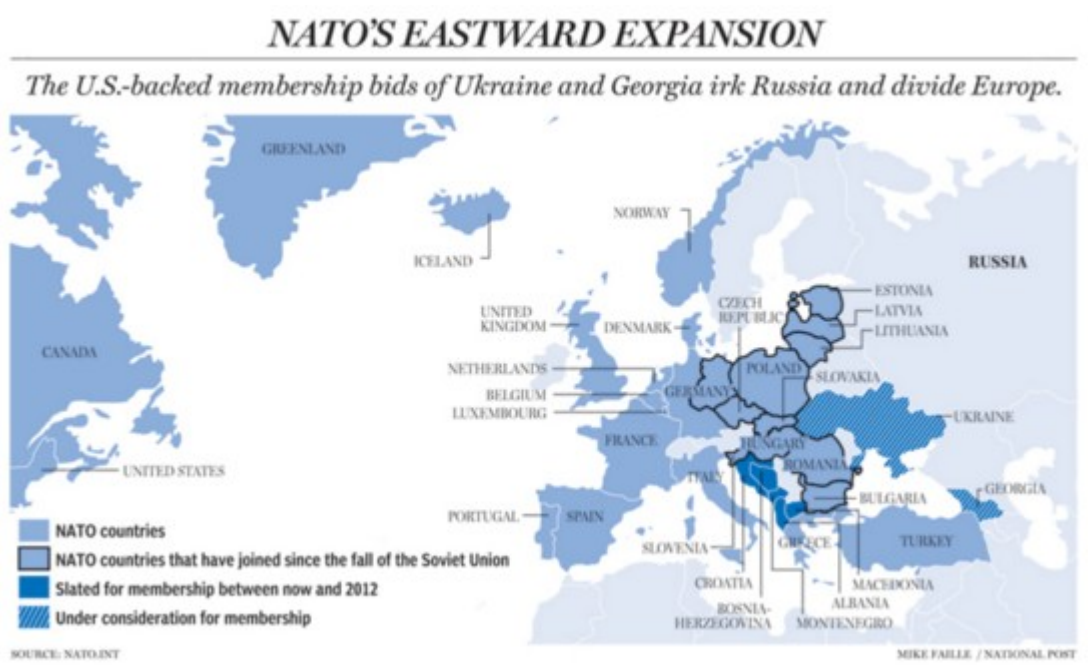

(Πηγή : Geopolitical Intelligence Services, Southfront)

Χάρτης 7

Χάρτης 8

(Πηγή: artishockinteractive , nato.int)

Χάρτης 9

Φωτογραφία 1

(Πηγή : google.com)

Βιβλιογραφία

Γκλας ,Τ. *Η Συρία φλέγεται* μτφρ. Βιδάλη Ν. ,Διάμετρος ,Αθήνα 2016 σ.48Νικολάου-Πατραγά ,Κ.Θ. *Αδελφοί Μουσουλμάνοι .Η μήτρα της ισλαμιστικής ενόπλου βίας* ,Λειμών Αθήνα 2017,σ.125

Γρίβας ,Κ. *Η Στρατιωτική Άνοδος της Κίνας* ,Λιβάνη Αθήνα ,2013 σ.96-107Μάζης ,Ι.Θ. *Η Γεωπολιτική της Ευρύτερης Μέσης Ανατολής και η Τουρκία* ,Λιβάνη ,Αθήνα 2008 ,σ.22

Ηλιόπουλος ,Η. *Ζητήματα Γεωπολιτικής και Διπλωματίας Ναυτικών και Ηπειρωτικών Δυνάμεων στον Σύγχρονο Κόσμο* ,Παπαζήση Αθήνα .2018 ,σ.14

Κάπλαν ,Ρ. *Η εκδίκηση της Γεωγραφίας* μτφρ. Κάτσουλας Σ. Μελάνι Αθήνα ,2017 σ.318

Καραγιάν ,Μ. *Η ανατομία του Πολέμου στο Κουρδιστάν* , μτφρ Καλεντερίδης ,Σ. ,Ινφογνώμων ,Αθήνα 2012

Μάζης ,Ι.Θ. *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής*: Παπαζήση Αθήνα 2012 σ.364-365 ,σ.366-368 ,σ.87, σ.270, p216

Π.Ήφαιστος, *Το ευρωπαϊκό σύστημα ασφάλειας προς το 2000* στο Π.Ήφαιστος, Χ.Τσαρδανίδης *Το ευρωπαϊκό σύστημα ασφάλειας και η ελληνική εξωτερική πολιτική προς το 2000* Σιδέρης, Αθήνα 1992 σ.33.

Ρεφάατ αλ-Σαήντ, *Η διαπάλη Ισλάμ και ισλαμισμού Ιστορία και Ιδεολογία της ισλαμιστικής τρομοκρατίας* μτφρ. Πατραγάς ,Κ.Θ. Παπαζήση 2015,σ.114,120-122,270-278.)

Φρήντμαν ,Τ. *Η επόμενη δεκαετία* μτφρ. Τριαδά ,Π. ,Ενάλιος Αθήνα ,2013 ,σ.220

Allsopp ,H. *The Kurds of Syria* : I.B.Tauris ,London ,New York 2015 ,pp.208-214

Abdelrahim ,A. *'L'Etat des Freres musulmans - L'Europe et l' expansion de l'Organisation Internationale*. CEMO ,L'Harmattan ,2017

Chaliand ,G. *Οι Κούρδοι Λαός χωρίς πατρίδα* μτφρ. Νάντσου ,Ε. Θετίλη Αθήνα, 1978, σσ.306-318

Cockburn ,P. *Η επιστροφή των τζιχαντιστών* μτφρ. Γεώργιας ,Κ. Μεταίχμιο ,Αθήνα 2014 ,σ.60

Hokayem, E. *Syria's Uprising and the fracturing of the Levant* :Routledge ,New York ,2013 ,p94 ,p48

Huntington S.P. *Η σύγκρουση των πολιτισμών και ο ανασχηματισμός της παγκόσμιας τάξης* μτφρ. Σ.Ριζοθανάση, Πατάκη Αθήνα 2016 σ.41

Kissinger ,H. ,*World Order*, Penguin Press, New York 2014 p.371

Lister ,C. *Assessing Syria's Jihad στο Middle Eastern Security, the US Pivot and the rise of ISIS* edited by Dodge ,T.&Hokayem ,E. ,Routledge ,2014 ,p72

Mearsheimer , *Η τραγωδία της πολιτικής των μεγάλων δυνάμεων* μτφρ. Κ. Κολιόπουλος, Ποιότητα, Αθήνα 2006, σ.2

Napoleoni ,L. *Ο ισλαμιστικός φοίνικας* μτφρ. Τριανταφύλλου Σ. Πατάκη ,Αθήνα 2015,σ.108)

Norton ,A. *Hezbollah* ,Princeton University Press New Jersey 2009 ,pp.193-196

Ocalan ,A. *Democratic Confederalism* trsnl. International Initiative,Transmedia Publishing Ltd. London ,2011,p.34

Phillips ,C. *The Battle for Syria International Rivalry in the Middle East* :Yale University Press 2016 ,p140p.117-124pp174-181,p186 p.161p110

Stern ,J. ,Berger ,J.M. *The State of Terror* William Collins ,UK,2015, pp.35-51

TATORT Kurdistan ,*Το κουρδικό πείραμα για τη δημοκρατική αυτονομία* μτφρ. Καραπάνου ,Ε. Ευτοπία ,Αθήνα,2015.

Unclassified US Department Of State 29/5/14 Doc No. C05483447

Van Dam ,N. *Destroying a Nation* ,I.B. Tauris ,London,New York ,2017 ,p98,114

Επιστημονικές Εκδόσεις – Περιοδικά

Δωματιώτη ,Ξ. *Μελέτη και προσδιορισμός του σύνθετου δείκτη της προβολής της αμυντικής ισχύος στη γεωπολιτική ανάλυση του Αρκτικού Κύκλου* Civitas Gentium - Special Issue - 5:3 (july 2017) σ.31

al-Khoei ,H. *Syria, Iraq and the Struggle for Power : Interwined Futures*, The Royal Institute of International Affairs ,Middle East and North Africa Programme (November 2016) p.8

al-Rawashdeh M.S. ,al-Qatatsheh M.H. *China's Strategy in the Middle East (The Silk Road Project)* ,IOSR Journal of Humanities and Social Science Vol.22 ,1 Ver.4 (January 2017).

Balanche ,F. *Sectarianism in syria's civil war*,The Washington Institute for Near East Policy ,2018 p.51

Balanche ,F. *Syria-Iraq,Limiting iranian influence implies returning to Realpolitik* ,Hoover Institution, 2017 p.10

Brooke ,S. *US Policy and the Muslim Brotherhood* στο *The West and the Muslim Brotherhood after the Arab Spring* edited by Vidino ,L. ,Al Mesbar Studies and Research Centre in collaboration with The Foreign Policy Research Institute ,2013, p.18

Brotherhood after the Arab Spring edited by Vidino ,L. ,Al Mesbar Studies and Research Centre in collaboration with The Foreign Policy Research Institute ,2013, pp32-33

Dury-Agri, J.R. ,Kassim ,O. ,Martin ,P. *Iraqi Security Forces and Popular Mobilization Forces : Orders of Battle* Institute for the study of War (December 2017) ,p.49

Ferguson ,N. *Η σημασία του Κίσινγκερ Ένας ρεαλιστής αναθεωρείται* ,Foreign Affairs The Hellenic Edition ,Τεύχος 37 (Δεκέμβριος 2015/Ιανουάριος 2016) σ.164-176

Frampton ,M. & Maher ,S. *Between Engagement and a 'values-led' Approach: Britain and the Muslim Brotherhood from 9/11 to the Arab Spring* found στο *The West and the Muslim*

Institute de relations internationales et strategiques (IRIS), *Iraq 2018 scenarios Planning after Mosul* (July 2017) p.15

J.J.Mearsheimer ,S.M.Walt, *Η υπόθεση για την εξισορρόπηση πέραν των θαλασσών .Μία ανώτερη αμερικανική στρατηγική* Foreign Affairs The Hellenic Edition ,Τεύχος 46 (Ιούνιος/Ιούλιος 2017) σ.121-140

Lang ,H. et al *Supporting the Syrian Opposition Lessons from the field in the fight against ISIS and Assad* Center for American Progress (September ,2014) p.20

LaRouche, H.Z. *Ending Geopolitical Wars and Terrorism* ,Committe for the Republic of Canada Bulletin Vol 6, 3 (May 2016)

Lister ,C. *The Free Syrian Army: A decentralized isurgent brand* The Brookings Project on U.S. relations with the Islamic World Analysis Paper 26 (November 2016),p.12,p.6

Mansour ,R. ,Jabar ,A.F. *The Popular Mobilization Units and Iraq's future* ,Carnegie Middle East Centre (April 2017) p.6

RUSI, *Understanding Iran's Role in the Syrian Conflict* edited by Tabrizi ,A.B. Pantucci ,R. (August 2016)

Salameh ,M. ,Mashagbeh ,A. *The American Russian Rivalry in the Middle East* ,International Journal of Humanities and Social Science Vol 8 ,1 (January 2018) p.34

Sarlis ,M. *A Geopolitical Analysis of the Activation of the Shiite Geopolitical Factor within the Syrian Conflict* Geosystem in Regional Science Inquiry V: 2(12/2013), pp.125-44

Singh ,M. *Chinese Policy in the Middle East in the Wake of the Arab Uprisings* ,The Washington Institute for Near East Policy (December 2014)

Sorenson ,D. *Dilemmas for US strategy-US options in Syria* Parameters 43(3) (Autumn 2013) p.10

Spyer J. *Towards a coherent Western Policy on the Syrian War*, Centre for the New Middle East Policy Paper No.7 (April 2016) p.7)

The PKK's fateful choice in Northern Syria ,International Crisis Group ,Middle East Report 176 (May 2017) ,p.1

Διαδικτυακές Πηγές

Μάζης ,I. *Ανασχετικός Δακτύλιος – Ο πόλεμος των αγωγών* ,slpress, 05.09.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://slpress.gr/ethnika/anaschetikos-daktylios-o-polemos-ton-agogon/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Abu-Nasr ,D. *U.S. Against Kurds Holding Referendum in September, Envoy Says* ,Bloomberg, 14.07.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-07-14/u-s-against-kurds-holding-referendum-in-september-mcgurk-says> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Althaydi ,M. *Has Sahwa ended in Saudi Arabia?* ,alarabiya, 03.11.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://english.alarabiya.net/en/views/news/middle-east/2017/11/03/Has-Sahwa-ended-in-Saudi-Arabia-.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Al-Javoshy ,O. ,Barnard A. *'Iraq Begins Military Operation to Drive ISIS From Anbar Province'* ,New York Times ,13.07.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.nytimes.com/2015/07/14/world/middleeast/iraq-begins-military-operation-to-drive-isis-from-anbar.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Al-Khalidi ,S *Exclusive: U.S. expands presence in Syrian desert, rebels say* ,Reuters ,14.06.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-usa-exclusive-idUSKBN1951YX> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Althaydi ,M. *Has Sahwa ended in Saudi Arabia?* ,alarabiya, 03.11.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://english.alarabiya.net/en/views/news/middle-east/2017/11/03/Has-Sahwa-ended-in-Saudi-Arabia-.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Antonopoulos ,P. *'Syria rejects Russia's suggestions on autonomous communities in Syria, including Kurds'* ,almasdar ,01.02.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.almasdarnews.com/article/syria-rejects-russias-suggestions-autonomous-communities-syria-including-kurds/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Avdaliani ,E. *'Iran and the New Land Corridor'* ,BESAcenre ,19.12.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://besacenter.org/perspectives-papers/iran-land-corridor/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Barzani to Visit Turkey and Meet MIT Amid Blocking KRG Oil Revenue at Halk Bank ,MilletPress ,22.07.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα http://www.milletpress.com/Detail_EN.aspx?Jiamre=4413&T=Barzani%20to%20Visit%20Turkey%20and%20Meet%20MIT%20Amid%20Blocking%20KRG%20Oil%20Revenue%20at%20Halk%20Bank (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Battle for Kobane – Key Events ,25.05.2015 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29688108> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Bayram Balci *The Syrian dilemma: Turkey's response to the crisis* ,Carnegie Endowment, 10.02.2012 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://carnegieendowment.org/2012/02/10/syrian-dilemma-turkey-s-response-to-crisis-pub-47156> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Bertrand ,N. *Links between Turkey and ISIS are now 'undeniable'* Business Insider ,28.07.2015 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.businessinsider.com/links-between-turkey-and-isis-are-now-undeniable-2015-7> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Borshchevskaya ,A. *Russia's Goals Go Beyond Damascus* Meforum ,01.01.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.meforum.org/articles/2017/russias-goals-go-beyond-damascus> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Browne ,G. *Iraq's Sunnis and the 2018 elections* ,alaraby, 27.11.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.alaraby.co.uk/english/indepth/2017/11/27/iraqs-sunnis-and-the-2018-elections> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Chabkoun ,M. *What is left of the Syrian opposition? And which Syrian opposition will be going to Sochi?* ,alJazeera, 28.01.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/left-syrian-opposition-180127154708397.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Cigar ,N. *Iraq's shia warlords and their militias: political and security challenges and options* ,US Army War College SSI (June 2015) p.67

Civilians return to Kirkuk as Iraq's Kurds lose more ground ,CBSnews ,17.10.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.cbsnews.com/news/kirkuk-kurds-iraq-lose-sinjar-civilians-return/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Cohen ,G. ,Khoury J. ,Shpigel ,N. *'Two Killed in Israeli Airstrikes on Syrian Army in Golan Heights, Local Reports Say'* ,Haaretz ,24.06.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.haaretz.com/israel-news/two-killed-in-israeli-airstrikes-on-syrian-army-in-golan-heights-local-reports-say-1.5487952> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Clarisse ,Y. ,Vinocur ,N. '*France signals new openness on Muslim groups abroad*' ,Reuters , 19.04.2011 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://af.reuters.com/article/libyaNews/idAFLDE73I1WG20110419?sp=true> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Cooper ,H. ,Gordon R.M. ,MacFarquhar ,N. '*Russians strike Targgets in Syria, but not ISIS areas*' ,New York Times ,30.09.2015 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.nytimes.com/2015/10/01/world/europe/russia-airstrikes-syria.htm> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Donald Trump's Saudi Arabia speech: eight key points Telegraph ,21.05.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.telegraph.co.uk/news/2017/05/21/donald-trumps-saudi-arabia-speech-eight-key-points/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Edroos ,F. '*Erdogan calls on Muslim countries to unite and confront Israel*' ,aljazeera, 18.05.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.aljazeera.com/news/2018/05/erdogan-calls-muslim-countries-unite-confront-israel-180518185258629.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Escobar ,P. '*The New Silk Road will go through Syria*' ,atimes , 13.07.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <http://www.atimes.com/article/new-silk-road-will-go-syria/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Fears of new front as Syria fighters clash with kurds ,alarabiya ,28.10.2012 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://english.alarabiya.net/en/News/2012/10/28/Fears-of-new-front-as-Syria-fighters-clash-with-Kurds.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Fredericks ,B. '*Trump wants to create an 'Arab NATO' in the Middle East*' , New York Post ,17.06.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://nypost.com/2017/05/17/trump-wants-to-create-an-arab-nato-in-the-middle-east/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

French troops patrol alongside US soldiers in Manbij ,dailysabah, 01.05.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.dailysabah.com/war-on-terror/2018/05/02/french-troops-patrol-alongside-us-soldiers-in-manbij> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Gorran says Barzani should resign after Kurdish vote ,aljazeera ,23.10.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.aljazeera.com/news/2017/10/gorran-barzani-resign-kurdish-vote-171023071117432.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Guide to the Syrian Rebels ,BBC ,13.12.2013 ,διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-24403003> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Iddon ,P. *'Turkey slowly implementing demographic change in Afrin'* ,Rudaw ,03.05.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <http://www.rudaw.net/english/analysis/03052018> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Iraq's Muqtada al-Sadr makes rare saudi visit , 31.07.2017 ,aljazeera, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.aljazeera.com/news/2017/07/iraq-muqtada-al-sadr-rare-saudi-visit-170731073908238.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Iraq scholars hail parliament vote to legalize Hashd al-Sha'abi ,shiiteneews ,28.11.2016 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://shiiteneews.org/shiiteneews/iraq/item/26024-iraq-scholars-hail-parliament-vote-to-legalize-hashd-al-sha-abi/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Khaled a-Noufal ,W. ,Adely ,T. *Two of the largest factions in Syria's northwest merge, challenge HTS dominance* ,SyriaDirect ,22.02.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://syriadirect.org/news/two-of-the-largest-factions-in-syria%E2%80%99s-northwest-merge-challenge-hts-dominance/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Knight ,B. *'Turkey opens a new chapter in Kurdish relations'* ,Deutsche Welle ,03.06.2010 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.dw.com/en/turkey-opens-a-new-chapter-in-kurdish-relations/a-5646105> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Krajeski, J. *The consequences of the battle for Kobani* New Yorker ,26.02.2015 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.newyorker.com/news/news-desk/the-consequences-of-the-battle-for-kobani> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

KRG President Barzani: PKK at dead end, PYD crueller than Baath regime ,dailysabah ,17.04.2016 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.dailysabah.com/war-on-terror/2016/04/18/krp-president-barzani-pkk-at-dead-end-pyd-crueller-than-baath-regime> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Leroux ,V. *Don't abandon us, Syrian Kurds tell Europe* ,YahooNews ,18.02.2019 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://news.yahoo.com/dont-abandon-us-syrian-kurds-tell-europe-094819772.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Lieberthal ,G.K.*The American Pivot to Asia* ,Brookings ,21.12.2011 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.brookings.edu/articles/the-american-pivot-to-asia/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Lister ,C. *American Anti-Tank Weapons Appear in Syrian Rebel Hands* ,Huffington Post ,09.04.2014 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.huffpost.com/entry/american-anti-tank-weapon_b_5119255?guccounter=1 (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Lund, A. *Does the 'Southern Front' exist?* ,Carnegie ,21.03.2014 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://carnegie-mec.org/diwan/55054?lang=en> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Maliki's Actions Continue to Antagonize Iraqi Sunnis MEPC ,διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.mepc.org/commentary/malikis-actions-continue-antagonize-iraqi-sunnis> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Mamoun ,A. *Barzani calls for referendum on independence of Iraqi Kurdistan* , Iraqinews , 03.02.2016 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.iraqinews.com/features/barzani-calls-for-referendum-on-independence-for-iraqi-kurdistan/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Mansour ,R. *The Sunni predicament in Iraq* ,Carnegie, 03.03.2016 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://carnegie-mec.org/2016/03/03/sunni-predicament-in-iraq-pub-62924> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Mao Zedong meets Richard Nixon, February 21, 1972 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://china.usc.edu/mao-zedong-meets-richard-nixon-february-21-1972> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Mapping Militant Organizations, Stanford ,διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/645> (ημερομηνία πρόσβασης 26.06.2019)

Mohammed ,S. *Trump weighs labeling Muslim Brotherhood a terrorist group* ,Reuters, 30.04.2019 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.reuters.com/article/us-usa-trump-muslimbrotherhood-idUSKCN1S6159> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

National Security Strategy of the United States of America ,December 2017 ,διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Old U.S. nemesis Muqtada al-Sadr and Iran ally Fatah fare well in Iraq vote ,CBSnews, 14.05.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.cbsnews.com/news/iraq-election-2018-muqtada-al-sadr-iran-backed-fatah-pull-ahead-2018-5-14/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Pollock ,D. *Syria's Kurds in play as Turkey ponders options* ,Washington Institute ,27.06.2012 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/syrias-kurds-in-play-as-turkey-ponders-options> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Sanchez ,R. *'Iranians killed in suspected israeli strike' in Syria* ,Telegraph, 30.04.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.telegraph.co.uk/news/2018/04/30/iranians-killed-suspected-israeli-strike-syria/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Scanlan ,Q. *Trump sent 'strong message' to Iran, Russia and Syria with missile strikes: White House spokesperson* ABCnews ,15.04.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://abcnews.go.com/Politics/trump-strong-message-iran-russia-syria-missile-strikes/story?id=54470645> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

SDF close to liberating Tabqa dam, will move into Raqqa after, says coalition rep ,Rudaw ,10/4/2017 ,διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.rudaw.net/english/middleeast/syria/10042017> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Shadi ,H. *'Parting the veil'* ,Democracy Journal ,2007 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://democracyjournal.org/magazine/5/parting-the-veil/> (ημερομηνία πρόσβασης 10.9.2018)

Sharafedin ,B. *General Qasem Soleimani: Iran's rising star* ,BBC, 06.03.2015 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-27883162> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Sherlock ,R. Spencer ,R. 'Muslim Brotherhood establishes militia inside Syria' ,Telegraph ,03.08.2012 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/9450587/Muslim-Brotherhood-establishes-militia-inside-Syria.html> (ημερομηνία πρόσβασης 10.9.2018]

Shiite cleric al-Sadr calls for dangerous protest against Turkey ,dailysabah,18.10.2016 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.dailysabah.com/diplomacy/2016/10/18/shiite-cleric-al-sadr-calls-for-dangerous-protest-against-turkey> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Sterling, J. *Daraa: The spark that lit the Syrian flame* ,CNN 01.03.2012 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://edition.cnn.com/2012/03/01/world/meast/syria-crisis-beginnings/index.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Syrian Opposition head wants no- strings aid ,aljazeera ,10.11.2012 ,διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.aljazeera.com/news/middleeast/2012/11/201211919122020926.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Syria reports Israeli artillery attack on Quneitra ,Times of Israel ,11.02.2019 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.timesofisrael.com/syria-reports-israeli-artillery-attack-on-quneitra/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Syrian Kurdish leader denies independence Plan ,ekurd ,21.07.2013 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://ekurd.net/mismas/articles/misc2013/7/syriakurd816.htm> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Trager ,E. *The Muslim Brotherhood Is the Root of the Qatar Crisis* ,TheAtlantic ,02.07.2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.theatlantic.com/international/archive/2017/07/muslim-brotherhood-qatar/532380/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Turak ,N. *Cleric who fought US troops is winning Iraq's election: Meet Moqtada al Sadr* ,CNBC ,14.05.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.cnbc.com/2018/05/14/iraq-elections-who-is-moqtada-al-sadr.html> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Turkey forms 22000 strong 'Syrian National Army' ,SyrianWarReport ,02.01.2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <http://www.syrianwarreport.com/turkey-forms-22000-strong-syrian-national-army/> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

turkmas.uoa.gr/chfiaki-orologia-gewpolitikis-kai-gewstrathgikis.html (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

US embassy cables: Al-Jazeera 'proves useful tool for Qatari political masters', *Guardian*, 05.10.2010
διαθέσιμο στη ιστοσελίδα <https://www.theguardian.com/world/us-embassy-cables-documents/214776>
(ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

US planning long-term stay in Syria, taking up position on east of Euphrates', *Presstv*, 24.04.2018
διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.presstv.com/Detail/2018/04/24/559511/Russia-United-States-Syria-Lavrov> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

US takes first steps for Kirkuk plans ,ANF, 31.01.2019 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα
<https://anfenglishmobile.com/news/us-takes-first-steps-for-kirkuk-plans-32578> (ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)

Van Wilgenburg ,W. *Turkey, Syria's Kurds and demographic change* ,*Ahval* ,26.02.2019 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://ahvalnews.com/ethnic-cleansing/turkey-syrias-kurds-and-demographic-change>
(ημερομηνία πρόσβασης 25.06.2019)